

RÜTMIMUUSIKA NÄIDISÕPPEKAVA

2023

SISUKORD

RÜTMIMUUSIKA NÄIDISÕPPEKAVA	3
I ÜLDPÕHIMÕTTED	3
II ÕPPETEGEVUSE ÜLESEHITUS	3
RÜTMIMUUSIKA ANSAMBLI AINEKAVA	6
RÜTMIMUUSIKA TEOORIA AINEKAVA	11
RÜTMIMUUSIKA LÖÖKPILLIDE AINEKAVA	20
RÜTMIMUUSIKA LAULU AINEKAVA	28
RÜTMIMUUSIKA BASSKITARRI AINEKAVA	41
RÜTMIMUUSIKA KITARRI AINEKAVA	51
RÜTMIMUUSIKA KLAVERI AINEKAVA	64
VIIULI AINEKAVA RÜTMIMUUSIKA LISAGA	76
RÜTMIMUUSIKA AKORDIONI AINEKAVA	87
RÜTMIMUUSIKA TROMPETI AINEKAVA	94
RÜTMIMUUSIKA TROMBOONI (EUFOONIUMI) AINEKAVA	103

RÜTMIMUUSIKA NÄIDISÕPPEKAVA

I ÜLDPÕHIMÕTTED

1. Rütmimuusika õppekava on koostatud huvikoolide kõikidele astmetele ning õppetegevust rütmimuusika õppekaval võib lähtuvalt ainekavade eripärast ja kooli võimalustest alustada huvikooli esimesest klassist.

2. Õppekava sobitub praegu kehtivasse muusikakoolide õppekorralduse süsteemi ning sõltuvalt õpilase võimetest, huvist õpingute vastu ja praeguse muusikakooli õppeaastate jaotusest võib rütmimuusika õppekaval kohustuslike tasemete läbimiseks kuluda keskmiselt seitse aastat.

3. Õppekaval õppimise eelduseks on õpilase soov ja tahe tegeleda muusikaga. Kooli juhtkond võib korraldada katsed kooli vastuvõtuks, selgitamaks välja õpilase muusikalised eeldused.

4. Rütmimuusika õppekava läbimine loob eeldused õpingute jätkamiseks vastaval erialal professionaalset muusikaharidust andvas õppeasutuses.

5. Õppetöö toimub tasemetena: Tase 1, Tase 2, Tase 3 ja lisaaste.

II ÕPPEGEVUSE ÜLESEHITUS

1. Õppeaasta ja koormus

1) Õppetöö kestab 35 õppenädalat. Koolivaheajad määratakse koolipidaja või Haridus- ja Teadusministeeriumi poolt.

2) Iga kool määrab oma õppekavas õppemahu akadeemilistes tundides.

2. Õppetöö korraldus ja kooli lõpetamine

1) Tase 1 läbitakse kahe aastaga.

2) Tase 2 läbitakse kahe aastaga.

3) Tase 3 läbitakse kolme aastaga.

4) Tasemed läbitakse tasemeeksamite positiivselt sooritamise (v.a juhul, kui ainekavas pole muud sätestatud).

5) Õppekava loetakse läbituks Tase 3 õpiväljundite saavutamise.

6) Õppekava läbinud õpilastele väljastatakse lõputunnistus koos hinnetelehega.

7) Muusika alal edasi õppida või muul eesmärgil musitseerimisoskust täiustada soovijatel võimaldatakse peale õppekava läbimist õppida edasi lisaastmel.

3. Õppetöö eesmärgid

1) Õpilase loomevõimete, loomingulise väljenduse ning iseseisvate valikute toetamine ja arendamine muusika õppimise kaudu.

2) Koostööle suunamine ansambli mängu ning koos musitseerimise oskuste arendamise kaudu.

3) Teoreetiliste teadmiste rakendamine praktilises musitseerimises.

4) Rütmimuusika stiilide ja nende eripära tundmaõppimine ja praktiseerimine.

5) Õpilase refleksiooni ja analüüsioskuse arendamine.

6) Esinemisoskuse arendamine.

7) Konkurentsivõimelisuse toetamine ja arendamine.

8) Professionaalse muusikahariduse õppeks tarviliku ettevalmistuse andmine.

4. Õppetöö korraldus lisaastmel

1) Õppele võetakse õpilasi vastu avalduse ja Tase 3 läbimise tõendamisel.

2) Õppetöö eesmärk on süvendada rütmimuusika alaseid teadmisi ja praktilisi mänguoskusi ning valmistada edasiõppimiseks professionaalset muusikaharidust andvas õppeasutuses.

3) Lisaastmel saab õppida kaks aastat.

5. Tunnijaotusplaan

Tunnijaotusplaan on soovituslik, lähtudes koolide võimalustest ning on esitatud akadeemilistes tundides. Tabelis kajastub tundide arv ühes nädalas. Ühe akadeemilise õppetunni pikkus on 45 minutit. Tabelis esitatud õppeained on kõikidel tasemetel rütmimuusika õppekava läbimisel õpilastele vajalikud ning seetõttu kohustuslikud. Lisaastmel õppimine on vabatahtlik.

	Tase 1	Tase 2	Tase 3	Lisaaste
Põhipill	2	2	2	2
Ansambel	1,5	1,5	2	2
Teooria	2	2	2	1
Lisapill	-	0,5	1	1

Tasemete õppemahud on arvestatud lähtudes sellest, et ühes õppeaastas on üldjuhul 35 õppenädalat.

Õppemahud ühes õppeaastas on järgmised:

tase 1 - 192,5 tundi; tase 2 - 210 tundi; tase 3 - 245 tundi; lisaaste - 210 tundi.

Õppemaht rütmimuusika õppekava kohustuslikku osa läbides on 1295 tundi. Lähtutud on sellest, et esimese ja teise taseme läbimiseks kulub neli aastat ning kolmanda taseme läbimiseks kolm aastat. Kogu õppekava läbimiseks sel juhul seitse aastat.

6. Käesolev õppekava koosneb järgmistest ainekavadest: ansambel, teooria, löökpillid, laul, basskitarr, kitarr, klaver, viiul, akordion.

Rütmimuusika ainekavade koostajad:

Ansambel - Ingrid Hagel, Roland Jairus

Teooria - Kristi Oolo, Tõnu Laikre

Löökpillid - Kristo Joosep

Laul - Susanna Aleksandra Veldi, Laura Junson

Basskitarr - Raimond Mägi

Kitarr - Jorma Puusaag, Jaan Varts, Kristjan Kaasik, Erko Niit, Mart Soo

Klaver - Rain Rämmal, Themuri Sulamanidze

Viiul - Liis Lutsoja, Ingrid Hagel

Akordion - Tiit Kalluste

Trompet ja tromboon - Allan Järve

Õppekava ja ainekavad vormistasid Anne Lauter ja Kristi Oolo.

Rütmimuusika näidisõppekava loomist initsieeris ERHL (Eesti Rütmimuusika Hariduse Liit) ning õppekava ja ainekavade koostamist koordineeris Marek Talts.

RÜTMIMUUSIKA ANSAMBLI AINEKAVA

Ansambelitund on rütmimuusika suuna olulisem õppeaine, milles osalemine arendab õpilase pillimänguoskust, loovust ja eneseväljendust läbi koosmängu. Rütmimuusika ansamblimäng kujutab endast parimal juhul muusika mängimist koosseisus, kus on olemas rütmisektsioon (enam levinud bass ja trummid), harmooniapill (enam levinud kitarr ja klaver) ja meloodiapill (laul, kitarr, saksofon jpt. meloodia instrumendid). Kui kogu ansamblit ei ole võimalik koostada, siis võib rütmimuusika ansamblimängu situatsiooni tekitada ka väiksema koosseisuga või kombineerides omavahel erinevate instrumentide kooslusi.

Ansambli ainekava jaguneb kolmeks tasemeks ja lisaastmeks. Lähtuvalt kooli võimalustest võib õppimist ansambli ainekaval alustada huvikooli esimesest klassist alates. Ühe taseme läbimiseks võib lähtuvalt õpilase võimetest ja õppeaktiivsusest kuluda keskmiselt kaks õppeaastat. Lisaastme õppuriteks on õpilased, kes plaanivad muusika alal edasi õppida või soovivad mõnel muul eesmärgil musitseerimise oskust täiustada.

Vastavalt õpilase tasemele moodustatakse igal õppeaastal õpilasbändid, mida juhendavad rütmimuusika ainete õpetajad. Lähtuvalt õpilaste ja õpetaja kokkuleppest võimaldatakse ansamblile esineda mitmetel kontsertidel ja ettemängudel.

Ansambli ainekaval tasemeeksameid ei toimu, järgmisele tasemele liigutakse kui õpilane on aktiivselt osalenud ansambliõppes ning kui erialas ja teoorias on tasemeeksam sooritatud positiivsele tulemusele. Hindamine ansambli aines põhineb erinevatel tagasiside andmise viisidel ja enesehindamise suunamisel, on julgustav ja motiveeriv.

TASE 1

Õpiväljundid

Õpilane:

- tunneb rõõmu koosmängust;
- oskab rakendada esmaseid koosmängu põhimõtteid;
- oskab kuulata bändikaaslast ja sobitada oma pillimängu/laulu nendega;
- on omandanud algteadmised helivõimendustehnika toimimisest ja kasutamisest;
- on saanud esimesed kogemused bändiliikmena esinedes.

Õppetöö sisu

- Algteadmiste omandamine koosmängu toimimise põhimõtetest, näiteks loo tempo lahtilugemise oskus, ühtses tempos koosmäng.

- Ühise kuulamis- ja mänguoskuse kujundamine ansamblimängus, näiteks ühtses tempos püsimine, lihtsate meloodiate ja *riff*ide järgi mängimine kuuldelisel ja visuaalsel teel.
- Õpilase pillimänguoskusele, loovusele ja individuaalsetele võimetele vastava repertuaari valimine ja omandamine ning tunnis eakohaste lugude mängimine.
- Tutvumine rütmimuusika erinevates stiilides laulude ja/või instrumentaalpaladega, näiteks koos muusika kuulamine ja selle üle arutlemine.
- Tutvumine helitehnika ja selle võimalustega, näiteks oma instrumendi ohutu ühendamine võimendusega.
- Ühenduse hoidmine õpilase perega ning vanemate kaasamine oma lapse muusikaharrastuse toetamiseks.
- Esinemiskogemuste saamine läbi erinevatel kontsertidel ja ettemängudel esinemiste.

TASE 2

Õpiväljundid

Õpilane:

- tunneb rõõmu koosmängust;
- teab koosmängu põhimõtteid ja rakendab neid praktikas;
- on arendanud silmaringi ja muusikalist maitset läbi eakohase ja mitmekesise repertuaari koosmängimise;
- on omandanud algteadmised helivõimendustehnika toimimisest ja rakendab neid praktikas;
- oskab rakendada ansamblitundidest saadud kogemusi bändiliikmena esinedes.

Õppetöö sisu

- Tähelepanu juhtimine bändikaaslaste mängu kuulamisele ja oma pillimängu/laulu sobitamisele ansambli dünaamikasse.
- Ühise kuulamis- ja mänguoskuse arendamine ansamblimängus, näiteks ühtses tempos püsimine, lihtsate meloodiate ja *riff*ide järgi mängimine kuuldelisel ja visuaalsel teel, lihtsamate lugude stiilide eripäradega arvestamine, vorminoodist aru saamine ja selle lugemise oskuse arendamine.
- Õpilase eale, individuaalsetele võimetele ja pillimänguoskusele vastava repertuaari valimine ning selle omandamine.
- Töö muusikapaladega rütmimuusika erinevates stiilides.

- Ansamblimänguks vajaliku helitehnika teadlik ja sihipärane kasutamine, näiteks ohutu helipuldi sisse- ja väljalülitamine ning oma instrumendi ohutu ühendamine võimendusega.
- Esinemiskogemuste saamine läbi erinevatel kontsertidel ja ettemängudel esinemiste.

TASE 3

Õpiväljundid

Õpilane:

- tunneb rõõmu koosmängust;
- oskab end muusikaliselt väljendada, teab koosmängu põhimõtteid ning rakendab neid praktikas;
- on arendanud silmaringi ja muusikalist maitset läbi eakohase ja mitmekesise repertuaari koosmängimise;
- on omandanud laiemad teadmised helivõimendustehnika toimimisest ja kasutamisest ning oskab neid rakendada praktikas;
- oskab iseseisvalt ansambliproovis osaleda ja vajadusel seda läbi viia;
- on saanud kogemusi bändiliikmena esinedes.

Õppetöö sisu

- Koosmängu toimimise põhimõtetega arvestamine ja nende rakendamine praktikas, näiteks bändikaaslaste kuulamine, ansambli dünaamikaga arvestamine, mängu,- ja helivõimenduse valjuse kontrollimine, loo arranžeringule sobiva funktsiooni leidmine oma instrumendil.
- Ühise kuulamis- ja mänguoskuse arendamine ansamblimängus, näiteks ühtses tempos püsimine, meloodiate ja *riff*ide järgi mängimine kuuldelisel teel, ühise fraseerimisoskuse ja erinevate lugude stiilide eripäradega arvestamine (näiteks *swing feel* ja *straight feel* rütmilise tunnetusega lugusid mängides) muusikapalade analüüsimine, vorminoodi lugemisoskuse arendamine ning rakendamine praktikas.
- Õpilase eale, individuaalsetele võimetele ja pillimänguoskusele vastava repertuaari valimine ja omandamine.
- Õpilase julgustamine tegelema omaloomingu ja improvisatsiooniga.
- Töö muusikapaladega rütmimuusika erinevates stiilides (*funk, pop, rock, latin, jazz* jne).
- 12-taktilise *blues*'i vormiga tutvumine.
- Ansamblimänguks vajaliku helitehnika ohutu, teadlik ja sihipärane kasutamine, näiteks helipuldi tööpõhimõtetega tutvumine, helivõimendite valjuse kontrollimine

ansambliproovi kontekstis, erinevate elektrooniliste instrumentide, efektiprotsessorite jms *sound*'i võimalustega tutvumine.

– Esinemised õpilaskontsertidel, võimaluse korral ka teistel üritustel, festivalidel või konkurssidel.

LISAASTE

Õpiväljundid

Õpilane:

– oskab end muusikaliselt väljendada, teab koosmängu põhimõtteid ja rakendab neid ansamblimängus;

– läbi muusika kuulamise, analüüsimise ning eakohase ja mitmekesise repertuaari koosmängimise on arenenud silmaring ja muusikaline maitse;

– teadvustab ja oskab leida enda instrumendile sobivat funktsiooni erinevat stiili muusikat mängides;

– oskab reflekteerida ja teha ettepanekuid koosmängu osas, ansambliproovi juhendada ja läbi viia;

– on omandanud laiemad teadmised helivõimendustehnika toimimisest ja kasutamisest ning rakendab neid praktikas;

– on saanud kogemusi bändiliikmena esinedes;

– on saanud ettevalmistuse muusikaõpingute jätkamiseks kesk- ja/või kõrgastme muusikakooli astumiseks.

Õppetöö sisu

– Koosmängu toimimise põhimõtetega arvestamine ja nende rakendamine praktikas, näiteks bändikaaslaste kuulamine, ansambli dünaamikaga arvestamine, mängu-, ja helivõimenduse valjuse kontrollimine, loo arranžeringule sobiva funktsiooni leidmine oma instrumendil.

– Ühise kuulamis- ja mänguoskuse arendamine ansamblimängus, näiteks ühtses tempos püsimine, meloodiate ja *riff*'ide järgi mängimine kuuldelisel teel, ühise fraseerimisoskuse ja erinevate lugude stiilide eripäradega arvestamine (näiteks *swing feel* ja *straight feel* rütmilise tunnetusega lugusid mängides).

– Teadlikum muusikapalade kollektiivne kuulamine ja analüüsimine.

– Õpilase julgustamine tegelema omaloomingu ja improvisatsiooniga.

– Töö mitmekülgse repertuaariga rütmimuusika erinevates stiilides (*blues, funk, pop, rock, latin, jazz*, jne).

- Tutvumine rütmimuusika erinevate vormidega - erinevad *blues*'i vormid, AABA, *rhythm changes*, jne. Vorminoodi lugemisoskuse arendamine ning rakendamine praktikas.
- Ansambli mänguks vajaliku helitehnika ohutu, teadlik ja sihipärane kasutamine, näiteks helivõimendite valjuse kontrollimine ansambliproovi kontekstis, erinevate elektrooniliste instrumentide, efektiprotsessorite jms *sound*'ide kasutamine.
- Õpilase julgustamine võtma vastutust ansambliproovi juhendamise osas.
- Esinemiste võimaldamine erinevates esinemispaikades ja kontsertidel, näiteks õpilaskontserdid, konkursid, festivalid jne.
- Õpilase ettevalmistamine õpingute jätkamiseks vastaval erialal professionaalset muusikaharidust andvas õppeasutuses.

Õppematerjalid

Berg, S., Fischer, L., Hamilton, F., & Houghton, S. (2005). *Rhythm Section Workshop for Jazz Directors*. Alfred Music Publications.

Bullock, J. (1989). *Combo Sounds of The Big Band Era- Vol 2: Rhythm Instruments*. CPP/Belwin Music.

Ehala, O. (2010). *Laula-mängi kaasa 3*. MTÜ Eesti Muusikaharidus.

Naissoo, U. (2008). *Laula-mängi kaasa 2*. MTÜ Eesti Muusikaharidus.

Valgre, R. (2007). *Laula-mängi kaasa 1*. MTÜ Eesti Muusikaharidus.

RÜTMIMUUSIKA TEOORIA AINEKAVA

Ainekava koostamisel on võimalikult palju arvestatud sellega, mida praegusel hetkel muusikakoolide solfedžo tundides õpitakse ning sinna on lisatud elemente, mis on vajalikud rütmimuusika teoorias. Olulisel kohal on klaveri tundmine ja sellel ülesannete täitmine.

Väga tähtis on tundides nii-öelda “päris muusika” kasutamine ja õpituga seostamine. Muusikat saab õpetaja ise valida. Soovituslik on antud hetkel populaarne muusika, õpilastele endale meelepärane muusika ning tuntumad standardid. Tase 3 õpingute aluseks võiks valdaval määral olla erinevad lead sheet kogumikud ja muusika noodistused.

Õpe toimub kolmel tasemel. Peale kolmanda taseme lõpetamist on võimalik edasi õppida lisaastmes. Lisaaste valmistab õpilast ette õpingute jätkamiseks professionaalset muusikaharidust andvas õppeasutuses.

Järgmistele tasemetele edasi jõudmine toimub tasemetöö sooritamisel. Komisjonis on vähemalt kolm liiget, kes hindavad nii suulise kui ka kirjaliku arvestuse sooritamist. Õpilane esitab ka omapoolse hinnangu oma õppimisele ning tasemetöö sooritusele. Lisaastmes on tasemetöö sooritamine vabatahtlik.

TASE 1

Õpiväljundid

Õpilane:

- oskab iseseisvalt õppida;
- tunnetab muusikas pulssi;
- oskab nimetada ja kirjutada noote viiulivõtmes ja bassivõtmes ning tunneb nende asukohti klaveril;
- oskab lauluharjutusi mängida ka klaveril;
- on arendanud muusikalist astmetaju laulmise ja oma pillil lihtsamate meloodiate järgi mängimise teel;
- eristab kuuldeliselt ja lauldes laade: duur, loomulik moll, harmooniline moll;
- tutvub duur- ja mollkolmkõlade tähtharmooniaga;
- oskab üles kirjutada lihtsamaid meloodiaid;
- oskab lihtsamaid meloodiaid laulda *prima vista*;
- saadab klaveril lihtsamaid laule tähtharmonia järgi (kolmkõla põhikujus ja bass);

- mõtleb välja oma meloodiaid;
- oskab muusikas kuulda ja välja tuua õpitud elemente;
- oskab transkribeerida lihtsamaid rütmidiktaate, meloodiadiktaate, astmediktaate, meloodialõike lihtsamatest lauludest;
- harjutab harjutuste laulmist, koputamist ja mängimist metronoomiga.

Õppetöö sisu

RÜTMID

- Taktimõõdud: 2/4, 3/4 ja 4/4.
- Rütmid ja rütmikombinatsioonid:
- Pausid: kaheksandikpaus, veerandpaus, poolpaus, täispaus.

HELISTIKUD JA HARMOONIA

- Duur- ja moll-kolmkõla erinevus.
- Kahe märgiga helistikud.
- Põhikolmkõlad.
- I-V-I ja I-IV-I järgnevustega tutvumine, eristamine.
- Intervallide nimetused (priim, sekund, tert, kvart, kvint, sekst, septim, oktav).
- Intervallide astmeline lugemine helistikus.
- Puhaste intervallide kuulamine, laulmine, helistikus määramine ja ehitamine.
- Kolmkõlade tähistamine tähtharmoniaga ja Rooma numbritega.
- Tätharmonia järgi klaveril bassi mängimine.
- Tätharmonia järgi klaveril akordide mängimine (moll-kolmkõla, duur-kolmkõla).

LAULMINE

- Helistike laulmine.
- *Prima vista* laulmine (astmeline liikumine, kolmkõla, hüpped I kk nootidesse).
- Astmenumbritega laulmine.
- Astmenumbritega üles kirjutatud meloodia laulmine erinevates helistikes.

– Improviseerimine — akordisaate järgi täis- ja poolnootidel vabalt valitud silbil helistikku sobivate nootide laulmine.

Tasemeeksam

Suuline osa

Ühe õpitud helistiku laulmine (kuni kaks märki): heliredel, põhikolmkõlad.

Prima vista harjutuse laulmine.

Rütmiharjutuse koputamine.

Klaveril lihtsa meloodia mängimine.

Puhaste intervallide laulmine helistikus.

Astmenumbritega üles kirjutatud meloodia laulmine etteantud helistikus.

Kirjalik osa

Helirea ja põhikolmkõlade ehitamine.

Rütmidiktaat (4 takti).

Astmediktaat (7 nooti).

Meloodiadiktaat (4 takti).

Puhaste intervallide kuulamine.

Kuulamine: laadid (duur, loomulik ja harmooniline moll), duur-kolmkõla, moll-kolmkõla.

TASE 2

Õpiväljundid

Õpilane:

- kinnistab esimesel tasemel saavutatud õpiväljundeid;
- eristab kuuldeliselt ja laudes laade: duur, loomulik moll, harmooniline moll, meloodiline moll (üles ja alla samamoodi);
- arendab edasi *prima vista* laulmist;
- kasutab rütmide nimetamisel väljendeid: neljandiknoot ja -paus, kaheksandiknoot ja -paus, kuueteistkümnendiknoot ja -paus, jne;
- kasutab harjutamisel metronoomi;

- saadab klaveril laule tähtharmonia abil (kolmkõlapöörded, V7). On tutvunud häälte sujuva juhtimisega;
- on tutvunud noodistusprogrammiga (õpetaja valik) ja teinud seal lihtsamaid ülesandeid;
- on tutvunud järgnevuse põhimõttega ja oskab eristada lihtsamaid ja lühikesi akordijärgnevusi;
- oskab tähistada kolmkõlasid ja nende pöörded väljaspool helistikku;
- on tutvunud diatoonilisest helireast lähtuvate kolmkõladega;
- oskab lugeda rütme kaheksandiktaktimõõtudes ja teab, kuidas nendes rütme grupeeritakse;
- oskab kirjapildis lugeda ja tunneb kuuldeliselt ära sünkoobi ning triooli.

Õppesisu

RÜTMID

- Uued taktimõõdud: 3/8 ja 6/8.
- Sünkoop (ühe- ja kahelöögiline).
- Triool.

HELISTIKUD JA HARMOONIA

- Kuni nelja märgiga helistikud.
- Meloodiline moll (nii tõusvalt kui laskuvalt sama).
- Kolmkõla pööramine, tähtharmonia ja helistikus Rooma numbritega tähistamine (I, I/3, I/5) ning helistikust väljaspool tähistamine (M, m, M/3, m/3, M/5, m/5).
- Dominantseptakord. Selle tähtharmonia ning Rooma numbriga tähistamine (V7).
- Tähtharmonia järgi klaveril lihtsamate laulude saatmine.
- I-IV-I ja I-V-I järgnevuste kuulamine.
- II-V-I järgnevusega tutvumine.

LAULMINE

- *Prima vista* noodist laulmine.
- Standardite ja muude laulude laulmine *prima vista*.

- Helistike laulmine.
- Akordide laulmine helistikus ja astmenumbritega.
- Astmenumbritega üles kirjutatud meloodia laulmine erinevates helistikes ja laadides.
- Improviseerimine - akordisaate järgi veerand- ja kaheksandiknootidega vabalt valitud silbil helistikku sobivate nootide laulmine.

NOODISTUSPROGRAMM

- Võtmemärkide ja taktimõõdu lisamine.
- Taktide lisamine, taktide kustutamine.
- Noodistusprogrammis helikõrguste ja vältuste sisestamine.
- Tempo lisamine.
- Tähtharmonia lisamine.

Tasemeeksam

Suuline osa

Helistiku laulmine (kuni kolme märgiga): heliredel, akordid.

Prima vista harjutuse laulmine (soovitavalt löik lihtsamast standardist või mõnest muust laulust).

Rütmiharjutuse koputamine.

Klaveril lihtsa meloodia mängimine ja vasaku käega tähtharmonia järgi bassinoodi mängimine.

Intervallide laulmine helistikus.

Kirjalik osa

Rütmidiktaat (4-6 takti).

Astmediktaat (8 nooti).

Meloodiadiktaat (4 takti).

Intervallide kuulamine.

Akordipöörete ja V7 kuulamine.

TASE 3

Õpiväljundid

Õpilane:

- arendab edasi teisel tasemel saavutatud õpiväljundeid;
- oskab kuulata ja transkribeerida akordijärgnevusi;
- on arendanud vormitaju;
- on tutvunud erinevate stiilidega - *swing, funk, latin*;
- oskab kirjutada meloodiat antud harmooniale;
- harmoniseerib etteantud meloodiat;
- on tutvunud erinevate laadidega, eristab neid kuuldeliselt;
- tunneb ennast noodistusprogrammi kasutades mugavalt;
- oskab kasutada mõnda muusika salvestusprogrammi (Online-programmid: Soundtrap, BandLab, vm; tarkvaralised programmid: GarageBand, Ableton, Cubase, Logic, Pro Tools, vm);
- oskab muusikas eristada harmooniat ja meloodiat ning neid ka transkribeerida.

Õppesisu

RÜTMID

- Kaheksatahtiline periood.

HELISTIKUD JA HARMOONIA

- Kvindiring.
- Kuni seitsme märgiga helistike laulmine.
- Duur- ja mollpentatoonika.
- Septakordid - M7, 7, m7^b5 , o7.
- Akordid: *sus, sus2, add2*. Nende laulmine ja ehitamine.
- Laadid: dooria, früügia, lüüdia, miksolüüdia, lokria, *blues*'i laad.
- Septakordidel põhinevad akordijärgnevused: IIm-V-I, I-VIm-IIIm-V, IIIIm-VIm-IIIm-V-I.
- Molli II-V-I järgnevus.
- Kolmehäälsed järgnevused.

IMPROVISATSIOON

- Etteantud meloodia harmoniseerimine.
- Etteantud harmooniale meloodia laulmine ja kirjutamine.

LAULMINE

- *Lead sheet*'ilt saateakordide laulmine.
- *Lead sheet*'ilt rütmide koputamine.
- Intervallide laulmine tähtnimedega ja vabalt valitud silpidega.
- *Prima vista* laulmine.
- Viie septakordi laulmine tähtnimedega ja vabalt valitud silpidega.

ARVUTI KASUTAMINE

- Noodistusprogrammi kasutamine.
- Salvestusprogrammi kasutamine: heli salvestamine, sãmplite lisamine.

Tasemeeksam

Eksam toimub kahes osas.

Vastavalt õpilaste ja õpetaja võimetele võib tasemeeksamil olla ka kolmas osa - projekt. Sel juhul tuleb suulisele ja kirjalikule osale pääsemiseks see varem esitada.

Projekt

Noodistada noodistusprogrammis meloodia ning see harmoniseerida.

Vabalt valitud salvestusprogrammis (GarageBand, Soundtrap, BandLab, jm) meloodia oma pilliga salvestada ja lisada ka taustapillid (bãnd).

Õpetajale saata nii noodistus kui ka helifail.

Suuline osa

Helistike laulmine.

Lead sheet'ilt akordide laulmine üles või alla suunas

Intervallide laulmine antud noodist üles või alla.

M7, m7 ja 7 antud noodist laulmine.

Prima vista laulmine.

Rütmiharjutuse koputamine.

Kirjalik osa

Harmooniajärgnevus (soovitavalt klipp standardist või muust laulust).

Kolmehäälne järgnevus.

Meloodiaklipi transkribeerimine.

Viie septakordi ja *sus*-akordi kuulamine.

LISAASTE

Õpiväljundid

Õpilane:

- on edasi arendanud oma muusikalisi oskusi;
- on tutvunud laiendatud akordidega;
- on tutvunud erinevate stiilidega;
- oskab fraseerida *pop/jazz*-muusikas;
- on tutvunud liitintervallidega;
- on tutvunud liittaktimõõtudega;
- oskab analüüsida teoreetiliselt oma eriala lugusid.

Õppesisu

- Liitintervallid.
- Liittaktimõõdud.
- *Blues*'i vorm ning *blues* erinevates stiilides.
- Lisahelised sisaldavad akordid: 9, 11, 13.

- 6 akordid, 6/9 akordid.
- Lisahelised sisaldavate akordide mängimine klaveril.
- Järgnevuses m7^b5 , o7 kõlaline eristamine.
- *Funk, latin, swing.*
- Eriala palade analüüsimine.

Tasemeeksam

Lisaastmes on tasemeeksam vabatahtlik. Kui õpilane soovib jätkata õpinguid mõnes professionaalset muusikaharidust andvas õppeasutuses, võib tasemeeksami aluseks võtta selle õppeasutuse sisseastumiskõhuvõtte.

Õppematerjalid

Erinevad rütmimuusika lead sheet kogumikud (leiab ka veebist googeldades “lead sheet”).

Eespere, R. (1994). *Prima Vista?*. Tallinn: Eesti Eres.

Eespere, R. (2010). *Prima Volta?*. Tallinn: Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia.

Hooktheory. (2022). <https://www.hooktheory.com/theorytab/common-chord-progressions>, (26.05.22).

Leheküljel saab otsida juba analüüsitud muusikast näiteid. Saab otsida konkreetset järgnevust, valida populaarsemate järgnevuste hulgast või ka otsida žanri järgi.

Levin, M. (1995). *The Jazz Theory Book*. Sher Music Co.

Sillamaa, V. (2014). *(Rütmi)muusika teooria*. TÜ Viljandi Kultuuriakadeemia.

Solfeg. (2022). <https://solfeg.io>, (26.05.22).

Muusika analüüsimine - Tasuta versioonis on umbes 25 laulu, mille iga partii on noodistatud ja mida õpilane saab kaasa mängida või laulda. Kõiki partiisid saab valjemaks ja vaiksemaks panna. Hea moodus muusika kaasamiseks solfi või ka pilli tundi. Lehel on ka “tunni” võimalus, kus läbi valitud laulu õpetatakse mingit muusikalist elementi.

RÜTMIMUUSIKA LÖÖKPILLIDE AINEKAVA

Ainekava koostamisel on võimalikult palju arvestatud sellega, mida praegu muusikakoolide löökpillitundides õpetatakse ning sinna on lisatud tulevasele rütmimuusikule vajalikke elemente. Õpe toimub kolmel tasemel ja sobitub muusikakoolide klassisüsteemi järgnevalt: Tase 1 - muusikakoolide 1. ja 2. klass; Tase 2 - muusikakoolide 3. ja 4. klass; Tase 3 - muusikakoolide 5.-7. klass. Peale Tase 1 lõpetamist on oluline saada praktikat ka ansambelis mängides.

Peale kolmanda taseme lõpetamist on võimalik edasi õppida Lisaastmes. See valmistab õpilast ette õpingute jätkamiseks professionaalset muusikaharidust andvas õppeasutuses.

Järgmistele tasemetele edasi jõudmine toimub tasemeeksami sooritamisel. Komisjonis on vähemalt kolm liiget, kes hindavad nii tehnilise kui ka muusikalise osa sooritamist. Õpilane esitab ka omapoolse hinnangu oma õppimisele ning tasemeeksami sooritusele.

TASE 1

Õpiväljundid

Õpilane:

- on arendanud rütmitunnet, liikumiskoordinatsiooni;
- on treeninud muusikalist mälu;
- oskab iseseisvalt harjutada;
- oskab kasutada metronoomi;
- on tutvunud erinevate stiilidega;
- mängib soolotrummil, ksülofonil;
- oskab valida loo jaoks sobivaid trummipulki või ksülofoni nuiasid;
- tunneb soolotrummil mängimise põhimõtteid, käte liikumist randmest;
- tunneb ksülofonimängu põhimõtteid ning vahelduvate kätega mängimist;
- loeb harjutusi sooritades taktimõõtu kaasa;
- tunneb erinevaid tehnilisi mänguvõtteid;
- tunneb kuni kahe märgiga helistikke;
- on arendanud noodistlugemise oskust.

Õppetöö sisu

MÄNGUVÕTTED

- Käte, randme, sõrmede löökide omandamine.
- Viiped, lödvestused, lähteasend (ooteseis).

RÜTMID JA HELISTIKUD

- Taktimõõdud: 2/4, 3/4, 4/4.
- Rütmid:
- Pausid: tervepaus, poolpaus, neljandikpaus, kaheksandikpaus.
- Stiilid: Valss, polka, marss.
- Ksülofonil kuni kahe märgiga helistikud (duur ja loomulik moll): C//a, F//d, Bes//g, G//e, D//b.
- Pided.
- Metronoomil tempo ja taktimõõdu valimine ning sellega koos mängimine.

RUDIMENDID

- Kinniste ja lahtiste sõrmedega.
- Soolotrummil topeltlöögid.
- Tremolo soolotrummil ning ksülofonil.
- *Paradiddle*.
- *Flam*.

PALAD

- Kergemuusikastiilis klaverisaatega palad.
- Soolotrummi etüüdid.

Tasemeeksam

Tehniline osa:

Noodist lugemise harjutused soolotrummil. Ksülofonil heliredelid (kuni kahe märgini).

Heliredel kahes oktaavis üksiklöökide ning 4-kordse tremologa.

Kolmkõla kahes oktaavis otse tremolota ja 4-kordse tremologa.

Kromaatileine heliredel kahes oktaavis tremolota.

Muusikaline osa:

Kaks pala ksülofonil. Kaks etüüdi soolotrummil.

TASE 2

Õpiväljundid

Õpilane:

- oskab teoreetiliselt analüüsida oma palasid;
- tunneb oma palades dünaamilisi märgistusi;
- arendab mänguoskust trummikomplektil;
- õpib uusi muusikastiile ja nende mängimist trummikomplektil;
- tunneb kaasaegse popmuusika tüüpilist;
- tunneb kuni nelja märgiga helistikke;
- oskab montreerida ja demonteerida trummikomplekti;
- arendab edasi juba saavutatud tehnilisi oskusi;
- oskab ksülofonil hüpote mängimisel käsi reeglipäraselt kasutada.

Õppetöö sisu

- Mängitavate palade teoreetiline analüüs. Tempode ja dünaamika märgistused.
- Ksülofonil vaba käe printsiip. Taktimõõdud 3/8, 6/8 ja 12/8.
- Mäng trummikomplektil (pedaaliga basstrumm, soolotrumm ja *hi-hat*). Rõhud ja aktsendid soolotrummil ja trummikomplektil.
- Lihtsamate *groove*'ide mängimine trummikomplektil aeglastes ja keskmistes tempodes.
 - 8-beat,
 - 16-beat,
 - 12/8-beat.

HELIREDELID

- Harmooniline ja meloodiline moll.
- Heliredel üksiklöökidega ja seotud tremologa (kvartoolid ja trioolid).
- Kolmkõla otse ja pööretega 4 noodi kaupa üksiklöökidega ning seotud tremologa.
- Kromaatiline heliredel tremolota.
- V7 pikk *arpeggio* ja >VII7 pikk *arpeggio* tremologa.

STIILID

- *Rock*, *jazz*-, ladina-ameerika ja *disco*-rütmid.

NOODISTLUGEMINE

- Noodistlugemisel mängitakse Tase1 repertuaari.

RUDIMENDID

- *Flam.*
- *Drag.*
- *Double paradiddle.*
- *Paradiddle-diddle.*
- *Five stroke roll.*
- *Seven stroke roll.*
- *Nine stroke roll.*

PALAD

- Soolotrummil harjutused ja etüüdid.
- Trummimäng miinus ühtedega (popmuusika, rütmimuusika).
- Ksülofonil palad klaverisaatega, etüüdid.
- Ansamblimängu trummipartiid.

Tasemeeksam

Tehniline osa:

Üks dieesidega helistik ning üks bemollidega helistik (heliredel, kolmkõla, kromaatileine heliredel, duurhelistikus V7 pikk *arpeggio*, mollhelistikus >VII7 pikk *arpeggio*).

Noodistlugemise harjutus.

Muusikaline osa:

Esitada peast kaks eri iseloomuga pala ksülofonil. Trummikomplektil: rudimentaalne solo ja üks pala.

TASE 3

Õpiväljundid

Õpilane:

- arendab edasi juba saavutatud oskusi;
- täiustab mängutehnikat;
- rakendab õpitud ansamblimängus;
- õpib uusi stiile;
- oskab fonogrammi kuulates ise trummisaate kujundada;
- oskab noodistada *groove* ja *fills*'e ehk lühisoolosid;
- arendab improviseerimisoskust;
- tunneb kõiki helistikke.

Õppetöö sisu

STIILID

- *Ragtime, funk, bossa nova, swing* 4/4 ja 3/4.
- Rimmi tehnika soolotrummil.
- *Open hi-hat* tehnika.
- *Groov*'ide ja *fills*'ide transkribeerimine ehk noodistamine.
- Improviseerimine kahe kuni nelja takti ulatuses 4/4 taktimõõdus.

RÜTMID

– Taktimõõt 9/8, 5/4, 7/8.

HELISTIKUD

- Kuni 7 märgiga helistikud.
- Kolmkõlapöörete mängimine.
- V7 ja >VII7 lühikese *arpeggio* mängimine.

PALAD

- Soolotrummil harjutused ja etüüdid.
- Aasta jooksul 5 *jazz*-standardit ja 5 rütmimuusika pala (õppejõu valikul, vastavalt õpilase eripärale).

Tasemeeksam

Tehniline osa:

Ühes nelja märgiga duur- ja moll-helistikus: heliredel, kolmkõla (otse ja pööretega), kromaatilise heliredel, duuris V7 ja mollis >VII7 pikk *arpeggio*.

Etüüd soolotrummil.

Muusikaline osa:

Saatebändi või fonogrammiga esitada kaks eri stiilis pala koos enda poolt mõeldud improvisatsioonilise osaga.

Esitada saatega üks rütmimuusika transkriptsioon. Esitab ksülofonil rütmimuusikapala (saatega või ilma).

LISAASTE

Õpiväljundid

Õpilane:

- oskab õpitud kasutada ansamblimängus;
- oskab improviseerida kahe kuni nelja takti ulatuses erinevates taktimõõttudes;
- on õpetajaga koos koostanud individuaalse õpiplaani;
- mängib ladusalt erinevates stiilides.

Õppetöö sisu

- Ansamblimängu suurem osakaal õppetöös.
- Kõik taktimõõdud.
- Kõik helistikud.
- Ksülofonil improviseerimine.
- Aasta jooksul 5 jazz-standardit ja 5 rütmimuusika pala (õppejõu valikul, vastavalt õpilase eripärale).

Tasemeeksam

Saatebändi või fonogrammiga esitada kaks eri stiilis pala koos enda poolt mõeldud improvisatsioonilise osaga.

Esitada saatega üks rütmimuusika transkriptsioon. Esitab ksülofonil rütmimuusikapala (saatega või ilma).

Õppematerjalid

- Agostini, D. (1980). *Initiation À La Batterie Volume 0*.
- Agostini, D. (1971). *Method de Batterie Volume 1*.
- Agostini, D. *Method de Batterie Volume 2*.
- Agostini, D. *Method de Batterie Volume 3*.
- Agostini, D. *Method de Batterie Volume 4*.
- Agostini, D. *Method de Batterie Volume 5*.
- Appice, C. (1972). *The Ultimate Realistic Rock*.
- Bailey, C. (1964). *Bass Drum Control*.
- Berry, M., & Gianni, J. (2004). *Drummers Bible*.
- Chester, G. (1985). *The New Breed*.
- Erskine, P. (2002). *Essentials Drumset Vol I*. Trade Paperback.
- Famularo, D. (2001). *It's Your Move*.
- Famularo, D. (2010). *Pedal Control*.
- Garibaldi, D. (1990). *Future sounds*.

- Goldenberg, M. (1950). *Modern School for Xylophone, Marimba, Vibraphone*.
- Greb, B. (2015). *Art and Science of Groove*.
- Greb, B. (2013). *The Language of Drumming*. Hal Leonard Corporation. Milwaukee, United States.
- Igoe, T. (2010). *Great Hands for Lifetime*. Hal Leonard Corporation. Milwaukee, United States.
- Igoe, T. (2004). *Groove Essentials*. Hal Leonard Corporation. New York, United States.
- Igoe, T. (2008). *Groove Essentials 2.0*. Hal Leonard Corporation. Milwaukee, United States.
- Latham, R. (2009). *Advanced Funk Studies*. Carl Fischer, Inc. New York, United States.
- Leppanen, L. (2006). *Rokkaavat Rummut*. Pori.
- Locket, P. (2018). *Symmetrical Stickings: For Snare Drum, Drum Set & Percussion*.
- Hudson Music. O’Gorman, P. (1989). *DRUM Sessions Book I*. Neil A. Kjos Music Company.
- Reed, T. (1996). *Syncopation*. Alfred Music Company, Inc.
- Rich, B. (2005). *Modern Interpretations of Snare Drum Rudiments*. Amsco Music. New York, United States.
- Riley, J. (1994). *Art of Bop Drumming*. Warner Bros. Publications Inc., U.S. Miami, United States.
- Rotman, J. *Breklee Practice Method*.
- Rotman, J. (1967). *Rolls, rolls, rolls. Revised edition*. Joel Rothman Publications.
- Stone, G-L. (2009). *Stick Control for the Snare Drummer*. Alfred Music.
- Vaht, A. (2011). *Trummari evolutsioon*. Vaba Maa. Tallinn.
- Vose, D. (2000). *The Reading Drummer*. Berklee Press.
- Wilcoxon, C. (1979). *150 Rudimental Solos*. Ludwig Music.

RÜTMIMUUSIKA LAULU AINEKAVA

Rütmimuusika laulu ainekava on koostatud huvikoolide 12-19-aastastele noortele. Rütmimuusika laulu ainekava eesmärk on toetada õpilase mitmekülgset arengut rütmimuusika lauljana. Lauluõppes õpitakse tundma oma häält kui instrumenti, omandatakse teadmised laulutehnika põhimõtetest ja oskus kasutada häält mitmekülgset ja turvaliselt. Õpitakse tundma erinevaid rütmimuusika žanre, tutvutakse rütmika ja fraseerimise põhimõtetega, teksti omandamise ja tõlgendamise, meloodia interpretatsiooni ja improviseerimisega. Julgustatakse omaloomingu kirjutamist ja esitamist. Arendatakse esinemisjulgust ja kogemust musitseerida koos teiste muusikutega ansambelis või vokaalansambelis. Rütmimuusika laulu erialal õppides on soovitatav õppida ka lisainstrumenti. Õppekava keskmes on õpilane: õpe toetab õpilase isikupära ja huvide arendamist.

Ainekava koosneb kolmest tasemest ja lisaastmest. Esimene tase alustab fundamentaalsete vokaaltehnika tõdede ja žanrite tutvustusest. Iga järgmine tase kinnistab eelmisel tasemel õpitut ning ehitab omandatu peale uusi teadmisi ja oskusi.

Sõltuvalt õpilase võimetest ja huvist õpingute vastu võib ühe taseme läbimiseks kuluda keskmiselt kaks aastat. Tasemeeksami tulemuse alusel otsustatakse õpilase üleviimine järgmisele tasemele. Tasemeeksamit võtab vastu hindamiskomisjon, mis koosneb vähemalt kahest lauluõpetajast. Õpetaja aitab seada eesmärgi, annab konstruktiivset julgustavat tagasisidet ning hindab õpilase valmisolekut siirduda järgmisele tasemele.

Esimesel tasemel tutvutakse laulutehnika ja pingevaba laulmise põhitõdedega. Selleks õpitakse tunnetama oma keha ja vabastama tekkivaid pingeid ning tehakse tehnika harjutusi. Lisaks tehakse tutvust rütmimuusika põhižanritega läbi muusika kuulamise ja repertuaari õppimise.

Teisel tasemel kinnistatakse esimesel tasemel õpitut. Tegeletakse vokaaltehnika edasiarendamisega ja hääle registrite tugevdamisega. Tehakse tutvust improviseerimisega ja arendatakse muusikaalsust läbi rütmietüüdide ja laadide laulmise.

Lisaastme õppuriteks on kolmanda taseme läbinud õpilased, kes plaanivad end ette valmistada õpingute jätkamiseks vastaval erialal professionaalset muusikaharidust andvas õppeasutuses või soovivad mõnel muul eesmärgil musitseerimise oskust täiustada. Lisaastmel on fookuses esimesel kolmel tasemel õpitud materjali kinnistamine ja keerukuselt raskemate tehniliste ülesannete ja paladega tegelemine.

Tasemeeksami sooritamine on lisaastme läbinud õpilastele vabatahtlik. Kui koolil on soov ja võimalus, võib kool pakkuda lastele laulutunde ka õppekavale eelnevalt.

Eesmärgid

- Turvalise keskkonna loomine õpilase arenguks.
- Pakkuda rõõmu laulmisest.

- Tutvustada rütmimuusikat, selle erinevaid žanreid ja žanrite eripärasid.
- Õppima õppimine.
- Noodist laulmise arendamine.
- Tutvumine hääle kui instrumendiga.
- Tutvumine laulmise põhitõdedega.
- Pakkuda tööriistu hääle mitmekülgseks ja turvaliseks kasutamiseks.
- Arendada õpilase oskust laulmist kuulata ja analüüsida.
- Arendada teksti omandamise ja tõlgendamise oskust.
- Tutvuda meloodia interpreteerimise ja improviseerimise põhimõtetega.
- Julgustada omaloomingu kirjutamist ja esitamist.
- Esinemiskogemuste saamine.
- Arendada oskust musitseerida koos teiste muusikutega kas bändis, ansamblis või vokaalansamblis.
- Pakkuda vajalikud eeldused lauluõppe jätkamiseks jätkuõppes.

TASE 1

Õpiväljundid

Õpilane:

- on tutvunud laulutehnika, pingevaba laulmise ja hingamise põhitõdedega;
- oskab meloodiat puhtalt intoneerida;
- oskab lauluteksti selgelt artikuleerida;
- mõistab ees- ja tagavokaalide erinevust ning oskab nende tooni ühtlustada;
- on tutvunud rütmimuusika põhižanritega läbi muusika kuulamise ja repertuaari õppimise;
- on tutvunud stiilipärase meloodia fraseerimisega näidete kuulamise põhjal;
- oskab laulutekstide sisu oma sõnadega ümber jutustada ning teksti keskset mõtet sõnastada;
- on tutvunud mõistetega *swing feel* ja *even feel*. Oskab eristada svingivaid kaheksandikke nii-öelda sirgetest kaheksandikest;
- on tutvunud 12-taktilise *blues*'i vormiga ja oskab matkida *blues*'i laadi põhiseid fraase;

- oskab ilma noodinimedeta laulda duuri, loomulikku, harmoonilist ja meloodilist molli ning *blues*'i laadi;
- oskab laulda noodist lihtsamaid astmelisi ja kolmkõlalisi tonaalseid meloodiaid;
- on saanud esinemiskogemust;
- mõistab koduse harjutamise olulisust;
- oskab mikrofoni kasutada, seda üles ja kokku panna.

Õppesisu

- Jätkusuutlikku laulmist toetava kehaasendi leidmine ja liigsetest pingetest vabanemine.
- Hingamis- ja toeharjutused.
- Hääleharjutused registrite sujuvaks ühendamiseks.
- Hääleharjutused intonatsiooni parandamiseks.
- Hääleharjutused artikulatsiooni parandamiseks. Konsonantide artikuleerimine rütmimuusikas.
- Hääleharjutused ees- ja tagavokaalide tooni ühtlustamiseks ja hääle nii-öelda ettepoole toomiseks.
- Teadliku muusika kuulamise arendamine. Õpetaja pöörab tähelepanu kuulatud muusikastiili iseärasustele, meloodiale, rütmile ja laulja hääle kasutusele.
- Meloodia fraseerimise harjutamine ja imiteerimine kuulatud näidete põhal.
- Laulutekstide mõistmise arendamine. Tõlkimine emakeelde, sisu ümberjutustamine ja keskse mõtte sõnastamine.
- Tutvumine *swing feel* ja *even feel* erinevusega ja rütmietüüdide laulmine.
- Tutvumine 12-taktilise *blues*'i vormiga. Improviseerimine *blues*'i vormile kasutades *blues*'i laadi ja *call and response* stiilis harjutusi.
- Laadidega tutvumine: duur, loomulik moll, harmooniline moll ja meloodiline moll (n-ö *jazz*-moll, mis on ühesugune üles ja alla liikudes), *blues*'i laad.
- Tutvumine noodist laulmisega. 4-8-taktilised *prima vista* harjutused. Meloodia võib liikuda üles ja alla astmeliselt või tertsi hüpetena kasutades kolmkõla noote. Tutvumine neljandik-, kaheksandik-, kuueteistkümnendiknootide ja vastavate pausidega. 4/4, 3/4 taktimõõtude mõistmine.
- Esinemiskogemuse saamine saatja või ansambliga.
- Mikrofoni kasutamine ja tehnika käsitlemise baasoskus, juhtmete korrektne kerimine.

- Loominguliste ja mänguliste harjutuste läbiviimine soosimaks loomingulisuse arengut.
- Lähtuvalt õpilaste ja õpetaja kokkuleppest võimaldatakse õpilasel esineda mitmetel kontsertidel ja ettemängudel.

Repertuaar

Eesmärk on tutvuda erinevate rütmimuusika žanritega, arendada stiilitunnetust ja õppida erinevate žanrite häälekasutust, fraseerimist ja rütmikat. Esimese taseme lõpuks kuulub õpilase repertuaari 10-15 lugu.

Repertuaar sisaldab järgmisi žanreid:

- Rahvalaul, kodumaine ja/või välismaine. Sobivad ka rahvalaulu-tüüpi, etno žanrisse kuuluvad laulud.
- Muusikateatri repertuaar (muusikal, animatsioon, *cabaret*, film jm).
- 1950-90-ndate *pop, rock, rhythm & blues, motown, soul* jm.
- Eestikeelne ja välismaine *pop*-muusika, *singer-songwriter, indie* jm.
- Eesti muusika klassika, estrada (Valgre, Vain, Naissoo jm).
- *Jazz, blues, latin (medium swing, ballaad, bebop, Dixieland, bossa nova, samba* jm).
- Õpilase huvidest lähtuvad žanrid ja omalooming.

Tasemeeksam

Tehniline osa

Laadide laulmine antud noodist üles ja alla.

4-8 takti meloodia *prima vista*.

Tasemele vastav rütmietüüd.

Tasemele vastav *scat*- või muu meloodiline etüüd.

Tehnilist arvestust võib õpilane sooritada erialatunnis või video teel.

Muusikaline osa

Õpilane esitab neli erineva karakteriga pala, mida on eelnevalt tundides harjutatud. Muusikaline osa sooritatakse kontserdi vormis. Eelistatult on saatjaks bänd, kuid bändi puudumisel võib palasid esitada ka saatjaga või fonot kasutades. Palad esitatakse peast. Vähemalt üks pala peab olema emakeeles.

Hindamine põhineb suulise või kirjaliku tagasiside andmisel ja enesehindamise suunamisel. Tagasiside on julgustav ja motiveeriv. Tasemeeksami komisjoni kuulub 2-3 õpetajat.

TASE 2

Õpiväljundid

Õpilane:

- on edasi arenenud Tase 1 püstitatud eesmärkides;
- oskab laulmise ajal tunnetada oma keha ja vabastada võimalikke pingeid;
- on tutvunud hääle registritega ja nende sujuva ühendamise põhimõtetega;
- oskab laulda ühtlase tooniga;
- oskab selgelt artikuleerida nii ema- kui võõrkeeles. Oskab inglise keeles aktsendivabalt laulda;
- on tutvunud erinevate hääletämbritega ja oskab neid kuulatu põhjal ära tunda ja oma hääles leida;
- oskab laulutekste analüüsida, tõlgendada ja tekstiga suhestuda;
- on tutvunud erinevate žanrite rütmika ja fraseerimise põhimõtetega. Oskab meloodiat tõlgendada solistile omasel moel;
- oskab stiilipärast meloodia fraseerimist kuulatud näidete põhjal imiteerida;
- on tutvunud *lead sheet* tüüpi noodi fraseerimise põhimõtetega;
- on tutvunud *scat*-improvisatsiooni silpide ja rütmiharjutuste stiilipärase lugemisega;
- on tutvunud kõrva järgi improviseerimisega;
- oskab improviseerida *blues*'i vormile kasutades *blues*'i laadi;
- on arendanud *prima vista* oskust;
- on tutvunud tüüpiliste lauluvormidega *pop*-muusikas ja *jazz*-muusikas;
- on tutvunud tempo lahtilugemise põhimõtetega (*medium swing*, ballaad, *latin*, sirge);
- teab oma repertuaari kuuluvate lugude helistikku;
- oskab iseseisvalt harjutada;
- oskab üles ja alla laulda järgmisi laade: duur, loomulik moll, harmooniline moll ja meloodiline moll (n-ö *jazz*-moll, mis on ühesugune üles ja alla liikudes), *blues*'i laad, duur- ja mollpentatoonika;
- on teinud algust omaloomingu kirjutamisega.

Õppesisu

- Esimesel tasemel õpitu edasiarendamine.
- Häält ja keha vabastavate harjutuste tegemine.

- Harjutused hääleregistrite tugevdamiseks ja nende ühendamiseks (terminid vastavalt koolkonnale: peahäääl, rinnahäääl ja *mixed voice*; M1, M2; *thin folds/ thick folds*; jms).
- Mitteõhulise, st hea häälepaela kontaktiga laulmise arendamine. *Vocal cord closure*.
- *Vowel placement* harjutused.
- Võõrkeele hääldamise oskuse arendamine. Inglise keele puhul hääle n-ö ettepoole toomine ja pehme suulae aktiveerimine aktsendivabaks laulmiseks.
- Tutvumine erinevate tämbritega: kõnelaul, *twang*, *thyroid tilt* (ehk kaeblikkus/*cry*).
- Arendada oskust kuulnud häälekasutust analüüsida, mõista ja matkida.
- Laulutekstide analüüsimine ja emotsionaalselt seotud esituse harjutamine.
- Žanrile omase meloodia fraseerimise, rütmika ja artikulatsiooni arendamine. (pikad vs. lühikesed noodid, fraasi alustamine hiljem, sobiva tämbri/tooni valimine).
- *Lead sheet* tüüpi noodi lugemise põhimõtetega tutvumine. Vastupidiselt klassikalisele muusikale ei ole *lead sheet* tüüpi noodis rütm kirjas nii, nagu seda mängitakse. Seetõttu tuleb tutvuda žanrile omase rütmikaga ja selle varieerimisega.
- *Swing* ja sirge fraseerimise arendamine. Tutvumine sünkoopide ja *off beat* rütmidega.
- Improviseerimise baasoskuste loomine ja julgustamine. Intuiitivse, kõrva järgi improviseerimise tutvustamine. Väiksemate muutuste tegemine originaalmeloodia põhjal.
- *Blues*'i laadi harjutamine ja rakendamine *blues*'i vormile improviseerides.
- *Prima vista* harjutamine: noodist laulmise harjutused kasutades näiteks *blues*'i sooloid, lastelaule jms.
- Tutvumine lauluvormi analüüsimisega: *pop*-muusika tüüpvormid (näiteks salm, refrään, *bridge*) ja *jazz*-muusika põhivormid (näiteks AABA).
- Esinemisoskuste edasiviimine. Tempode lahtilugemise harjutamine (*count off*) ja oma helistiku teadmine.
- Laadidega laulmine. Lisaks tase 1 laadidele duur- ja mollpentatoonika.
- Harjutused omaloomingu kirjutamise julgustamiseks.

Repertuaar

Eesmärk on tutvuda erinevate rütmimuusika žanritega, arendada stiilitunnetust ja õppida erinevate žanrite häälekasutust, fraseerimist ja rütmikat. Teise taseme lõpuks kuulub õpilase harjutatud repertuaari 10-15 lugu.

Repertuaar sisaldab järgmisi žanreid:

- Rahvalaul, kodumaine ja/või välismaine. Sobivad ka rahvalaulu tüüpi laulud ja maailmamuusika.

- Muusikateatri repertuaar (muusikal, animatsioon, *cabaret*, film jm). Laulud tuleb esitada karakterist lähtuvalt.
- 1950-90ndate *pop, rock, rhythm & blues, motown, soul* jm.
- Eestikeelne ja välismaine *pop*-muusika, *singer-songwriter, indie* jm.
- Eesti muusika klassika, estraad (Valgre, Vain, Naissoo jm).
- *Jazz, blues, latin (medium swing, ballaad, bebop, Dixieland, bossa nova, samba* jm).
- Õpilase huvidest lähtuvad žanrid ja omalooming.

Tasemeeksam

Tehniline osa

Laadide laulmine ja *arpeggio*'d.

8-16 takti meloodia *prima vista*.

Tasemele vastav rütmietüüd.

Tasemele vastav transkribeeritud soolo või *scat*-etüüd.

Tehnilist arvestust võib õpilane sooritada erialatunnis või video teel.

Muusikaline osa

Õpilane esitab neli erinevast žanrist, erineva karakteriga pala, mida on eelnevalt tundides harjutatud.

Muusikaline osa sooritatakse kontserdi vormis. Eelistatult on saatjaks bänd, kuid bändi puudumisel võib palasid esitada ka saatjaga või fonot kasutades. Palad esitatakse peast.

Vähemalt üks pala peab olema emakeeles.

Tasemeeksami järel annab laudkond õpilasele konstruktiivset julgustavat tagasisidet. Laudkonda kuulub koos oma õpetajaga 2-3 liiget.

TASE 3

Õpiväljundid

Õpilane:

- on arendanud edasi Tase 1 ja 2 püstitatud eesmäärke;
- teab hääle mitmekülgse ja jätkusuutliku laulmise põhimõtteid;

- oskab kasutada häält ühtlaselt ja kõlavalt eri registritest;
- oskab laulutekste analüüsida ja nendega suhestuda;
- oskab luua terviklikku esitust;
- tunneb rütmimuusika põhiliste žanrite stiilipärase rütmika, fraseerimise ja häälekasutuse aluseid;
- on tutvunud dünaamika ja *vibrato* kasutamisega lauluteemade tõlgendamisel (ka aktsendid, *legato*, rütmiline rõhutamine);
- oskab meloodiat kõrva järgi varieerida ja kõrva järgi improviseerida;
- oskab rütme stiilipäraselt lugeda ja luua oma rütmilisi motiive ja fraase;
- on võimeline kirjutama omaloomingut;
- oskab bändi ees tempot lahti lugeda (*medium swing*, ballaad, *latin*, sirge).
- oskab analüüsida laulu vormi;
- oskab iseseisvalt harjutada;
- on võimeline esinema veenvalt.

Õppesisu

- Tase 2 sisu edasiarendamine.
- Oskab järgmisi laade: duur, loomulik moll, harmooniline moll ja meloodiline moll, *blues*'i laad, *bebop* laad, duur- ja mollpentatoonika.
- *Prima vista* edasi arendamine. *Jazzi*-standardi ja lihtsama, 4-8-taktilise, *blues*'i soolo noodist laulmise harjutamine.
- Improviseerimise arendamine - kõrva järgi soolo laulmine meloodiast lähtudes, kasutades *scat*- laulu silpe.
- Laulutekstide analüüsi ja emotsionaalselt seotud esituse arendamine.
- Esinemisoskuste edasiviimine.
- Veenva esinemise arendamine (vahetekstid, suhtlemine publikuga, bändi tutvustamine).

Repertuaar

Eesmärk on tutvuda erinevate rütmimuusika žanritega, arendada stiilitunnetust ja õppida erinevate žanrite häälekasutust, fraseerimist ja rütmikat. Kolmanda taseme lõpuks kuulub õpilase harjutatud repertuaari 15-20 lugu.

Repertuaar sisaldab järgmisi žanreid:

- Rahvalaul, kodumaine ja/või välismaine. Sobivad ka rahvalaulu tüüpi laulud ja maailmamuusika.
- Muusikateatri repertuaar (muusikal, animatsioon, *cabaret*, film jm). Laulud tuleb esitada karakterist lähtuvalt.
- 1950-90ndate pop, rock, rhythm & blues, motown, soul jm.
- Eestikeelne ja välismaine *pop*-muusika, *singer-songwriter*, *indie* jm.
- Eesti muusika klassika, estrada (Valgre, Vain, Naissoo jm).
- *Jazz, blues, latin (medium swing, ballaad, bebop, Dixieland, bossa nova, samba jm).*
- Õpilase huvidest lähtuvad žanrid ja omalooming.

Tasemeeksam

Tehniline osa

Laadide laulmine.

Tasemele vastav rütmietüüd.

Tasemele vastav transkribeeritud soolo või scat- etüüd.

Tehnilist arvestust võib õpilane sooritada erialatunnis või video teel.

Muusikaline osa

Õpilane esitab 4-5 erinevast žanrist, erineva karakteriga pala, mida on eelnevalt tundides harjutatud.

Muusikaline osa sooritatakse kontserdi vormis. Eelistatult on saatjaks bänd või saatja. Palad esitatakse peast.

Vähemalt üks pala peab olema emakeeles.

Lugude hulka võib, aga ei pea kuuluma ka omalooming või oma seade.

Tasemeeksami järel annab laudkond õpilasele konstruktiivset julgustavat tagasisidet. Laudkonda kuulub koos oma õpetajaga 2-3 liiget.

LISAASTE

Õpiväljundid

Õpilane:

- oskab kasutada erinevaid hääle värve ja laulutehnikat teemade mitmekülgses tõlgendamiseks;
- arendab edasi improviseerimisoskust;
- tutvub *jazz*-improviatsiooni põhimõtetega (sünkopeeritud rütmika, II-V fraaside laulmine, laadide kasutamine improviseerimisel);
- arendab ja kasutab dünaamikat lauluteemade tõlgendamisel (ka aktsendid, *legato*, rütmiline rõhutamine);
- arendab esinemisoskust (publikuga suhtlemine, bändi juhtimine, lugude veenev tõlgendamine jm.).

Õppesisu

- Tutvumine *rhythm changes* vormiga.
- Oskus *jazzi*-standardi meloodiat sujuvalt varieerida ja *jazzi*-standardi vormile improviseerida.
- Vormitunnetuse arendamine.
- Harmooniatunnetuse arendamine. Standardi teema bassinootide, tertside ja septimite laulmine. *Guide tone lines*.
- II-V fraaside laulmine ja kasutamine improvisatsioonis.
- Altereeritud laad ja *dominant diminished* fraaside laulmine II-V harmooniale.
- Tutvumine kirikulaadide ja meloodilise molli laadidega. Oskus laade ära tunda, laulda ja teada, millisele akordile need vastavad.
- Akordide laulmine: M7, M6, 7, mM7, o7, m7^b5, m6, aug.
- Repertuaari õppimine, tõlgendamine ja stiilipuhas esitamine. Võimalused solistina üles astuda kooli ja muudel üritustel.

Tasemeeksam

Lisaastmes on tasemeeksam vabatahtlik. Kui õpilane soovib jätkata õpinguid mõnes professionaalset muusikaharidust andvas õppeasutuses, võib tasemeeksami aluseks võtta selle õppeasutuse sisseastumisnõuded.

Tehniline osa

Laadide laulmine (duur, loomulik moll, harmooniline moll, meloodiline moll (n-ö jazz-moll, mis on ühesugune üles ja alla liikudes), *blues*'i laad, *bebop* laadid, kirikulaadid, meloodilise molli laadid, täistoon laad, pool-täistoon laad (*half-diminished scale*) ja täis-pooltoon laad (*diminished scale*)).

Akordide laulmine: M7, M6, 7, mM7, m6, m7, o7, m7♭5, aug.

Prima vista: standardi meloodia, *blues*'i või lihtsam *bebop*'i soolo.

Tehnilist arvestust võib õpilane sooritada erialatunnis.

Muusikaline osa

Õpilane esitab 4-5 erinevast žanrist, erineva karakteriga pala, mida on eelnevalt tundides harjutatud.

Muusikaline osa sooritatakse kontserdi vormis. Eelistatult on saatjaks bänd või saatja. Palad esitatakse peast.

Vähemalt üks pala peab olema emakeeles.

Lugude hulka võib, aga ei pea kuuluma ka omalooming või oma seade.

Tasemeeksami järel annab laudkond õpilasele konstruktiivset julgustavat tagasisidet. Laudkonda kuulub koos oma õpetajaga 2-3 liiget.

Tunni ülesehituse näide:

TUNNI ALUSTUS

1. Kehaline soojendus

2. Hääleharjutused, tehnika õppimine, harjutused, mis valmistavad ette tunni teemaks või lauluks, mida käsitletakse.

SISULINE OSA - teemad, mida tunnis käsitleda.

3. Repertuaar

3.1 Laulu harjutamine: laulmine, kuulamine ja kuuldu analüüs. Mida tehakse originaalis? Mida kaasa võtta/ mida mitte?

3.2. Teksti analüüs, tõlgenduse mõtestamine.

3.3. Harmoonia/improvisatsiooni käsitlemine antud loos.

3.4 Fraseerimise/ rütmi analüüs.

3.5 Tehnikale keskendumine

3.6 Omaloominguga tegelemine/ arranžeerimine/ oma versiooni tegemine

NB! Kindlasti ei kuhjaks kõiki punkte samasse tundi, sest kahele asjale korraga õpilasel raske keskenduda.

KOKKUVÕTE

4. Tunni lõpetus ja *cool down*.
5. Innustav, kuid aus tagasiside.
6. Kodutöö (1-3 asja, millele keskenduda) / Kuulamiseks koju.

Õppematerjalid

Eesti:

Härma, K., Sepp, A. (2014). *Muusikaõpetuse didaktika. Valik artikleid*. Koostanud Kristi Kiilu ja Anu Sepp. Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia.

Kantarovitš, A. tõlk. Raiend, A. (1959). *Hääle hügieen*. Eesti Riiklik Kirjastus.

Kuus, H. (1961). *Laulja Häälekool*. Eesti Riiklik Kirjastus.

Sihvo, M. (2009). *Terve hääl*. Hääleravi ABC. Tallinn: AS Medicina

Sliševski, V. (2012). *Hääleseade ABC*. Tallinn: Tallinna Raamatutrükikoda

Välismaa:

Ashley, M. (2008). *Teaching Singing To Boys and Teenagers. The Young Male Voice and the Problem of Masculinity*. United States of America: The Edwin Mellen Press.

Brown, O. L. (1996). *Discover Your Voice. How To Develop Healthy Voice Habits*. United States of America: Singular Publishing Group, Inc.

Dimon, T. (2010). *Your Body, Your Voice. The Key To natural Singing and Speaking*. United States of America: North Atlantic Books.

Gelb, M. (2007). *Kehaõpe. Sissejuhatus Alexandri tehnikasse*. A. Tallinna Raamatutrükikoda: kirjastus Valgus.

Harrison, S. D., & O'Bryan J. (2014). *Teaching Singing in the 21st Century*. U.S.A: Springer.

Hemming, E.-G., Burnard, P., & Holgersen, S.-E. (2013). *Professional Knowledge in Music Teacher Education*. Great Britain: MPG Books Group, UK.

Hong, A., (2003). *Young Singing Professionally*. Revised edition; Studying singing for actors and Singers.

Malde, M., Allen M. J., & Zeller, K.-A. (2013). *What Every Singer Needs To Know About The Body*. Second Edition. USA: Plural Publishing, Inc.

Pinksterboer, H. (2008). *Tipbook Vocals: The singing voice*. United States Of America: Trade Book Division Editorial Offices.

Shorter, S. (2006). *The Singer's Companion*. Great Britain: Routledge.

Smith, W. Stephen., & Chipman, M. (2007). *The Naked Voice*. United States of America: Oxford University Press, Inc.

Zegree, S. (2002). *The Complete guide to teaching Vocal Jazz*. U.S.A. : Heritage Music Press.

Williams, J. (2013). *Teaching Singing to Children and Young Adults*. UK: Compton Publishing Ltd.

Näidisrepertuaar:

Pop: Michael Jackson (sh The Jackson 5), Prince, Whitney Houston, ABBA, Celine Dion, Mariah Carey, Tina Turner, Phil Collins, Sting, Cyndi Lauper, Elton John, Charlie Puth, Yebba.

Rock: The Beatles, Foo Fighters, Fleetwood Mac, Queen, Kings Of Leon, Toto, Radiohead, Genesis, Coldplay, U2.

Funk/soul: Stevie Wonder, Earth, Wind & Fire, James Brown, Bruno Mars, Chaka Khan, Erykah Badu, Ray Charles.

Singer/Songwriter: Eva Cassidy, James Taylor, Joni Mitchell, Antonio Carlos Jobim, Joao Gilberto, Jose Gonzales, Adele, Billie Eilish, Kate Bush, Tom Misch, Bon Iver, John Mayer, Nick Drake, Amy Winehouse, Bob Dylan, Ed Sheeran.

Jazz/blues: Ella Fitzgerald, Bessie Smith, Sarah Vaughan, Dee Dee Bridgewater, Carmen Mcrae, Nancy Wilson, Kurt Elling, Jamie Cullum, Esperanza Spalding, George Benson, Aretha Franklin, Bobby McFerrin, Raul Midon, Jacob Collier, Rigmor Gustafsson, Norah Jones, Cassandra Wilson, Dianne Reeves, Nat King Cole, Bonnie Raitt, Frank Sinatra, Diana Krall jpt.

RÜTMIMUUSIKA BASSKITARRI AINEKAVA

Rütmimuusika basskitarri ainekava annab õpilasele ülevaate erinevatest rütmimuusika stiilidest ja mängutehnikatest. Õpilane omandab rütmimuusika erinevates stiilides orienteerumiseks vajamineva tehnilise võimekuse ja oskuse mängitavat pala analüüsida ja lahti mõtestada. Õpilane õpib eristama rütmimuusika erinevate stiilide harmoonilisi, rütmilisi ja meloodilisi iseärasusi. Ainekava jaguneb kolmeks tasemeks ja lisaastmeks. Õpilase arengut erinevatel tasemetel jälgitakse tulemuslikkuse ja enesehindamise kaudu. Tasemeeksami positiivsele tulemusele sooritanud õpilane viiakse üle järgmisele tasemele. Tasemeeksami sooritamine lisaastme läbinud õpilastele on vabatahtlik.

Esimesel tasemel õpitakse korrektseid mängutehnika võtteid ja heli tekitamist basskitarril ja tutvutakse basskitarri funktsiooniga rütmimuusikas. Selleks mängitakse läbi erinevaid baasoskusi toetavaid lühikesi palu ja tehnilisi harjutusi.

Teisel tasemel tutvub õpilane rütmimuusika erinevate stiilide ja erinevate basskitarri mängutehnikatega nendes. Rõhuasetus läheb individuaalõppelt ka ansamblimängule. Bassipartiisid jälgendatakse kuuldeliselt ja loetakse noodist.

Kolmandal tasemel tutvutakse erinevate rütmimuusika stiilide, mänguvõtete ja saatefaktuuridega, praktiseerides neid põhiliselt läbi ansamblimängu. Ansamblimängu osakaal pilliõppes on suurem ja olulisem kui teisel aastal. Õpilane tutvub improvisatsioonilise mängulaadiga.

Lisaastmes on fookuses kolmes tasemes õpitud materjali kinnistamine ja keerukuselt raskemate rütmimuusika paladega tegelemine. Õpilane saavutab valmisoleku võimalikuks jätkuõppeks keskastmes ja suudab iseseisvalt jätkata elukestvat muusikaharrastust.

Eesmärgid

- Loomuliku mänguasendi leidmine läbi kehatunnetuse, et heli tekitamine instrumendil oleks võimalikult pingevaba ja ergonoomiline.
- Õpitakse kasutama vahelduvate sõrmedega parema käe mängutehnikat ja ökonoomset ja pingevaba vasaku käe sõrmede liikumist sõrmlaual.
- Õpitakse kasutama erinevaid väljendusvahendeid basskitarril, et rõhutada paremini mängitava pala karakterit (toon, tämber, dünaamika). Tutvumine basskitarri erinevate mänguvõtetega (*slapping, tapping, palm mute, raking*).
- Noodist lugemise oskuse arendamine.
- Pulsitunnetuse leidmine ja arendamine, et arendada õpilase võimekust püsida pala esitades ühtlases tempos.
- Õpetaja juhendamisel lugude mängimine kuuldelisel teel ning tutvumine improviseerimise ja komponeerimise põhialustega.

- Kõrvalt kuulamise oskuse arendamine mängimisel, et areneks õpilase tagasiside andmise oskus iseenda mängitud palale.
- Õpilase muusikalise silmaringi laiendamine (erinevad rütmimuusika stiilid, vormid, artistid).
- Õpilane saab aru regulaarse harjutusrutiini vajalikkusest.
- Muusikastiilist lähtuvalt sobilikult tämbri tekitamine, kasutades erinevat tüüpi elektribassi võimendeid, helipäid ja efektipedaale.
- Õpilase julgustamine tegelema omaloominguga ja enda hääle kasutamisega muusika õppimisel (meloodia ja bassikäigu ümismine, rütmi imiteerimine).
- Esinemiskogemuse omandamine mängides ansamblites nii saate- kui soolopartiid.
- Õpitakse enda pillimängu salvestama ja salvetuse sooritust hindama.
- Õpitakse elementaarset basskitarri hooldamist (keelte vahetamine, puhastamine jne).
- Basskitarri mänguga seotud terviseriskide vältimine (liigesprobleemid, tinnitus).
- Õpilase tähelepanu suunatakse muusikaliste parameetrite (rütm, meloodia, harmoonia, dünaamika) õppimisele ja nende parameetrite iseärasuste märkamisele erinevates rütmimuusika stiilides.

TASE 1

Õpiväljundid

Õpilane:

- on tutvunud basskitarri mängutehnika põhitõdedega ja omab ülevaadet parema ja vasaku käe mängutehnikast;
- teab noote enimmängitud positsioonidest basskitarri kaelal;
- oskab jäljendada lihtsaid bassikäike ja tegeleb regulaarse noodistlugemisega;
- mõistab järjekindla harjutamise vajalikkust ja oskab anda tagasisidet enda pillimängule (tajub kas mängitud pala või meloodia tuli välja või mitte);
- saab aru pulsitunnetuse arendamise vajalikkusest.

Õppesisu

- Basskitarri mängu erinevate tehnikate arendamiseks sobivate palade mängimine. Mängitakse lühikesi palu, mis sisaldavad lihtsaid bassikäike ja läbi nende õpitakse lihtsamaid rütme ja noote basskitarri sõrmlaual.
- Moll- ja duurhelirea tutvustus ja põhiline sõrmestus ühe oktavi ulatuses.

- Tutvumine moll- ja duurkolmkõla sõrmestusega ja nende kasutamisega bassi saatepartiides.
- *Prima vista* oskuse harjutamine.
- Lihtsamate bassikäikude mängimine ilma saatepartiita metronoomi järgi.
- Koosmäng ansambelis õpetaja või teise õpilasega.
- Suhtlemine õpilase perega ning vanemate kaasamine oma lapse instrumendiõppe toetamiseks.
- Õpilane esineb igal õppeaastal vähemalt kahel ettemängul.

Tasemeeksam

Tehniline osa

Moll- ja duurheliredeli ettemäng, kasutades selleks enim kasutatavat sõrmestust ühe oktaavi piires (kuni kahe võtmemärgini). Tempo — 80 lööki minutis või rohkem.

Etüüd või etüüdi sarnase pala esitamine tasemeeksamil.

Prima vista harjutus - lihtsamate bassikäikude lugemine noodist.

Hindamise arutelu on sõna ka õpilasel.

Muusikaline osa

Esitada 3 erineva iseloomuga lühikest lugu, millest üks on ansamblilugu.

Lood esitatakse peast. Hindamiskomisjon koosneb soovituslikult vähemalt kahest basskitarri õpetajast.

TASE 2

Õpiväljundid

Õpilane:

- on tutvunud erinevate rütmimuusika stiilidega ja neile iseloomulike saatefaktuuridega basskitarril ja praktiseerib neid ansamblimängus;
- on omandanud basskitarri baastehnikad ja saab liikuda edasi repertuaari suunas, mis nõuab suuremat vilumust ja on keerukama iseloomuga (tehniliselt raskemad käigud, keerulisem rütm ja keerukam vorm);
- on võimeline kuulma lihtsat funktsionaalset järgnevust ja ning oskab kujundada lihtsat saatepartiit akordimärkide järgi;
- omab ülevaadet erinevatest mänguvõtetest rütmimuusika stiilides ja tutvub eri tüüpi pillide ja heli võimendamise valikutega ja rakendab seda ansamblimängus;

- saab aru individuaalse töö vajadusest väljaspool tundi;
- oskab hooldada erialapilli ja jälgida selle korrasolekut;
- on tutvunud kolmeosalise meetrumiga (3/4, 6/8).

Õppesisu

- Erinevate etüüdide või etüüdi sarnaste palade mängimine, mis on tehniliselt nõudlikumad ja rütmiliselt keerukamad esimesel tasemel õpitust ja mis soodustavad vilumust parema käe vahelduvate sõrmede tehnikas.
- Erinevate septakordide *arpeggio*'de ja kolmkõla sõrmestustega tutvumine ja kasutamine basskitarril rütmimuusika erinevate stiilide saatefaktuurides.
- Heliredelite, akordide ning kolmkõlade ja kolmkõlapöörete mängimine kuni nelja võtmemärgiga helistikes. Moll- ja duurpentatoonika mängimine kahe oktaavi ulatuses.
- *Raking*-võtte kasutamine parema käe mängutehnikas.
- Akordijärgnevuste mängimine, nt I-V / V7-I; I-V-VIm-IV mängimine kuni nelja võtmemärgini.
- Erinevatele stiilidele iseloomulike bassikäikude kuuldeliselt mängimine ja akordimärkide järgi stiilile vastava saate kujundamisega tutvumine ja praktiseerimine ansamblimängus õpetaja või teise õpilasega.
- *Prima vista* mängimine. Muusikaline tekst on algtasemega võrreldes keerukam.
- Muusikaliste lühipalade loomine läbi improvisatsiooni alustega tutvumisel.
- Saatepartiide mängimine, mis sisaldavad 3/4, 6/8 ja 12/8 taktimõõte.
- Õpilane esineb iga poolaasta vähemalt kahel ettemängul.

Tasemeeksam

Tehniline osa

Heliredelite, pentatoonikate, kolmkõla ja kolmkõla pöörete ettemäng kuni nelja võtmemärgini:

- Heliredelid tuleb esitada puhtalt, kindlas meetrumis, veerandnootides, tempos 120 lööki minutis või rohkem.

Akordijärgnevusele bassi saatepartii kujundamine lähtudes loo stiililisest iseärasusest.

Esitada etüüd või etüüdi sarnane lugu.

Prima vista mängimine.

Tehnilise arvestuse ülesandeid esitatakse peast ning tehnilist arvestust võib õpilane sooritada ka erialatunnis või esitada video teel.

Muusikaline osa

Esitada kolm eri stiilis pala, millest vähemalt üks on ansambllilugu:

- väike soolopala või omaloominguline lugu;
- *pop/jazz* stiilis loo bassisaade;
- *blues* või *pop/rock* stiilis ansambllilugu, milles on improvisatsiooniline osa.

Lood esitatakse peast. Hindamiskomisjon koosneb soovituslikult vähemalt kahest basskitarriõpetajast. Hindamise arutelus on sõna ka õpilasel.

TASE 3

Õpiväljundid

Õpilane:

- oskab mängida saatefaktuure enamlevinud rütmimuusika stiilides ja neid ka vastavalt akordimärkide järgi kujundada. Tutvub mängutehnikatega, mida nendes stiilides kasutatakse;
- oskab mängida kirikulaade, duur- ja moll-kolmkõlasid koos pööretega vähemalt kahes oktavis ja enam kasutatavaid neljahääelseid septakorde;
- on tutvunud harmoonilise ja meloodilise molli laadidega;
- oskab kuulmise järgi transkribeerida lihtsamaid meloodiaid, rütmikaid, harmooniaid ja lugude vorme. Suudab erinevates laadides improviseerida lihtsamaid meloodiaid;
- on tutvunud segataktimõõtudega;
- on tutvunud trioolipõhise rütmitunnetusega rütmimuusika stiilides (*shuffle, swing*);
- suudab orienteeruda basskitarri sõrmlaual meloodia registris (12.-24. astmetraat);
- oskab nimetada tuntud basskitarriste enamlevinud stiilides;
- on tutvunud basskitarri võimenduse ja efektipedaalide kasutamisega;
- omandab kogemust esinedes väljaspool muusikakooli.

Õppesisu

- Kuni kuue võtmemärgini heliredelite mängimine vähemalt kahes oktavis.
- Vastavalt vajadusele saatepartii ja meloodia kujundamine basskitarril - *swing feel* ehk trioolilise tunnetusega rütmides (*swinging eights*) ja *straight feel* ehk võrdsete kaheksandikkude tunnetusega rütmides (*even eights*).
- Võimenduse ja efektipedaalide abil vastavalt stiilile sobiliku tämbri leidmine.

- Erinevates rütmimuusikastiilides saatepartiide kujundamine ja nendes kasutatavate erinevate mängutehnikate tundmine.
- Kirikulaadid ja nende seos septakordidega. Tutvumine *blues*'i laadiga. Erinevate laadide kasutama õppimine improviseeritud meloodialõikude kujundamisel.
- *Prima vista* ja meloodia lugemine bassivõtmes lisaks bassipartiide lugemisele.
- Akordimärkide järgi loo saate kujundamine sõltuvalt selle stiilist.
- Septakordide pöörete tundmaõppimine ja kasutamine improvisatsiooni harjutustes.
- Tutvumine repertuaariga, mis sisaldab segataktimõõte, nt 7/4 või 7/8.
- Tutvumine muusikastiilidega, milles on kuueteistkümnendik vältuste põhine tunnetus, nt *funk*. Tutvumine kuueteistkümnendik-sünkoopidega läbi basskitarri saatepartiide või etüüdide.
- Improvisatsiooni alustega tutvumine läbi erinevate harjutuste. Lihtsamate diatooniliste meloodiate improviseerimine.

Tasemeeksam

Tehniline osa

Laadid:

- kirikulaadid, duur- ja mollpentatoonikad vähemalt kahe oktaavi ulatuses, *blues*'i laad. Laadid mängitakse peast kahe oktaavi ulatuses tempos 120 lööki minutis ja 5- ja 6-keelsel bassil kolme oktaavi ulatuses eksamikomisjoni valikul.

Akordid:

- eksamikomisjoni valikul esitada kolmkõlad ja septakordid (m7, m7^b5, 7, M7, o7) kahe oktaavi ulatuses.

Etüüd või etüüdisarnane lugu.

Prima vista harjutus (akordimärkide järgi mängimine, bassipartiide lugemine bassvõtmes, meloodia lugemine viiulivõtmes).

Muusikaline osa

- Esitada kolmest loost koosnev kava, mis sisaldab ühte soololugu ja kahte ansamblikoosseisus esitatud lugu, näiteks:
 - sooloseade või omaloominguline lugu;
 - *rock*- või *soul*-muusika stiilis lugu, mis sisaldab meloodia mängu, akordisaadet ja improvisatsiooni;
 - *blues* või *jazzi*-standard, mis sisaldab meloodia mängu, akordisaadet ja improviseeritud soolot.

Mängitavad palad esitatakse peast.

Võimalusel mängida ansamblilugusid koos rütmigrupiga, milles on trumm ja harmooniainstrument. Lõpueksami hindamiskomisjon koosneb soovituslikult erialaõpetajast ja vähemalt kahest kitarr- või mõne muu instrumendi õpetajast. Hindamise arutelu on sõna ka õpilasel.

LISAASTE

Õpiväljundid

Õpilane:

- oskab erinevates rütmimuusika stiilides kujundada sobiva saatepartii lähtuvalt isiklikest eelistustest, mis on tekkinud analüütilisest muusika kuulamisest. On võimeline mängima ja kujundama stiilile vastava saate akordimärkide põhjal;
- oskab kasutada erinevaid mängutehnikaid, mis on raskustasemelt nõudlikumad ja keerukamad kui kolmandal aastal;
- oskab mängida kirikulaade, duur- ja moll-kolmkõlasid koos pööretega vähemalt kahes oktavis ja enamkasutatavaid neljahääelseid septakorde;
- on tutvunud harmoonilise ja meloodilise molli laadidega ja nende kasutamisega *jazz*-improvistatsioonis;
- suudab improviseerida lihtsamaid meloodiaid erinevates laadides;
- oskab end muusikaliselt loovalt väljendada, teab koosmängu põhimõtteid ja rakendab neid ansamblimängus;
- on tutvunud segataktimõõtudega;
- on tutvunud trioolipõhise rütmi tunnetusega rütmimuusika stiilides ja oskab trioolipõhiselt fraseerida;
- suudab orienteeruda basskitarri sõrmlaual meloodia registris (kuni 24. astmetraadini);
- osaleb aktiivselt ansamblimängus ja on võimeline arutlema loo vormi ja karakteri üle;
- suudab harmoniseerida enda komponeeritud meloodiaid ja tunneb *jazz*-muusika tüüpvorme (nt AABA, 12-taktiline *blues*, *rhythm changes* jne);
- suudab mängida eri stiilides palu, mille raskusaste on keerukam kui kolmandal tasemel õpitu;
- oskab läbi viia ansambliproovi ja kasutada selleks vajalikku tehnikat.

Õppesisu

- Kirikulaadide, harmoonilise ja meloodilise molli kasutamine basskitarri saatepartiides vastavalt õpilase maitsele (*jazz*, *rock*, *pop*, ladinarütmid, *funk*, *soul*). Bassipartiide kujundamine võttes eeskujuna mängijatest, kes on õpilast inspireerinud. Keerukamate *slaping*- ja *taping*-tehnikate õppimine.

- Akordinootide kasutamine bassi saatepartii vastavalt rütmimuusika stiilile. Tutvutakse erinevate võimalustega bassisaate kujundamisel neljahäälsete akordide (6, 7, M7, m6, m7, mM7, m7^b5, o7 jne) puhul.
- Duuriastmetelt laadide mängimine igas helistikus. Moll- ja duur-kolmkõlade mängimine kõikides helistikes kolme oktavi ulatuses, kasutades selleks vähemalt kahte erinevat sõrmestust.
- Tutvumine lüüdia dominandi, täistoonlaadi, altereeritud laadi ja *dominant diminished* laadiga ja selle kasutamisega jazz-improvisatsioonis.
- Lihtsamate meloodiliste fraaside mängimine ja laulmine erinevates meloodilise ja harmoonilise molli laadides. Põhiline rõhk on enimlevinud meloodilise ja harmoonilise molli laadidel (nt früügia dominant, lüüdia dominant, altereeritud laad).
- Bassipartii kujundamine 12-taktilisele *blues*'i vormile kasutades selleks septakordi noote ja kromatisme.
- Koosmängu toimimise põhimõtetega arvestamine ja nende rakendamine praktikas, näiteks bändikaaslaste kuulamine, ansambli dünaamikaga arvestamine, mängu- ja helivõimenduse valjuse kontrollimine, loo arranžeringule sobiva funktsiooni leidmine oma instrumendil.
- Trioolipõhise saate mängimine erinevates stiilides (*swing, shuffle, blues*).
- Tutvumine jazz-muusika tüüpvormidega (*rhythm changes, 12-bar blues, AABA*).
- Erinevate rütmiliste iseärasustega tutvumine, mis on iseloomulikud erinevatele rütmimuusika stiilidele (*jazz, rock, pop*, ladinarütmid, kuueteistkümnendik rütmid, nt *funk, soul*).
- Bassikäikude mängimine segataktimõõtudes (nt 7/4, 9/8 või 6/8 või 7/8).
- Tutvumine basskitarri võimenduse ja efektipedaalide kasutamisega.
- Kogemuste omandamine esinedes väljaspool muusikakooli.
- Silmaringi ja muusikalise maitse arendamine muusika kuulamise, analüüsimise ja mitmekesise repertuaari koosmängimise läbi.

Tasemeeksam

Tehniline osa

Laadid:

- kirikulaadid, duur- ja mollpentatoonikad vähemalt kolme oktavi ulatuses, *blues*'i laad. Enamlevinud harmoonilise ja meloodilise molli laadid, täistoonlaad. Laadid mängitakse peast kahe oktavi ulatuses tempos 120 lööki minutis ja 5- ja 6-keelsel bassil kolme oktavi ulatuses eksamikomisjoni valikul.

Akordid:

- eksamikomisjoni valikul esitada kolmkõlad kolme oktavi ulatuses.
- Septakordid (m7, m7b5, 7, M7, o7, 7+9, 7-9, 7+5, 7+5-9, M7+5) vähemalt kahe oktavi ulatuses.

Etüüd või etüüdi sarnane lugu.

Prima vista (meloodia ja saade akordimärkide järgi).

Muusikaline osa

Esitada viiest loost koosnev kava, mis sisaldab ühte soololugu ja nelja ansamblikoosseisus esitatud lugu, näiteks:

- sooloseade või omalooming;
- *rock*- või *soul*-muusika stiilis lugu, mis sisaldab meloodia mängu, akordisaadet ja improviseerimist;
- *blues*'i ja AABA vormiga *jazz*-istandard, mis sisaldab meloodia mängu, akordisaadet ja improviseeritud soolot;
- *funk* või *shuffle funk* stiilis lugu, mis sisaldab meloodia mängu, akordisaadet ja improviseeritud soolot.

Mängitavad palad esitatakse peast.

Võimalusel mängida ansambli lugusid koos rütmigrupiga, milles on trumm ja harmooniainstrument. Hindamiskomisjon koosneb soovituslikult erialaõpetajast ja vähemalt kahest basskitarri- või muu instrumendi õpetajast. Hindamise arutelu on sõna ka õpilasel.

Õppematerjalid

Aebersold, J. (2000). *Aebersold - Volume 3*. Alfred Music

Aebersold, J. (1999). *Aebersold - Volume 24*. Alfred Music

Aebersold, J. (2000). *Aebersold - Volume 54*. Jamey Aebersold.

Appelman, R., Gertz, B., & Browne, W. (2016). *Berklee Jazz Bass*. Berklee Press

Clayton, S. (2015). *Plectrum for bass*. Bassline publishing.

Clayton, S. (2013). *Reading music. Beginners level*. Bassline publishing.

Clayton, S. (2013). *Reading Music. Intermediate Level*. Bassline publishing.

Clayton, S. (2005). *Slap bass*. Bassline publishing.

Friedland, E. (2005). *Blues bass*. Hal Leonard Corporation.

- Friedland, E. (1996). *Bass method - Complete edition*. Hal Leonard Corporation.
- Hess, G. (1998). *Encyclopedia of reading rhythms*. Hal Leonard Corporation.
- Houghton, S., & Warrington, T. (1992). *Essential Styles for the drummer and bassist*. Alfred Pub Co.
- Johnson, C. (2010). *Bass For Kids*. Hal Leonard Corporation.
- Leonard, H. (2014). *Easy pop melodies for bass*. Hal Leonard Corporation.
- Leonard, H. (2017). *The Real Book - Volume V*. Hal Leonard Corporation.
- Liebman, J. (2011). *Bass Aerobics*. Hal Leonard Corporation.
- Malone, S. (2004). *Rock bass*. Hal Leonard Corporation.

RÜTMIMUUSIKA KITARRI AINEKAVA

Rütmimuusika kitarrri ainekava on koostatud huvikoolide kõikidele astmetele ning õppetegevust rütmimuusika kitarrri erialal võib õpilane lähtuvalt kooli võimalustest alustada huvikooli esimesest klassist.

Rütmimuusika kitarrri ainekava annab õpilasele ülevaate erinevatest kitarrimängu tehnikatest, mis on abiks nii soolo- kui ka ansamblimängus. Ainekava koosneb kolmest tasemest ja lisaastmest, alustades fundamentaalsetest pillimängu tõdedest ning progresseerudes alates kolmandast tasemest rütmimuusika spetsiifilisemaks. Sõltuvalt õpilase võimetest ja huvist õpingute vastu võib ühe taseme läbimiseks kuluda keskmiselt kaks aastat. Tasemeeksami tulemuse alusel otsustatakse õpilase üleviimine järgmisele tasemele. Tasemeeksamit võtab vastu hindamiskomisjon, mis koosneb vähemalt kahest kitarrriõpetajast.

Esimesel tasemel õpitakse korrektseid mängutehnika võtteid, heli tekitamist soovitatavalt akustilisel pillil ning tutvutakse kitarrri funktsiooniga rütmimuusikas. Selleks mängitakse läbi erinevaid baasoskusi toetavaid tehnilisi harjutusi, lugusid ning akordisaate ülesandeid.

Teisel tasemel pööratakse enam tähelepanu koosmängule. Tutvutakse erinevate stiilide, mänguvõtete ning kitarrri saatefaktuuridega. Meloodiaid jäljendatakse kuuldeliselt ning mängitakse noodist. Soovi korral kasutatakse mediaatoriga mängu ning tutvutakse elektrikitarrimängu spetsiifikaga.

Kolmandal tasemel tutvutakse erinevate rütmimuusika stiilide, mänguvõtete ja saatefaktuuridega, praktiseerides neid põhiliselt läbi ansamblimängu. Ansamblimängu osakaal pilliõppes on suurem ja olulisem kui teisel tasemel. Õpilane tutvub improvisatsioonilise mängulaadiga.

Lisaastme õppuriteks on kolmanda taseme läbinud õpilased, kes plaanivad end ette valmistada õpingute jätkamiseks vastaval erialal professionaalset muusikaharidust andvas õppeasutuses või soovivad mõnel muul eesmärgil musitseerimise oskust täiendada. Lisaastmel on fookuses esimesel kolmel tasemel õpitud materjali kinnistamine ja keerukuselt raskemate tehniliste ülesannete ja paladega tegelemine. Tasemeeksami sooritamine on lisaastme läbinud õpilastele vabatahtlik.

Eesmärgid

- Loomuliku mänguasendi leidmine ja kõla saavutamine instrumendi käsitsemisel.
- Heli tekitamine kasutades tugi- ja vabalööki (*apoyando, tirando*) ning tutvumine akordide erinevate mängutehnikatega. Erinevate väljendusvahendite kasutamine (nt *legato*, dünaamika, agoogika, erinevad helivärvid instrumendil).
- Õpilase muusikalise silmaringi laiendamine (erinevad muusikastiilid, vormid, artistid).

- Õpilase julgustamine tegelema omaloomingu ja laulmisega.
- Oma mängu kuulama ja hindama õppimine.
- Regulaarselt, mitmekesiselt ja iseseisvalt harjutama õppimine.
- Õpetaja juhendamisel lugude mängimine kuuldelisel teel ning tutvumine improviseerimise ja komponeerimise põhialustega.
- Noodist lugemise oskuse arendamine ning rütmis mängimise tähtsuse mõistmine.
- Tutvumine elektrikitarreri erinevate mänguvõtetega (*alternate picking, bending, palm mute, tapping* jne).
- Muusika stiilile sobiliku autentse tooni tekitamine, kasutades erinevat tüüpi kitarrivõimendeid, helipäid ja efektipedaale.
- Esinemiskogemuste saamine nii soolokitarristina kui ka ansamblites mängides.
- Enda kitarrimängu salvestamine ja selle üle reflekteerimine.
- Elementaarne kitarreri hooldamine (keelte vahetamine ja puhastamine, jne).
- Tähelepanu pööramine kitarrimänguga seotud terviseriskidele.

TASE 1

Õpiväljundid

Õpilane:

- on tutvunud kitarrimängu põhitõdedega ja sellega seotud oskustega;
- oskab panna pilli kõlama sõrmedega kasutades tugi- ja vabalööki (*apoyando* ja *tirando*);
- on tutvunud nootide asukohtadega kuni 5. astmetraadini;
- oskab lihtsaid meloodiad jäljendada kuuldeliselt ja mängida noodist;
- oskab mängida lihtsamaid akorde ning kasutada neid lühikeste lugude saatmisel;
- mõistab koduse harjutusrutiini vajalikkust;
- osaleb õppe-eesmärkide seadmisel ja nende täitmise hindamisel.

Õppesisu

- Kitarrimängu erinevate tehnikate arendamiseks sobivate etüüdide või etüüdi sarnaste palade mängimine.
- C-duuri, G-duuri ja nende paralleelhelistike, a-molli ning e-molli heliredelite, akordide ning kolmkõlade mängimine.

- Heliredelite tutvustamine harmoonia alusena ja improviseerimisel kasutatava tööriistana.
- Lihtsate meloodiate ja lugude mängimine nii kuuldeliselt kui ka noodist.
- Lugude akordimärkide järgi saatmine, kasutades kitarrile loomulikke saatefaktuure.
- Muusika loomine, improviseerimine vastavalt õpilase ja õpetaja kokkuleppele.
- *Prima vista* mängimine ühehäälselt ja akordimärkide järgi.
- Vabas ja kindlas tempos ning metronoomi järgi mängimine.
- Koosmäng ansamblis õpetaja või teise õpilasega.
- Ühenduse hoidmine õpilase perega ning vanemate kaasamine oma lapse muusikaharrastuse toetamiseks.
- Õpilane sooritab igal õppeaastal tehnilise arvestuse ja esineb vähemalt kahel kontserdil.

Tasemeeksam

Tehniline osa

Õpilane on suuteline ühele keelele asetama ja ühekaupa eemaldama kõik sõrmed ühes positsioonis. Seda ülesannet võib sooritada vastavalt füüsilisele võimekusele ka kõrgematest positsioonidest.

Mängida C-duuri, a-molli, G-duuri, e-molli heliredelid I positsioonist. Heliredelid tuleb esitada puhtalt, kindlas meetrumis, ilma positsiooni muutmata, noote omavahel sidudes, kasutades paremas käes i-m sõrmedega mängu. Heliredelitega koos mängitakse ka C-duuri, a-molli, G-duuri ja e-molli akordide kolmkõlasid meloodiliselt ja harmooniliselt.

Esitada etüüd või etüüdi sarnane lugu.

Prima vista harjutus (meloodia ja akordimärkide järgi mängimine).

Muusikaline osa

Esitada kolm erinevas stiilis väikest pala, millest üks on ansamblilugu.

Lood esitatakse peast.

Hindamiskomisjon koosneb soovituslikult vähemalt kahest kitarriopetajast. Hindamise arutelu on sõna ka õpilasel.

TASE 2

Õpiväljundid

Õpilane:

- on edasi arenud kitarrimängu põhioskustes ning on omandanud nõutava tasemega muusika esitamiseks vajalikud tehnilised oskused;
- oskab tähelepanu pöörata heale heli tekitamisele ning korrektsele mänguasendile;
- on tutvunud erinevate kitarrimängu tehniliste elementide ning saatefaktuuridega;
- arenenud on võime tajuda muusikalisi elemente ja laulude vorme;
- oskab lihtsaid meloodiaid jäljendada kuuldeliselt ning mängida noodist;
- oskab lihtsaid harmooniaid jäljendada kuuldeliselt ning mängida akordimärkide järgi;
- õpilane võtab suuremat isiklikku vastutust kodus harjutamises ning pilli eest hoolitsemises;
- puutub kokku erinevate stiilide mänguvõtetega ja tutvub eri tüüpi pillide ja heli võimendamise valikutega.

Õppesisu

- Erinevate *arpeggio*- ja *legato*-tehnikate, *barré*-akordide ning lugude saatefaktuuride mängimine.
- Erinevate etüüdide või etüüdi sarnaste palade mängimine.
- D-duuri, b-molli, A-duuri, fis-molli ja E-duuri heliredelite, akordide ning kolmkõlade ja kolmkõla pöörete mängimine.
- Mediaatoriga mängimine (*alternate picking*, *strumming*).
- Tutvumine *barrè* võttega ning F ja Bb tüüpi akordide mängimine.
- Õpitud helistikes akordijärgnevuste mängimine nt I-V / V7-I; I-V-VIm-IV mängimine.
- Lihtsate meloodiate ja lugude kuuldeliselt mängimine ja akordimärkide järgi saatmine.
- *Prima vista* mängimine ühehäälselt ja akordimärkide järgi.
- Koosmäng ansambelis õpetaja või teise õpilasega.
- Vabas ja kindlas tempos ning metronoomi järgi mängimine.
- Kitarri saatepartiide mängimine (nt *strumming*, *arpeggio* jne).
- Koos muusika loomine, improviseerimine vastavalt õpilase ja õpetaja kokkuleppele.

- Pentatoonika ja *blues*'i laadi põhise improvisatsiooniga tutvumine.
- Õpilane sooritab igal õppeaastal tehnilise arvestuse ja esineb vähemalt kahel kontserdil.

Tasemeeksam

Tehniline osa

D-duuri, b-molli, A-duuri, fis-molli ja E-duuri heliredelite, kolmkõlade ja akordijärgnevuste mängimine:

- heliredelid tuleb esitada puhtalt, kindlas meetrumis, veerandnootides tempos 120 bpm, noote omavahel sidudes, kasutades paremas käes i-m sõrmedega või mediaatoriga mängu;
- kolmkõlasid ja nende pöördeid mängida keeltel 1-3;
- akordijärgnevuste mängimine, nt I-IV-V; V7-I; I-V-VIm-IV mängimine. Järgnevuste mängimise võib asendada lihtsa akordsaatega.

Esitada etüüd või etüüdi sarnane lugu.

Prima vista harjutus (meloodia ja akordimärkide järgi mängimine).

Muusikaline osa

Esitada kolm erinevas stiilis väikest pala, millest vähemalt üks on ansamblilugu:

- väike soolopala või omaloominguline lugu;
- *pop*- või *jazz*-stiilis lugu meloodia ja akordisaatega;
- *blues*-, *pop*- või *rock*-stiilis ansamblilugu, mis sisaldab meloodia mängu, akordisaadet ja improvisatsiooni.

Lood esitatakse peast. Hindamiskomisjon koosneb soovituslikult vähemalt kahest kitarriõpetajast. Hindamise arutelus on sõna ka õpilasel.

TASE 3

Õpiväljundid

Õpilane:

- suudab orienteeruda sõrmlaual;
- on saanud enam tuttavaks mõlema käe põhitehnikatega;
- on tutvunud *swing feel* ja *straight feel* rütmilise tunnetusega;

- suudab saata lugusid akordimärkide järgi ja mängida saatepartiisid või soolosisid enamlevinud stiilides;
- on tutvunud 12-taktilise *blues*'i vormiga;
- oskab mängida duur- ja mollkolmkõlasid koos pööretega ning enimkasutatavaid neljahäälseid septakorde;
- on tutvunud lihtsamate lugude kuulmise järgi mängimisega;
- suudab peast mängida mõningaid lugusid;
- võtab osa koos teistega musitseerimisest ning suudab tegutseda vastutustundliku ansambli liikmena;
- on proovinud improviseerida ja komponeerida omaenda muusikalistest eelistustest lähtudes;
- on tutvunud elektrikitarriga mängu spetsiifika ja võimenduse ja efektipedaalide kasutamisega;
- oskab nimetada tuntud kitarriste erinevates stiilides;
- omandab kogemusi erinevates esinemislokkides väljaspool muusikakooli ning saab muusikaalamusi kontsertidelt ja helisalvestuste vahendusel.

Õppesisu

- Pilli sõrmlaua tundmaõppimine kasutades selleks näiteks CAGED süsteemi.
- Duur- ja mollpentatoonika ning *blues*'i laadi kasutamine improviseerimisel.
- Tutvumine erinevate helilaadidega ja nende kasutamisega harmoonilises kontekstis improviseerimisel, nt kromaatiline heliredel, harmooniline ja meloodiline moll, diatoonilised laadid (kirikulaadid), pooltäistoonlaad, täistoonlaad.
- Parema ja vasaku käe põhitehnikate mängimine: parema käe *strumming*, *alternative picking*, *arpeggio*'d ja muud sõrmitsemise mustrid (nt *tremolo*- tehnikad), *tirando* ja *apoyando*. Vasaku käe *legatod*, *vibrato*, *barré*-võtted ja positsiooni vahetused.
- Tutvumine kahe erineva rütmilise tunnetusega, *swing feel* ehk trioolilise tunnetusega rütmid (*swing eights*) ning *straight feel* ehk võrdsete kaheksandikkude tunnetusega rütmid (*even eights*).
- Saatepartiide mängimine ja improviseerimise arendamine enamlevinud stiilides, nt *pop*, *rock*, *blues*, *country*, *jazz (swing)*, *bossa nova*, *latin*, *funk*, *metal*.
- Oskab mängida 12-taktilist *blues*'i vormi.
- Duur- ja mollkolmkõlade ja nende pöörete mängimine erinevatel keeltepaaridel 1-2-3; 2-3-4; 3-4-5 ning kasutamine akordijärgnevustes.
- Neljahäälsete akordide (6, 7, M7, m6, m7, mM7, m7^b5, o7 jne) tundma õppimine kitarril ning nende kasutamine lugude, sh *jazzi*-standardite, saatepartiides.

- Akordisaate mängimine akordimärkide järgi kasutades erinevaid saatefakteure.
- Harmoonia põhifunktsioonide mängimine ja kuuldelisel teel tundmine.
- *Prima vista* ja peast mängimise arendamine.
- Koosmusitseerimine ja kitarristi rolli teadvustamine erinevates ansambli-koosseisudes.
- Muusika loomine, improviseerimine, harmoniseerimine ja transponeerimine lähtuvalt õpilase ja õpetaja vahelisest kokkuleppest.
- Tutvumine elektrikitarrimängutehnikatega (*alternate picking, bending, palm mute, tapping* jne).
- Kitarrivõimenduse ja efektipedaalide kasutamisega tutvumine.
- Tutvumine enda kitarrimängu salvestamisega kasutades DAW programme.
- Õpilane sooritab igal õppeaastal tehnilise arvestuse ja esineb vähemalt kahel kontserdil.

Tasemeeksam

Tehniline osa

Mängida duur- ja mollpentatoonikaid kahes tempos ja vähemalt kahes erinevas sõrmestuses (tempos 90 bpm neljandik- ja kaheksandiknootides).

Kokkuleppel õpetajaga mängida kaks sisuosas mainitud laadidest, nt *blues*’ilaad, harmooniline moll, mõni kirikulaad, täistoonlaad jne.

Valikuliselt duur- ja mollkolmkõlade, nende pöörete ning neljahäälsete akordide (m7, m7^b5, 7, M7, o7) mängimine.

Esitada etüüd või etüüdi sarnane lugu.

Prima vista harjutus (meloodia ja akordimärkide järgi mängimine).

Muusikaline osa

Esitada kolmest loost koosnev kava, mis sisaldab ühte soololugu ja kahte ansamblikoosseisus esitatud lugu, näiteks:

- sooloseade või omaloominguline lugu;
- *rock*- või *soul*-muusika stiilis lugu, mis sisaldab meloodia mängu, akordisaadet ja improviseerimist;
- *blues* või *jazzi*-standard, mis sisaldab meloodia mängu, akordisaadet ja improviseeritud soolot.

Võimalusel mängida ansambliilugusid koos rütmigrupiga. Lood esitatakse peast.

Lõpueksami hindamiskomisjon koosneb soovituslikult erialaõpetajast ja vähemalt kahest kitarri- või mõne muu instrumendi õpetajast. Hindamise arutelu on sõna ka õpilasel.

LISAASTE

Õpiväljundid

Õpilane:

- oskab mängida erinevaid akorde, saates lugusid akordimärkide järgi ning kujundades saatepartiit vastavalt rütmimuusikastiilile;
- oskab erinevate akordide astmeid arpedžeerida (meloodiliselt esitada) ning akordinootidel improviseerida;
- oskab mängida saatepartiit ja fraseerida soolot lähtudes *swing feel* ehk trioollise tunnetusega rütmide (*swing eights*) ja *straight feel* ehk võrdsete kaheksandikkude tunnetusega rütmide (*even eights*) eripärast;
- teab duuri astmetelt tekkivate kirikulaadide, duur- ja mollpentatoonika, *blues*'i laadi, harmoonilise ja meloodilise molli tunnuseid, astmelist struktuuri, oskab neid mängida ja nendes helilaadides improviseerida;
- oskab mängida erinevates helistikes ja erinevatel keeltepaaridel duur- ja mollkolmkõlasid koos pööretega;
- oskab mängida 12-taktilist *blues*'i vormi ning improviseerida *blues*'i laadil;
- on tutvunud *pop*- ja *jazz*-muusika tüüpvormidega, osates nende vormi osasid eristada ja analüüsida;
- suudab lugude meloodiaid ja lihtsamaid harmooniaid kuulmise järgi mängida ning neid transkribeerida;
- suudab noodist mängida lihtsamate *pop*, *rock*, *soul* ja *jazzi*-standardite teemasid ning akordisaadet;
- teab mõningast *pop*, *rock*, *soul* ja *jazz*-repertuaari nii Eestist kui ka mujalt ning suudab peast mängida keskastme muusikakooli sisseastumisel vajalikke lugusid (nt “Summertime”, “Watermelon man”);
- on mänginud lugusid, mis sisaldavad segataktimõõte (5/4, 7/4, 9/8, 7/8 jne);
- improviseerib ja kirjutab omaloomingut omaenda muusikalistest eelistustest lähtudes;
- salvestab enda harjutusprotsessi ja omaloomingut, reflekteerides selle üle;
- võtab osa koos teistega musitseerimisest ning suudab tegutseda vastutustundliku ansambli liikmena;
- teab elektrikitarriga mängu spetsiifikat ning valdab võimenduse ja efektipedaalide kasutamist;

- oskab nimetada tuntud kitarriste erinevates stiilides;
- omandab kogemusi erinevates esinemisolukordades väljaspool muusikakooli ning saab muusikaelamusi kontsertidelt ja helisalvestuste vahendusel;
- on omandanud eeldused õpingute jätkamiseks vastaval erialal professionaalset muusikaharidust andvas õppeasutuses.

Õppesisu

- Duur- ja mollkolmkõlade ja nende pöörete mängimine erinevates helistikes ja erinevatel keeltepaaridel 1-2-3; 2-3-4; 3-4-5; 4-5-6 ning nende akordide kasutamine akordijärgnevustes.
- Erinevate akordide (6, 7, M7, m6, m7, mM7, m7^b5, o7) mängimine tertsi meloodilises seisus (*drop 2*) bassiga 4., 5. ja 6. keelelt ja kvindi meloodilises seisus (*drop 3*) bassiga 5. ja 6. keelelt ning nende akordide kasutamine lugudes kujundades saatepartiidi vastavalt rütmimuusikastiilile (*pop, funk, rock, jazz, latin* jne).
- Akordide 6, 7, M7, m6, m7, mM7, m7^b5, o7 ja akordiasmetete arpedžeerimine (meloodiline esitamine) ning akordiasmetel improviseerimine (nt akord C6 - akordi astmed 1, 3, 5, 6).
- Saatepartiide ja soolode fraseerimine lähtudes *swing feel* ehk trioolilise tunnetusega rütmide (*swing eights*) ja *straight feel* ehk võrdsete kaheksandikkude tunnetusega rütmide (*even eights*) eripärast.
- Duuri astmetelt tekkivate kirikulaadide, duur- ja mollpentatoonika, *blues*'i laadi, *bebop* laadi, harmoonilise ja meloodilise molli tunnuste ja astmelise struktuuri tundmine, mängimine ning nendel helilaadidel improviseerimine.
- Duurhelilaadi mängimine tertsintervallides.
- 12-taktilise *blues*'i vormi mängimine erinevates helistikes ning *blues*'i laadil improviseerimine.
- Tutvumine *pop*- ja *jazz*-muusika tüüpvormidega. Nende vormiosade eristamine ja analüüsimine (nt salm, refrään, *bridge*, 12-taktiline *blues*'i vorm, AABA, *rhythm changes*).
- Lugude meloodiate ja lihtsamate harmooniate kuulmise järgi mängimine ning transkribeerimine.
- *Prima vista* - lihtsamate *pop, rock* lugude ning *jazzi*-standardite teema ja akordisaate noodist mängimine (“Come Together”, “Iron Man”, “Someday My Prince Will Come”, “St. Thomas”, “You Are The Sunshine of My Life”, “Sunny”, “Autumn Leaves” jne).
- Mõningase *pop*- ja *jazz*-repertuaari tundmine, nii Eestist (Stig Rästa, Fix, Raimond Valgre) kui ka mujalt ning keskastme muusikakooli sisseastumiseks vajalike lugude peast mängimine (“Summertime”, “Watermelon man”, jne).
- Segataktimõõte sisasaldavate lugudega tutvumine (5/4, 7/4, 9/8, 7/8).
- Improviseerimine ja omaloomingu kirjutamine oma muusikalistest eelistustest lähtudes.

- Enda harjutusprotsessi ja omaloomingu salvestamine ning selle üle reflekteerimine.
- Teistega koos musitseerimine ning tegutsemine vastutustundliku ansambli liikmena.
- Elektrikitarrri mänguspetsiifika tundmine ning võimenduse ja efektipedaalide kasutamise valdamine.
- Erinevates stiilides tuntud kitarristide nimede teadmine ning nende muusika kuulamine.
- Kogemuste omandamine erinevates esinemisolukordades väljaspool muusikakooli ning muusikaelamuste saamine kontsertide ja helisalvestuste vahendusel.
- Eelduste loomine õpingute jätkamiseks vastaval erialal professionaalset muusikaharidust andvas õppeasutuses.

Tasemeeksam

Tehniline osa

Mängida duurlaadi kahes tempos (90 bpm neljandik- ja kaheksandiknootides) ja viies erinevas sõrmestuses. Osata duurhelilaadi mängida tertsiintervallides. (vt sõrmestusi Tiit Pauluse õpikust “Improviseerimine ja harmoonia kitarril, I osa”).

Kokkuleppel õpetajaga mängida kaks õppesisu osas mainitud laadi: *blues*'i laad, kirikulaad (dooria, füügia jne) harmooniline ja meloodiline moll, *bebop*-laad, lüüdia dominant, täistoonlaad, pool-täistoonlaad ja altereeritud laadid.

Mängida duur laadilt tekkivate diatooniliste septakordide järgnevus CM7-Dm7-Em7-FM7-G7-Am7-Bm7^b5. Septakorde mängida tertsi meloodilises seisus (*drop 2*) osates akorde mängida bassiga 4., 5. ja 6. keelelt ning kvindi meloodilises seisus (*drop 3*) bassiga 5. ja 6. keelelt. Arpedžeerida kahes oktaavis (mängida meloodiliselt lahti) kõiki duur-helilaadis moodustuvaid septakorde (nt CM7 - 1., 3., 5., 7. jne astmelises järjestuses).

Valikuliselt duur- ja mollkolmkõlade ja nende pöörete mängimine.

Neljahäälsete akordide (6, 7, M7, m6, m7, mM7, m7^b5, o7) mängimine.

Mängida õpetaja poolt ette antud harmoonilisele järgnevusele sobivat saatefaktuuri *funk*- (*even eights*) ja *swing*- (*swing eights*) stiilis loole.

Esitada etüüd või etüüdi sarnane lugu.

Prima vista harjutus (meloodia ja akordimärkide järgi mängimine).

Muusikaline osa

Esitada neljast loost koosnev kava, mis sisaldab ühte soololugu ja kolme ansamblikoosseisus esitatud lugu, näiteks:

- sooloseade või omaloominguline lugu;
- *pop*-, *rock*- või *soul*-muusika stiilis lugu;
- *funk* või *shuffle* stiilis lugu;
- *blues*, *jazzi*-standard või ballaad.

Kontsertkava lugudes peab sisalduma akordisaadet, meloodiamängu ja improviseeritud soolot. Lood esitatakse peast.

Lõpueksami hindamiskomisjon koosneb soovituslikult erialaõpetajast ja vähemalt kahest kitarri- või mõne muu instrumendi õpetajast. Hindamise arutelu on sõna ka õpilasel.

Õppematerjalid

Backlund, K. (1983). *Improvisointi pop/jazzmuusikissa*. Musiikki Fazer.

Bolton, R. (2001). *Funk Guitar: Private Lessons Series*. Musicians Institute Press.

Ford, R. (1993). *Playing the Blues*. Alfred Music.

Govan, G. (2006). *Creative Guitar 1: Cutting-Edge Techniques*. Music Sales America.

Govan, G. (2006). *Creative Guitar 2: Advanced Techniques*. Music Sales America.

Johnson, C. (2015). *Guitar for Kids - Book 2: Hal Leonard Guitar Method*. Hal Leonard.

Käo, K. (2013). *Kitarriõpik noortele või muidu tarkadele*. Kitarrikooli Kirjastus.

Kikerpuu, K. (2006). *Jazzharmoonia*. SP Muusikaprojekt.

Leavitt, W (1999). *A Modern Method for Guitar - Volumes 1, 2, 3 Complete*. Berklee Press Publications.

Leavitt, W. (1979). *Reading Studies for Guitar: Positions One Through Seven and Multi-Position Studies in All Keys*. Berklee Press Publications.

Leavitt, W. (1986). *Berklee Basic Guitar - Phase 1: Guitar Technique*. Berklee Press Publications.

Leavitt, W. (1986). *Berklee Basic Guitar - Phase 2: Guitar Technique*. Berklee Press Publications.

Leonard, H. (2004). *The Real Book: Sixth Edition*. Hal Leonard.

Leonard, H. (2011). *The Real Blues Book*. Hal Leonard.

Leonard, H. (2015). *First 50 Rock Songs You Should Play on Electric Guitar*. Hal Leonard.

- Leonard, H. (2015). *First 50 Songs You Should Strum On Guitar*. Hal Leonard.
- Leonard, H. (2016). *First 50 Songs You Should Fingerpick on Guitar*. Hal Leonard.
- Leonard, H. (2017). *First 50 Jazz Standards You Should Play on Guitar*. Hal Leonard.
- Levin, M. (1995). *The Jazz Theory Book*. Sher Music Co.
- Mintzer, B. (2000). *15 Easy Jazz, Blues & Funk Etudes*. Alfred Music Publications.
- Morris, B., Schroedl, J. (2009). *Guitar for Kids: Hal Leonard Guitar Method*. Hal Leonard.
- Muro, J.A. (1996). *Basic Pieces for Guitar, Vol. 1*. Chanterelle.
- Muro, J.A. (1996). *Basic Pieces, Vol. 2*. Chanterelle.
- Muro, J.A. (2005). *Basic Guitar Tutor: A Progressive Method for Beginners*. Chanterelle.
- Norris, J. (1998). *Blues Solos for Acoustic Guitar*. Music Sales America.
- Parkening, C. (1997). *The Christopher Parkening Guitar Method - Volume 1: Guitar Technique*. Hal Leonard.
- Pass, J. (1987). *Joe Pass Guitar Chords: Learn the Sound of Modern Chords & Chord Progressions*. Alfred Music Publications.
- Paulus, T (2000). *Improvisatsioon ja harmoonia kitarril I osa*. Prisma Prindi Kirjastus.
- Schmid, W., Koch, G. (1980). *Hal Leonard Guitar Method - Complete Edition: Books 1, 2 and 3*. Hal Leonard.
- Sillamaa, V. (2015). *(Rütmi)muusika teooria*. TÜ Viljandi Kultuuriakadeemia.
- Stetina, T. (1992). *Metal Lead Guitar Volume 1*. Hal Leonard.
- Stetina, T. (1992). *Metal Lead Guitar Volume 2*. Hal Leonard.
- Stetina, T. (1992). *Metal Rhythm Guitar Volume 1*. Hal Leonard.
- Stetina, T. (1992). *Metal Rhythm Guitar Volume 2*. Hal Leonard.
- Stetina, T. (1992). *Speed Mechanics for Lead Guitar*. Hal Leonard.
- Stetina, T. (1999). *The Ultimate Scale Book*. Hal Leonard.
- Wise, L. (2002). *Bebop Licks for Guitar*. Hal Leonard.

RÜTMIMUUSIKA KLAVERI AINEKAVA

Rütmimuusika klaveri ainekava on koostatud huvikoolide kõikidele astmetele ning õppetegevust rütmimuusika klaveri erialal võib õpilane lähtuvalt kooli võimalustest alustada huvikooli esimesest klassist.

Rütmimuusika klaveri ainekava annab õpilasele ülevaate rütmimuusika klaverimängu põhitõdedest, mis on abiks nii soolo- kui ka ansambelmängus. Ainekava koosneb kolmest tasemest ja lisaastmest, alustades fundamentaalsetest pillimängu tõdedest ning progresseerudes järjest rütmimuusika spetsiifilisemaks. Sõltuvalt õpilase vanusest, võimetest ja huvist õpingute vastu võib ühe taseme läbimiseks kuluda keskmiselt kaks kuni kolm aastat. Tasemeeksami tulemuse alusel otsustatakse õpilase üleviimine järgmisele tasemele. Klaveritunnid viiakse läbi individuaal- või rühmatundidena ja/või bänditundidena (vähemalt 3 inimest). Omandatud praktilisi oskusi peaks niipea kui võimalik rakendada bänditundides või teistes koosmängu vormides. Käesolev rütmimuusika klaveri ainekava on oma sisult suuremahuline. Vastavalt õpilase võimetele ja tasemele võib huvikool seda ainekava muuta või sellest enda ainekavale sisu ja inspiratsiooni koguda.

Esimesel tasemel õpitakse klaverimängu põhitõdesid: korrektset mängutehnikat, heli tekitamist pillil, kuulmise järgi mängimist, noodist lugemist, rütmikat, organiseeritud ja eesmärgipärast harjutamist ning tutvutakse klaveri funktsiooniga rütmimuusikas. Selleks mängitakse väikevorme, tehakse tutvust heliredelitega ning õpitakse akordisaate kujundamist.

Teisel tasemel tutvutakse erinevate stiilidega, transkriptsiooni ja improvisatsiooni alustega. Lisanduvad septakordid.

Kolmandal tasemel tutvutakse süvendatult improvisatsiooni ja rütmikaga. Arendatakse trioolfraseeringut ja õpitakse fraaside moodustamist erinevatele akordijärgnevustele. Lisanduvad noonakordid.

Lisaastme õppuriteks on kolmanda taseme läbinud õpilased, kes plaanivad end ette valmistada õpingute jätkamiseks vastaval erialal professionaalset muusikaharidust andvas õppeasutuses või soovivad mõnel muul eesmärgil musitseerimise oskust täiustada. Lisaastmel on fookuses esimesel kolmel tasemel õpitud materjali kinnistamine ja keerukuselt raskemate ülesannete ja paladega tegelemine. Lisanduvad paljutertsilised akordid.

Eesmärgid

- Õpitakse noodist lugemist ja tajuma muusika struktuuriosasid ja tervikvorme.
- Õpitakse harjutama regulaarselt, mitmekülgset ja iseseisvalt.
- Harjutatakse mitmekülgset repertuaari.
- Mõistetakse, milline on klaveri roll esitatavas muusikas.

- Mõistetakse rütmis ja tempos mängimise tähtsust.
- Mängitakse koos teistega (bändis) ja õpitakse koos musitseerides teisi kuulama ning rühmas toimima.
- Tutvutakse improvisatsiooni ja heliloominguga lihtsate harjutuste kaudu.
- Harjutakse kuulama erinevat muusikat nii kontsertidel kui salvestustelt.
- Harjutakse esinema.
- Õpitakse kaitsma kuulumist ja mõistetakse hea mänguasendi tähtsust tervisele.

TASE 1

Õpiväljundid

Õpilane:

- tunneb klaverimängu põhitõdesid. Need on: kuulumise järgi mängimine, noodist lugemine, mängimiseks vajalik keha valitsemine, rütmika, koosmäng, keskendumine ning organiseeritud ja eesmärgipärane harjutamine;
- on tutvunud muusika ülesehituse algtõdedega;
- suudab mängida väikevormilisi muusikapalasi;
- on tutvunud improvisatsiooni ja selle kaudu heliloomingu algtõdedega;
- tunneb kolmkõlasi; tunneb järgnevusi: I, IV, V ja Im, IVm, V. Teab, miks duuris ja mollis sellised järgnevused tekivad;
- oskab kujundada lihtsa umpa/valss saate;
- oskab transponeerida lihtsaid meloodiad ja/või saatepartiisid õpitud helistikesse;
- teab, kuidas töötada metronoomiga;
- on saanud ettevalmistuse õpingute alustamiseks teisel tasemel.

Õppesisu

- Klaverimängu tehnikaga ja muusikateooriaga tutvumine, sealjuures viuli- ja bassivõti, noodinimed ja oktavid.
- Nootide ja pauside pikkuse, taktimõõduga tutvumine.
- Heliredelite mängimine:
 - C-, G-, D-, A-, E-, F-duur heliredel, 2 oktavi koos kätega;
 - a-, e-, d-moll heliredel 2 oktavi koos kätega;

- helistiku põhikolmkõla kolmeheliline *arpeggio* koos kätega 2 oktavi;
 - akordid pedaaliga ja *staccato*'s (helistiku põhikolmkõla ja selle pöörded);
 - pikk kolmkõla eraldi kätega;
 - kromaatilise heliredel, 2 oktavi koos kätega.
- Metronoomi kasutamine heliredelite elementide harjutamisel. Mängides kaheksandiknoote on tempo vahemik soovituslikult 60-80 lööki minutis. Metronoomiga harjutusviisi omandamine ja rütmitunnetuse arendamine.
 - Saate kujundamine lihtsa funktsionaalharmooniaga lastelauludele (nt “Rongisõit”, “Juba linnukesed”, “Aisakell”, “Kivil istus väike konn”, “My Bonnie” jms). Selle transponeerimine õpitud helistikesse.
 - Intervallidega tutvumine.
 - Tähtharmooniaga tutvumine duur- ja mollkolmkõlade piires.
 - Akordide ühendamisega tutvumine. Lihtsate akordijärgnevuste (nt I-IV-I, I-V-I duuriks ja mollis) mängimine.
 - Erinevatest muusikavaldkondadest valitud erineva stiili ja tunnetusega väikevormide mängimine. Programmis näiteks:

Bastien, J. (1991). *Bastien Piano Basics*. Neil A. Kjos Music Company.

Burnam, E.M. (2005). *Step by Step Piano Course*. Willis Music.

Daxböck, K., Haas, E., & Schneider, M. (2005). *70 Keyboard Adventures with the Little Monster Vol.1*. Breitkopf & Härtel.

Daxböck, K., Haas, E., & Schneider, M. (2005). *70 Keyboard Adventures with the Little Monster Vol.2*. Breitkopf & Härtel.

Duro, J. (s.a.). *Making The Grade: Jazz Grade One*. Chester Music.

Emonts, F. (2020). *The European Piano Method*. Schott Music.

Gillock, W. (2005). *Accent on Solos*. Willis Music.

Kuusisto, I. (s.a.). *Ekat Jazzit*. Warner/Chappell Music.

Lehtelä R., Saari A., & Sarmanto-Neuvonen E. (2003). *Suomalainen pianokoulu 1*. WSOY.

Makholm, J. (2000). *Jazz Tonic Volume 1*. Gérard Billaudot.

Miikkulainen, L., & Sarmanto-Neuvonen, E. (1995). *Taikasoinnut*. WSOY.

Pajusaar, R. (2019). *Konn Kilpkonn õpib klaverit mängima*. Audiosus OÜ.

Peterson, O. (1986). *Jazz Piano for the Young Pianist 1*. Hansen House.

Thompson, J. (2018). *Easiest piano course & Modern course for the Piano*. Willis Music.

ja muu vaba valik materjali erinevatest muusikastiilidest (nt pärimusmuusika noodikogu: <https://www.folk.ee/noodikogu>).

- Tuntud lugude mängimine kuulmise järgi ja noodist.
- Üksi ja bändis mängimine.
- *Prima vista* harjutuste mängimine (lihtsad kahehäälsed palad). Programmi võib valida nt raamatust: Progris, J. (1986). *A Modern Method for Keyboard Study - Vol 1*. Berklee Press Publications. lk. 60–65, või lihtsate lugude akordid, lood eelistatavalt erinevates helistikes.
- Esinemise harjutamine.
- Iseseisva harjutamise arendamine.

Tasemeeksam

Tehniline osa

Heliredelid: mängida komisjoni valikul osa ettevalmistatud heliredelitest, sealhulgas duur- ja mollkolmkõlad pööretega. Komisjoni valikul mängida osa heliredeleid koos metronoomiga (mängides kaheksandiknoote on tempo vahemik soovituslikult 60-80 lööki minutis).

Ettevalmistatud lihtsa lastelaulu meloodia ja saate transponeerimine omandatud helistikku komisjoni valikul.

Järgnevused: I-IV-I ja I-V-I duuris ja mollis.

Prima vista.

Eksamikomisjonis on oma õpetaja ja üks liige. Õpilane osaleb hindamisel.

Muusikaline osa

Esitada kolm erineva stiiliga väikevormi.

Heliredelid, akordid ja kava mängitakse peast. Eksamikomisjonis on oma õpetaja, kaks liiget ja esimees. Õpilane osaleb hindamisel.

TASE 2

Õpiväljundid

Õpilane:

- oskab kasutada septakorde ja improviseerida duur- ja mollheliredelipõhiselt;
- oskab transkribeerida lihtsamaid rütmimuusika lugusid;
- oskab saata lihtsamat lugu: vasak käsi bassifunktsioon, parem käsi harmoonia sujuva häältejuhtimisega;

– on saanud ettevalmistuse põhiinstrumendi kolmanda taseme õpingute alustamiseks.

Õppesisu

– Heliredelite mängimine:

- C-, G-, D-, A-, E-, B-, F-duur, 4 oktavi koos kätega otse ja lahku, Bes-, Es-, As-duur, 4 oktavi koos kätega otse;
- a-, e-, b-, d-, g-, c-, f-moll, 4 oktavi koos kätega, harmooniline moll lahku, meloodiline moll otse;
- helistiku põhikolmkõla neljaheliline arpeggio, 4 oktavi koos kätega;
- akordid pedaaliga ja *staccato*'s (helistiku põhikolmkõla ja selle pöörded);
- pikk kolmkõla otse 4 oktavi;
- C-, G-, D-, A-duur, tertsis 2 oktavi;
- kromaatile heliredel otse 4 oktavi, D ja Ab nootidest mängitakse ka lahku;
- V7 ja VII7, 3 oktavi koos kätega;
- duurides helistiku esimeselt astmelt ehitatud M7, 3 oktavi koos kätega; mollides helistiku esimeselt astmelt ehitatud m7, 3 oktavi koos kätega;
- sujuva häältejuhtimisega kadents I, IV, I/V, V7, I kõikidest meloodilistest seisudest. Näide [duurhelistikus](#) ja [mollhelistikus](#).

– Septakordide ja nende pööretega tutvumine ning mängimine.

– Diatoonilise kvindiringiga tutvumine.

– Akordide tonaalsete funktsioonidega tutvumine.

– Lihtsa saatepartii mängimine kolmkõlade ja septakordidega.

– Improvisatsioonioskuse arendamine duur- ja mollheliredeli põhiselt akordijärgnevuste I, IV, V7 baasil.

– *Prima vista* mängimine.

– Lihtsamate rütmimuusika lugude (I, IV, V, VI_m, II_m) transkribeerimine: loo vormi üleskirjutamine, toonika ja taktimõõdu leidmine.

– Teisele tasemele sobivate lugude ja harjutuste mängimine. Programmis näiteks:

Agay, A. (1992). *The Joy of Jazz*. Music Sales America.

Beale, C. (1998). *Jazz Piano Pieces, Grade 1*. Associated Board of the Royal Schools of Music.

Beale, C. (1998). *Jazz Piano Pieces, Grade 2*. Associated Board of the Royal Schools of Music.

- Duro, J. (s.a.). *Making The Grade: Jazz Grade 1*. Chester Music.
- Duro, J. (s.a.). *Making The Grade, Jazz 2–3*. Chester Music.
- Foy, J. (1957). *Keyboard Pops*. Willis Music.
- Gillock, W. L. (2008). *Lyric Preludes in Romantic Style - 24 Short Piano Pieces in All Keys*. Alfred Music.
- Haas, E., Schneider, M., Strebl, K., & Trzeja, R. (2000). *Hello, Mr Gillock! Hello, Carl Czerny! - Delightful Piano Pieces for All Occasions*. Breitkopf & Härtel.
- Hall, P. , & Wooding, K. (1998). *Spooky Piano Time*. Oxford University Press.
- Lehtelä, R., Saari, A., & Sarmanto-Neuvonen, E. (2017). *Suomalainen pianokoulu. 2*. WSOY.
- Makhholm, J. (2000). *Jazz Tonic 2*. Billaudot.
- Moser, J. (1982). *Rock Piano 1*. Schott Music.
- Norton, C. (2011). *The Microjazz Collection 2: Piano Solo*. Boosey and Hawkes.
- Pajusaar, R. (2012). *Kaelkirjak õpib tantsima*. Audiosus OÜ.
- Pajusaar, R. (2015). *Lõbusad Klaveripildid*. Audiosus OÜ.
- Peterson, O. (1986). *Jazz Piano for the Young Pianist 1*. Hansen House.
- Schoenmehl, M. (1996). *Fun with Jazz Piano*. Schott Music.
- ja muu vaba valik materjali erinevatest muusikastiilidest.

Tasemeeksam

Tehniline osa

Heliredelid: mängida komisjoni valikul osa ettevalmistatud heliredelitest, sealhulgas sujuva häältejuhtimisega kadents I, IV, I/V, V7, I kõikidest meloodilistest seisudest.

Akordid: septakordide pöördeharjutused ja akordijärgnevused, näiteks Progris, J. (1986). *A Modern Method for Keyboard Study - Vol 1*. Berklee Press Publications. või 10 jazz-kompositsiooni Real Book'ist, mis on erinevas helistikus ja sisaldavad erinevaid akordijärgnevusi. Komisjoni valikul mängitakse neli harjutust.

Prima vista.

Akordimärgi järgi meloodiale lihtsa saatepartii kujundamine kolmkõlade ja septakordidega (meloodia, harmoonia ja bass).

Eksamikomisjonis on oma õpetaja ja üks liige. Õpilane osaleb hindamisel.

Muusikaline osa

Esitada:

- vabalt valitud pala;
- *jazz*-stiilis kompositsioon;
- *pop/rock*-stiilis või eesti pärimuslik pala.

Heliredelid, akordid, kadentsid ja kava mängitakse peast.

Eksamikomisjonis on oma õpetaja, kaks liiget ja esimees. Õpilane osaleb hindamisel.

TASE 3

Õpiväljundid

Õpilane:

- on arendanud edasi klaverimängu põhioskusi ja saanud ettevalmistuse õpingute jätkamiseks lisaastmes;
- suudab väljendusrikkamalt improviseerida ja kasutab noonakorde.

Õppesisu

– Heliredelite mängimine:

- C-, G-, D-, A-, E-, B-, F-, Bes-, Es-, As-, Des-duur, 4 oktavi koos kätega otse ja lahku;
- a-, e-, b-, fis-, cis-, gis-, d-, g-, c-, f-, bes-moll, harmooniline ja meloodiline 4 oktavi koos kätega otse ja lahku;
- helistiku põhikolmkõla neljaheliline *arpeggio* koos kätega 4 oktavi;
- helistiku põhikolmkõla neljaheliline murtud *arpeggio* koos kätega 4 oktavi;
- akordid (neljahelilised) pedaaliga ja *staccato*'s (helistiku põhikolmkõla ja selle pöörded);
- pikk kolmkõla otse ja lahku 4 oktavi. Pikk kolmkõla pööretega otse;
- kõik duurid tertsis, deetsimis ja sekstis 4 oktavi;
- kromaatiline heliredel otse ja lahku 4 oktavi;
- V7 ja VII7, 4 oktavi koos kätega otse ja lahku;

- duurides helistiku esimeselt astmelt ehitatud M7, 4 oktavi koos kätega; mollides helistiku esimeselt astmelt ehitatud m7, 4 oktavi koos kätega;
- sujuva häältejuhtimisega kadents I, IV, IV, V7, I kõikidest meloodilistest seisudest.

– Akordijärgnevuste mängimine ning noonakordidega tutvumine (nt Levine, M. (1989). *Jazz Piano Book*. Left-Hand Voicings peatüki järgi). Noonakordide kasutamine jazzistandardite mängimisel (nt The Real Book).

– Trioolfraseeringuga tutvumine.

– Blues'iliku improvisatsiooniga tutvumine 12-taktilises blues'ivormis.

– *Walking bass*'i kujundamine ja bassipartii mängimine.

– Akordimärkide järgi saate mängimine (kolmkõlad, septakordid ja noonakordid).

– Improvisatsiooni arendamine diatoonilistes järgnevustes.

– Meloodiafraaside moodustamine erinevatele akordijärgnevustele (nt II-V-I), fraaside ja järgnevuste transponeerimine.

– Kolmandale tasemele sobivate lugude mängimine *jazz*, *rock* ja *latin* stiilis. Programmis näiteks:

Alfred Music. (1994). *Play Like a Pro: 72 Piano Arrangements with the Professional Touch*. Ekay Music.

Beale, C. (s.a.). *Jazz Piano Pieces, Grades 3-5*. Associated Board of the Royal Schools of Music.

Hill, S. (s.a.). *Jazz Club piano solos 1-3*. Music Sales.

Lehtelä, R., Saari, A., & Sarmanto-Neuvonen, E. (2010). *Suomalainen pianokoulu. 3*. Fennica Gegrman.

Makholm, J. (2000). *Jazz Tonic, Volume 3*. Billaudot.

Moser, J. (1985). *Rock Piano 1*. Schott Music.

Peterson, O. (s.a.). *Jazz Piano for the Young Pianist 2-3*. Hansen House.

The Real Book - erinevad volüümid.

The Latin Real Book - erinevad volüümid.

The Real Rock Book - erinevad volüümid.

ja muu vabalt valitud materjal erinevatest muusikastiilidest.

Kava peab sisaldama:

- etüüde, nt D. Hirschbergi kogumikust "*Technic is Fun, Book 5*" või muust sarnasest materjalist;

- *jazz-, pop/rock-, latin* stiilis kompositsioonid;
- soolo transkriptsioonid (transkriptsioonikogumikust või ise transkribeeritud).

Tasemeeksam

Tehniline osa

Heliredelid: mängida komisjoni valikul osa ettevalmistatud heliredelitest.

Akordid: noonakordide pööramine ja akordijärgnevused. Nt Levine, M. (1989). *Jazz Piano Book. Left-Hand Voicings* osa järgi seitse *jazz*-pala noonakordidega. Komisjoni valikul mängitakse neli harjutust.

Prima vista:

- *swing*-meloodia (*medium tempo*) ilma improvisatsioonita;
- lihtne pala *pop-, rock-* või pärimusmuusikast;
- meloodiale saate mängimine vastavalt harmooniale ja stiilile. Kasutada kolmkõlasid, septakorde või noonakorde.

Eksamikomisjonis on oma õpetaja ja üks liige. Õpilane osaleb hindamisel.

Muusikaline osa

Sooloklaveripala (olemasolev arranžering või ise arranžeeritud).

Vabalt valitud pala bändiga või klaveriduona (nt koos õpetajaga).

Üks *jazz-, rock-* või *latin* stiilis kompositsioon – meloodia varieerimine vastavalt harmooniale, pala peab sisaldama improvisatsiooni.

2-3 *jazz-, rock-,* või *latin* stiilis kompositsiooni, millest komisjon valib esitamiseks pala(d). Ei pea sisaldama improvisatsiooni.

Üks lihtsam transkriptsioon, nt kaks vormi *blues*´i (transkriptsioonikogumikust või ise transkribeeritud).

Heliredelid ja osa kavast mängitakse peast.

Eksamikomisjonis on oma õpetaja, kaks liiget ja esimees. Õpilane osaleb hindamisel.

LISAASTE

Õpiväljundid

Õpilane:

- valdab rütmi ja trioolfraseerimise põhitõdesid;
- suudab stiilile vastavalt akordimärkide järgi saata, solistlikult improviseerida ja ennast loovalt väljendada;
- oskab komponeerida väikevormi meloodiat ja sellele sobivat harmooniat;
- on omandanud eeldused õpingute jätkamiseks vastaval erialal professionaalset muusikaharidust andvas õppeasutuses.

Õppesisu

- Heliredelite mängimine: kõik duuride, harmooniliste ja meloodiliste mollide elemendid koos kätega nelja oktaavi ulatuses. Duuriastmetelt laadid, *blues*'ilaad, täistoonlaad koos kätega nelja oktaavi ulatuses.
- Akordide rakendamine:
 - paljutertsilised akordid, mis jagatud kahe käe vahel ja ehitatud koos akordi põhiheliga (bassis);
 - paljutertsilised akordid, mis jagatud kahe käe vahel ilma põhihelita;
 - akordijärgnevused paljutertsiliste kahe käe vahel jagatud akordidega;
 - paljutertsiliste akordide kasutamine harjutuspalades;
 - vasaku käe akordikujud ilma põhihelita (7, 9, 11, 13 jms);
 - tutvumine tritoonasendusakordide kasutamisega.
- Improviseerimine:
 - *jazz*-, *rock*-, *pop*- ja *latin* stiilis kompositsioonidele. Ladusa meloodialiini improviseerimine, arvestades konkreetse loo meloodilise, harmoonilise ja rütmilise iseloomuga;
 - akordi- ja laadipõhise improvisatsiooni arendamine;
 - erinevates helistikes *blues* improvisatsiooni (lisaks 12-taktilisele *blues*'ile ka teistele erinevatele vormidele) mängimine.
- Rütmika arendamine: *jazz*-, *rock*-, *pop*-, *latin* rütmid, 1/16-vältustele baseeruvad rütmid nt *funk*, *soul* stiilides.
- Saatmine ja koos mängimine.
- Saatmine bändi liikmena: *jazz*-, *pop*-, *latin*, *rock*-, pärimus- ja tantsumuusika.
- Laulja või instrumentalisti saatmine üksi: *jazz*-, *pop*-, *latin*, *rock*-, pärimus- ja tantsumuusika.

Oma instrumendi valdamist arendatakse edasi, kuid selle kõrvale võib vastavalt kooli võimalustele valida ka muid õpinguid, nt kompositsioon, muusikatehnoloogia, produktsioon, salvestus, miksimine jms või solisti lisaeriala. Õpingud võivad sisaldada ka *bigband*'i või muud orkestrimängu suuremates produktsioonides, näiteks muusikateatri lavastuste ettevalmistamist.

Tasemeeksam

Lisaastme lõpueksami sooritamine on õpilasele vabatahtlik. Eksami sisu kujundatakse vastavalt sellele, millele õpilane kavatseb tulevikus keskenduda ning mis on tema tugevused ja huvid.

Lisaks erialainstrumendile võib lõpueksam sisaldada näiteks kõrvalinstrumendi mängimist või laulmist, enda kompositsioone, ise produtseeritud kontserti või omatehtud muusikavideot. Õpilane ja õpetaja koostavad ühiselt lisaastme kava ja seavad õpingute eesmärgid. Lisaastme kava on valmis umbes aasta enne kavandatud täitmise aega.

Järgnev osa kehtib lõpueksami kohta, mis koosneb eranditult põhipilli mängimisest.

Tehniline osa

Heliredelid: kõik duur- ja mollheliredelite elemendid nelja oktaavi ulatuses. Lisaks duuriastmetelt laadid, *blues*'i laad ja täistoonlaad (koos kätega, neli oktaavi).

Akordid: paljutertsilised akordid, mis jagatud kahe käe vahel ja ehitatud koos akordi põhiheliga (bassis). Paljutertsilised akordid ilma põhihelita. Vasaku käe akordikujud ilma põhihelita (7, 9, 11, 13 jms). Akordijärgnevused, nt Levine, M. (1989). *Jazz Piano Book*. Voicings, Voicings, Voicings osa järgi.

Enda kirjutatud soolo transkriptsioon.

Prima vista:

- meloodia;
- erinevas muusikastiilis saade.

Eksamikomisjonis on oma õpetaja ja üks liige. Õpilane osaleb hindamisel.

Muusikaline osa

Näiteid lisaastme kavast:

- 2-3 *jazz*-, *pop*-, *rock*- või *latin* stiilis kompositsiooni. Palad peavad olema erineva tempoga ja erinevas stiilis, sisaldama improviseerimist ja neid esitatakse ansamblis.
- *Jazz*-, *rock*- või *latin* stiilis kompositsioon, tõlgendus vastavalt stiilile, improviseeritud soolo, esitatakse soolopalana.
- Klaveriseade *jazz*'istandardist improviseeritud soologa, esitatakse soolopalana.

- Klassikaline suurvorm: nt Prelüüd ja fuuga J. S. Bachi kogumikust “*Das Wohltemperiertes klavier (HTK)*” I–II või Viini klassikaline suurvorm (nt sonaat: aeglane ja kiire osa)

Heliredelid ja osa kavast mängitakse peast. Eksamikomisjonis on oma õpetaja, kaks liiget ja esimees. Õpilane osaleb hindamisel.

Õppematerjalid

Aebersold, J. *Play-A-Long, Volume 1 - ...* . New Albany. Jamey Aebersold Jazz, Inc.

Backlund, K. (1983). *Improvisointi pop / jazzmuusikissa*. Musiikki Fazer, Helsinki.

Baker., D. (1988). *Jazz Improvisation. A Comprehensive Method for All Musicians*. Alfred Publishing Co, Inc.

Boiling, M.E. (1993). *The Jazz Theory Workbook*. Advance Music.

Coker., J. (1980). *Complete Method for Improvisation*. Studio P/R, Inc.

Levin, M. (1995). *The Jazz Theory Book*. Sher Music Co.

Levin, M. (1989). *The Jazz Piano Book*. Sher Music Co.

Lauk, T. (2004). *Džässimprovisatsiooni õpperaamat*. Argo.

Reeves, S.D. (2000). *Creative Jazz Improvisation*. Third Edition, Upper Saddle River, New Jersey.

Reed, T. (1958). *Progressive Steps to Syncopation for the Modern Drummer*. Alfred Publishing Company, Inc.

Berliner, P.F. (1994). *Thinking in Jazz*. University of Chicago Press.

Sillamaa, V. (2015). *(Rütmi)muusika teooria*. TÜ Viljandi Kultuuriakadeemia.

Sulamanidze, T. (2019). *Vaba klaverisaate alused*. TÜ Viljandi Kultuuriakadeemia.

Pedersen, S. (2011). *Vaba fraas ja improvisatsioon*. SP Muusika.

Pedersen, S. (2020). *Rütmimuusika ABC klaverile*. SP Muusika.

Kikerpuu, K. (2006). *Jazzharmoonia*. SP Muusikaprojekt.

Soovituslik valik kuulamismaterjale

Väga hea valik kuulamismaterjale on 2005. aastal koostatud *pop-jazz*-muusika [näidisõppekavas](#).

VIIULI AINEKAVA RÜTMIMUUSIKA LISAGA

Viiuli ainekava rütmimuusika lisaga koosneb kolmest tasemest ja lisaastmest, alustades klassikalistest fundamentaalsetest pillimängutõdedest ning progresseerudes lisaastmel rütmimuusika spetsiifiliseks.

Esimesed kolm taset on klassikalise viiulimängu põhised, millele on juurde lisatud väike rütmimuusika lisa, kuna juba varasest east on äärmiselt oluline hakata kuulmise järgi mängima ning improviseerima.

Lisaastmel pühendatakse täielikult rütmimuusikale. See valmistab õpilast ette muusikaõpinguteks professionaalset rütmimuusika haridust andvas õppeasutuses.

Sõltuvalt õpilase võimetest ja huvist õpingute vastu võib ühe taseme läbimiseks kuluda keskmiselt kaks aastat. Tasemeeksami tulemuse alusel otsustatakse õpilase üleviimine järgmisele tasemele. Tasemeeksamit võtab vastu hindamiskomisjon, mis koosneb vähemalt kahest õpetajast.

Eesmärgid

- Loomuliku mänguasendi leidmine ja kõla saavutamine instrumendi käsitlemisel.
- Viiuli mängutehniliste aspektide arendamine.
- Õpilase muusikalise silmaringi laiendamine (erinevad muusikastiilid, vormid, artistid).
- Oma mängu kuulama ja hindama õppimine.
- Regulaarselt, mitmekesiselt ja iseseisvalt harjutama õppimine.
- Noodist lugemise oskuse arendamine ning rütmis mängimise tähtsuse mõistmine.
- Kuulmise järgi mängimine ning tutvumine improviseerimisega.
- Esinemiskogemuste saamine mängides erinevates koosseisudes ning solistina.
- Oma pilli elementaarne hooldamine.
- Omaloominguga tegelemise julgustamine ja toetamine.

TASE 1

Õpiväljundid

Õpilane:

- on omandanud loomuliku ja mugava mänguasendi;
- tabab puhtaid helikõrgusi;
- oskab lugeda lihtsamat nooditeksti;
- oskab kuulata viiuli kõla ja on saanud algteadmised fraseerimisest ja dünaamikast;
- oskab tuua välja muusikapala karakterit ja meeleolu läbi õige tehnilise teostuse;
- on omandanud parema käe põhioskused: *détaché*, *legato* ja nende kombinatsioonid, sujuva keelevahetuse, erineva kiiruse ja pikkusega poogna liikumise;
- on omandanud vasaku käe põhioskused: aktiivne sõrmelöök ja tõstmine, liikumine keelelt keelele, erinevad sõrmemustrid;
- oskab iseseisvalt ja regulaarselt harjutada;
- on omandanud esinemiskogemusi ja teadmisi käitumisest esinemisolukorras;
- oskab hoida ja puhastada oma pilli.

Rütmimuusika lisaõpiväljundid

- oskab mängida kergemaid meloodiaid kõrva järgi (imitatsioon);
- on osalenud loovmuusika grupitundides (näiteks: ansamblimäng, improvisatsiooni ring grupitunnina, improvisatsiooni laagri küllastamine).

Õppesisu

- Heliredelite mängimine, mis soovitatavalt seostuvad paralleelselt õpitava repertuaariga. Duurid ja mollid I-III positsioonis koos positsioonivahetusega (D-duur, d-moll, C-duur, a-moll, A-duur, Bes-duur).
- Etüüdide või etüüdilaadsete palade mängimine erinevate tehniliste oskuste omandamiseks.
- Saateta või saatega palade õppimine, mis oleksid erinevas stiilis, erineva tempo ja meeleoluga.
- Suurvormide mängimine.
- Noodist lugemise harjutamine.
- Koosmäng.

Rütmimuusika lisa sisu

- Kergemate meloodiate ja lugude omandamine ning mängimine kõrva järgi.
- Koosmäng õpetaja ja/või teiste õpilastega.
- Õpilane sooritab igal õppeaastal kaks tehnilist arvestust ja esineb vähemalt kahel kontserdil.

Tasemeeksam

Tehniline osa

Heliredelid õpitu ulatuses.

1-2 etüüdi (tehnilistel arvestustel aasta jooksul).

Muusikaline osa

Pala.

Suurvorm.

Hindamiskomisjon koosneb soovituslikult vähemalt kahest instrumendiõpetajast. Hindamise arutelu on sõna ka õpilasel.

Tasemenäited

A. Huber – Kontsertiino F-duur, Ch. Dancla – Romanss

A. Vivaldi – Kontsert G-duur, N. Baklanova – Romanss

N. Baklanova – Sonatiin, J. Ph. Rameau – Tamburiin

TASE 2

Õpiväljundid

Õpilane:

- on arendanud edasi harjutamise põhielemente: järjekindlust, iseseisvust, mitmekülgust;
- on arendanud noodist lugemise oskust;
- on omandanud uusi tehnilisi oskusi: mäng I-III positsioonis ja positsioonivahetused, *vibrato*, lihtsamad topeltnoodid, flažoletid, kromatism. Ettevalmistavad harjutused *staccato*, *martelé*, *spiccato*, *sautillé* ja *ricochét* omandamiseks;
- on laiendanud oma mängu kunstilist ja dünaamilist diapasooni;

- suudab iseseisvalt uusi palu õppida;
- on omandanud teadmisi tajumaks õpitavate teoste vormi ja tervikut;
- on saanud uusi kogemusi erinevates esinemisolukordades;
- oskab teadlikult teoseid pähe õppida;
- on arendanud koosmänguoskusi.

Rütmimuusika lisaõpiväljundid

- oskab mängida lihtsamaid meloodiaid kõrva järgi (imitatsioon);
- oskab iseseisvalt lihtsamaid meloodiaid luua (improvisatsioon);
- on osalenud loovmuusika grupitundides (näiteks: ansamblimäng, improvisatsiooni ring grupitunnina, improvisatsiooni laagri küllastamine);
- sooritab igal õppeaastal kaks tehnilist arvestust ja esineb vähemalt neljal kontserdil.

Õppesisu

- Heliredelite mängimine, mis soovitatavalt seostuvad paralleelselt õpitava repertuaariga. Duurid ja mollid I-III positsioonis koos positsioonivahetusega (D-duur, d-moll, C-duur, a-moll, A-duur, Bes-duur).
- Etüüdide või etüüdilaadsete palade mängimine erinevate tehniliste oskuste omandamiseks.
- Saateta või saatega palade õppimine, mis oleksid erinevas stiilis, erineva tempo ja meeleoluga.
- Suurvormide mängimine.
- Noodist lugemise harjutamine.
- Koosmäng.

Rütmimuusika lisa sisu

- Lihtsamate meloodiate ja lugude omandamine ja mängimine kuulmise järgi.
- Meloodiate loomine ja lihtsam improvisatsioon.
- Koosmäng õpetaja ja/või teiste õpilastega.

Tasemeeksam

Tehniline osa

Heliredelid õpitu ulatuses.

1-2 etüüdi (tehnilistel arvestustel aasta jooksul).

Muusikaline osa

Pala.

Suurvorm.

Hindamiskomisjon koosneb soovituslikult vähemalt kahest instrumendiõpetajast. Hindamise arutelu on sõna ka õpilasel.

Tasemenäited

A. Huber - Kontsertiino F-duur, Ch. Dancla – Romanss

A. Vivaldi – Kontsert G-duur, N. Baklanova – Romanss

N. Baklanova – Sonatiin, J. Ph. Rameau - Tamburiin

TASE 3

Õpiväljundid

Õpilane:

- on omandanud muusika esitamiseks ja koosmänguks vajalikud tehnilised oskused, mis võimaldavad õpingute jätkamist;
- on täiendanud mängutehnilisi oskusi: *staccato*, *spiccato*, *sautillé* ja *ricochet*, akorditehnika, topeltnoodid, positsioonivahetused ja mäng kõrgemates positsioonides, *vibrato*;
- on täiendanud toonikujundust ja dünaamilist diapasooni;
- tajub paremini õpitavate teoste vormi ja tervikut;
- oskab tõlgendada eri ajastute muusikat;
- on saanud kogemusi erinevates esinemisolukordades;
- on arendanud koosmänguoskusi ja on õppinud mängima erinevates kooslustes;

- oskab iseseisvalt harjutada ja hoida oma mängutaset;
- on kursis eesti ja maailma muusikaeluga.

Rütmimuusika lisaõpiväljundid

- oskab mängida meloodiaid kuulmise järgi (imitatsioon).
- oskab iseseisvalt meloodiaid luua (improvisatsioon).
- on osalenud loovmuusika grupitundides (näiteks: ansamblimäng, improvisatsiooni ring grupitunnina, improvisatsiooni laagri külastamine).
- on tutvunud erinevate tuntumate rütmimuusika stiilidega.

Õppesisu

- Erinevate 3-oktaviiliste duuride ja mollide mängimine koos kolmkõlade, septakordide ja topeltnootidega (G-duur – e-moll; A-duur – fis-moll; Bes-duur – g-moll; C-duur – a-moll; D-duur – b-moll).
- Etüüdide ja etüüdilaadsete palade mängimine erinevate tehniliste oskuste omandamiseks.
- Saatega või saateta teoste mängimine, mis pärinevad eri ajastutest, on erinevas stiilis, meeleolus ja vormilt erinevad (suurvormid, kontserdid ja vanad sonaadid).
- Silmaringi arendamine kaasaegse muusika vallas, sh. eesti heliloojate muusika kuulamine ja mängimine.
- Noodist lugemine.
- Kogemuste omandamine erinevates esinemisolukordades.
- Koosmäng.

Rütmimuusika lisa sisu

- Meloodiate ja lugude omandamine ja mängimine kõrva järgi.
- Meloodiate loomine ja lihtsam improvisatsioon.
- Koosmäng õpetaja ja/või teiste õpilastega.
- Õpetajaga koos erinevate rütmimuusika stiilide kuulamine, analüüsimine ja mängimine.
- Õpilane sooritab igal õppeaastal kaks tehnilist arvestust ja esineb vähemalt neljal kontserdil.

Tasemeeksam

Tehniline osa

Heliredelid õpitu ulatuses.

1-2 etüüdi (tehnilistel arvestustel aasta jooksul).

Muusikaline osa

Suurvorm.

Kaks erineva karakteriga pala.

Hindamiskomisjon koosneb soovituslikult vähemalt kahest instrumendiõpetajast. Hindamise arutelus on sõna ka õpilasel.

Tasemenäited:

1) O. Rieding – Kontsertiino D-duur op 25

E. Mägi – 8 pala viiulile ja klaverile (üks pala)

F. Veracini – Largo

2) Ch. de Beriot – Kontsert nr 9 I osa

H. Eller – Õhtulaul

C. Bohm – Perpetuum mobiile

3) F. Seitz – Kontsert g-moll op 12

J. Massenet – Meditatsioon

H. Wieniawski – Kujawiak (Masurka) a-moll

LISAASTE

Õpiväljundid

Õpilane:

– on tutvunud kahe erineva rütmilise tunnetusega: *swing feel* ehk trioolilise tunnetusega rütmid (*swing eights*) ning *straight feel* ehk võrdsete kaheksandikkude tunnetusega rütmid (*even eights*) ning nendele vastavate poognatehnikatega;

– oskab mängida heliredeleid (duur, moll) *swing*'i *legato*'ga ning intervalle (tersid, kvardid, kvindid, sekstid), kolmkõlasid ja septakorde;

– on mänginud erinevaid rütmimuusika etüüde või etüüdi sarnaseid palasid;

- on tutvunud pentatoonika helireaga;
- on tutvunud põhiakordidega, oskab neid lahti mängida erinevates pööretes ning nende abil improviseerida;
- on tegelenud imitatsiooniga;
- on tegelenud improvisatsiooniga;
- on tutvunud 12-taktilise *blues*'i vormiga ning *blues*'i laadiga;
- on tutvunud lihtsamate *jazz*'istandarditega;
- oskab noodist lugeda meloodiaid ning mängida lahti põhiakorde;
- teab ja on kuulanud oma eriala tuntumaid muusikuid ning on analüüsinud nende mängustiili ning tehnilisi nüansse;
- on transkribeerinud soolosid, neid analüüsinud ning mänginud;
- on tutvunud II-V-I akordijärgnevusega ning oskab sellele järgnevusele improviseerida;
- on tutvunud *rhythm changes* akordijärgnevusega ning oskab sellele järgnevusele improviseerida;
- oskab arendada oma muusikalisi ideid ning neid mängida ja kirja panna;
- on võtnud osa koos teiste muusikutega musitseerimisest ning on saanud erinevaid esinemiskogemusi.

Õppesisu

- *Swing feel* (triooliline tunnetus) ja *straight feel* (kuueteistkümnendik-tunnetus) eripäradest arusaamine ja nende rütmiline tunnetamine. Didier Lockwood'i *swing*'i poogna ning *groove*'i poogna harjutused.
- Heliredelite (nt G-duur – e-moll; C-duur – a-moll; D-duur – b-moll; Bes-duur – g-moll; A-duur – fis-moll; F-duur – d-moll) mängimine metronoomiga *swing*'i *legato*'ga kolmes erinevas tempos. Diatooniliselt igalt helirea astmelt tertside, kvartide, kvintide, sekstide ning kolmkõlade ja septakordide mängimine esimese positsiooni piires kahes erinevas tempos.
- Erinevate kergemate *jazz*-etüüdide mängimine, et teha tutvust *jazz*'iliku tunnetuse ning helikeelega (nt Bob Mintzer “15 Easy Jazz Etudes”).
- Duur- ja moll-pentatoonika astmelise struktuuri tundmine ning oskus neid mängida (nt C-duur – a-moll; F-duur – d-moll; G-duur –e-moll; F-duur – d-moll; Bes-duur – g-moll).
- Põhiakordide (7, M7, m7, mM7, o7, m7^b5) akordinootide tundmine ning lahtimängimine kõikides pööretes nii üles kui ka alla (nt M7 astmed üles 1, 3, 5, 7; 3, 5, 7, 1 jne ja alla 7, 5, 3,1; 5, 3, 1, 7 jne).

- Eriala tundides õpetajaga ning ringis või ansamblis koos teiste õpilastega kuulmise järgi mängimine (näiteks kasutades pentatoonika või *blues*’i laade).
- Lihtsam improvisatsioon pentatoonika ja *blues*’i laadil.
- Tutvumine 12-taktilise *blues*’i vormi ning helireaga. Erinevate *blues*’i lugudega tutvumine: “Barbizon Blues”, “C-jam Blues”, “Bag’s Groove”. Teema mängimine, improviseerimine pentatoonikal ning *blues*’i laadil, akordide lahtimängimine ning akordinootidel improviseerimine.
- Lihtsamate *jazzi*-standarditega tutvumine (“Autumn Leaves”, “Blue Bossa”, “Cantaloupe Island” jne). Teema mängimine, improviseerimine pentatoonikal ning *blues*’i laadil, akordide lahtimängimine ning akordinootidel improviseerimine.
- Didier Lockwoodi, Jean-Luc Ponty, Stéphane Grappelli jt rütmimuusika viiulimängijate kuulamine ja analüüsimine.
- Erinevate heade rütmimuusikute (esialgu soovitatavalt viiuldajate, et õppida head tunnetust) transkribeerimine, analüüsimine ja mängimine. Esimesteks valikuteks võiks olla mõni soolo Didier Lockwoodi plaadilt “Tribute to Stéphane Grappelli”.
- Tutvumine II-V-I akordijärgnevusega. Akordide läbimängimine kõikides pööretes, akordide sidumine ja nende abil improviseerimine.
- Tutvumine *rhythm changes* akordijärgnevusega. Akordide läbimängimine kõikides pööretes, akordide sidumine ja nende abil improviseerimine.
- Oma muusikaliste mõtete arendamine, mängimine ja kirjapanemine. Õpilase julgustamine tegelema omaloominguga.
- Osalemine ansamblimängus (soovitatavalt erinevates koosseisudes).
- Õpilane sooritab igal õppeaastal kaks tehnilist arvestust ja esineb vähemalt neljal kontserdil.

Tasemeeksam

Tehniline osa

- Heliredelid, intervallid, kolmkõlad ja septakordid õpitu ulatuses.
- Õpitud etüüdid.
- Transkribeeritud lood ning soolod.
- Noodist lugemine (lihtsam *jazzi*-standard - teema meloodia ning akordid lahti mängitult).

Muusikaline osa

Esitada valikuliselt kaks muusikapala (soovitatavalt koos ansambliga), millest üks võiks olla *straight* (kuueteistkümnendik-tunnetus) ja teine *swing* (triooliline tunnetus) stiilis lugu.

Lood esitatakse peast ja need peavad sisaldama ka soololõikusid. Hindamiskomisjon koosneb soovituslikult vähemalt kahest instrumendiõpetajast. Hindamise arutelus on sõna ka õpilasel.

Õppematerjalid

Kikerpuu, K. (2006). *Jazzharmoonia*. SP Muusikaprojekt.

Lipsius, F. (2015). *Reading Key Jazz Rhythms - Violin*. Advance Music GmbH.

Mintzer, B. (2000). *15 Easy Jazz, Blues & Funk Etudes*. Alfred Music Publications.

Sillamaa, V. (2014). *(Rütmi)muusika teooria*. TÜ Viljandi Kultuuriakadeemia.

RÜTMIMUUSIKA AKORDIONI AINEKAVA

Rütmimuusika akordioni ainekava on koostatud huvikoolide kõikidele astmetele. Akordionimängu õppimist on soovitatav alustada 7-8-aastaselt. Tunnid toimuvad 1-2 korda nädalas á 40-45 minutit kas individuaaltundidena või individuaal- ja koosmängutundidena. Lähtuvalt kooli võimalustest võib õpilane alustada rütmimuusika akordioni erialal õppimist huvikooli esimesest klassist.

Ainekava koosneb kolmest tasemest ja lisaastmest progresseerudes aste astmelt rütmimuusika spetsiifilisemaks. Iga taseme lõpus sooritab õpilane tasemeeksami. Tasemeeksami tulemuse alusel otsustatakse õpilase üleviimine järgmisele tasemele.

Eesmärgid

- Akordionimängu põhivõtete valdamine (kehahoid, käte asend, löötsa juhtimine ja vahetused).
- Viiuli- ja bassivõtme tundmine.
- Erinevate rütmide tundma õppimine.
- Teadmiste omandamine strihhidest, fraseerimisest, tempost ja dünaamikast.
- Lugude päheõppimise ning mõtte suunamise oskuse tundmine.
- Õpetaja juhendamisel lugude mängimine kuuldelisel teel ning tutvumine improviseerimise ja komponeerimise põhialustega.
- Õpilase julgustamine tegelema omaloominguga.
- Regulaarselt, mitmekesiselt ja iseseisvalt harjutama õppimine.
- Enda mängu salvestamine ja selle üle reflekteerimine.
- Osalemine erinevate instrumentide koosmängus.
- Esinemiskogemuste saamine mängides üksi ja ansamblites.

TASE 1

Õpiväljundid

Õpilane:

- on omandanud esmased instrumendi käsitlemise oskused;
- valdab loomulikke mängutehnika võtteid (istumisasend, käte asend, sõrmestus, löötsa juhtimine);
- oskab mängida kuuldeliselt ja noodist lihtsamaid rütme ning meloodiaid;

- oskab harjutada regulaarselt ja isesesivalt;
- on võimeline ennast muusikaliselt väljendama ning tooma esile pala iseloomu;
- on saanud esinemiskogemusi;
- oskab hoida ja hooldada pilli.

Õppesisu

- Järgnevate heliredelite ja akordide mängimine:
 - 5 (2 dieesi - 2 bemolli) duurreheliredelit ja nende paralleelmollid koos kätega.
 - 1. astme kolmkõlad ja akordid kahe võtmemärgini helistikes koos kätega.
- Repertuaar:
 - Erinevaid mängutehnikaid toetava repertuaari mängimine.
 - Lihtsate meloodiate ja lugude mängimine nii kuuldeliselt kui ka noodist.
 - Lihtsate palade mängimine, mis esindavad eri stiile ning on tempo ja karakteri poolest erinevad.
 - Oskus mängida õpitud lugusid peast.
- Tutvumine esmaste saatefaktuuridega läbi rahva- ja lastelaulude.
- Muusika loomine vastavalt õpilase võimetele.
- Koosmäng ansambelis õpetaja või teise õpilasega.

Tasemeeksam

Tehniline osa

Heliredelite arvestus:

- duurre- ja mollheliredelid ning 1. astme kolmkõlad ja akordid kahe võtmemärgini helistikes koos kätega;

Prima vista.

Pala omandamine nii, et õpilane saab sellega ca 10 min tutvuda teises klassis. Omandatav pala on lihtne meloodia viiulivõtmes.

Muusikaline osa

Kolm eriilmelist pala, mida esitatakse peast.

Õpilane esineb igal õppeaastal vähemalt kahel kontserdil. Hindavad oma õpetaja ja kolleeg, õpilane osaleb arutelul.

TASE 2

Õpiväljundid

Õpilane:

- on arendanud noodilugemise oskust;
- on saanud lisateadmisi fraseerimisest ja artikulatsioonist ja läbi selle võimeline tooma esile pala iseloomu ja meeleolu;
- on arendanud kuulmise järgi mängimise oskust;
- julgeb improviseerida ja luua muusikat;
- on teinud tutvust rütmimuusika laadidega (pentatoonika, *blues*'i laad)
- on enam tundma õppinud iseseisva harjutamise põhielemente, muuhulgas regulaarsust ja mitmekülsust;
- on arendanud koosmängu oskust;
- oskab hoida ja hooldada pilli;
- võimalusel kasutab muusikatehnoloogiat.

Õppetöö sisu

- Järgnevate heliredelite ja akordide mängimine:
 - 9 (4 dieesi - 4 bemolli) duurreheliredelit ja nende paralleelhelistike harmoonilised ja meloodilised mollheliredelid;
 - 1. astme pikad kolmkõlad kahes oktavis koos kätega ja akordid ühes oktavis koos kätega;
 - pentatoonika ja *blues*'i laadidega tutvumine;
 - I-IV-V-I kadents.
- Repertuaar:
 - Erinevaid mängutehnikaid toetava repertuaari mängimine.
 - Lihtsate meloodiate ja lugude mängimine nii kuuldeliselt kui ka noodist, mis on tempo ja karakteri poolest erinevad.
- Koosmäng ansambelis õpetaja või teise õpilasega.
- Muusika loomine, võimalusel improviseerimine koos õpetajaga.

Tasemeeksam

Tehniline osa

Heliredelite arvestus:

- duur- ja mollheliredelid kuni nelja võtmemärgini helistikes;
- heliredelid mängitakse kahes oktavis koos kätega ühes sujuvas tempos, 1. astme pikad kolmkõlad kahes oktavis koos kätega ja akordid ühes oktavis koos kätega;
- I-IV-V-I kadents.

Prima vista.

Pala omandamine nii, et sellega saab ca 10 min tutvuda teises klassis. Omandatava pala raskusaste vastab õpilase individuaalsetele võimetele ja vastava astme tasemele.

Muusikaline osa

Kolm eriilmelist pala, mida esitatakse peast.

Õpilane esineb igal õppeaastal vähemalt kahel kontserdil. Hindavad oma õpetaja ja kolleeg, õpilane osaleb arutelul.

TASE 3

Õpiväljundid

Õpilane:

- on arendanud iseseisvat pillimängu oskust, saab elukestva ettevalmistuse muusikaga tegelemiseks;
- on võimeline mängima peast ja kuuldeliselt;
- on saanud esinemiskogemusi nii solisti kui ansamblimängijana;
- võtab osa koosmängust ning suudab tegutseda vastutustundliku ansambli liikmena;
- oskab kujundada lihtsamat saatepartiidi akordimärkide järgi;
- jätkab improviseerimise arendamist ja tegeleb muusika loomisega;
- on tutvunud *swing feel* ja *straight feel* rütmilise tunnetusega;
- on tutvunud 12-taktilise *blues*'i vormiga;
- kasutab muusikatehnoloogiat oma harrastuses.

Õppetöö sisu

– Järgnevate heliredelite ja akordide mängimine:

- duur- ja mollheliredelid kuni viie võtmemärgini helistikes;
- 1. astme pikad kolmkõlad ja akordid kahes oktavis koos kätega;
- I-IV-V-I kadents.

- Repertuaar:

- Erinevaid mängutehnika võtteid ja stiile toetava repertuaari mängimine, sealhulgas *swing feel* ja *straight feel* rütmikaga palade ja 12- taktilise *blues*'i vormiga palade mängimine.
- Koosmäng ansambelis õpetaja või teise õpilasega.

– Saatefunktsiooni kujundamine akordimärkide järgi.

– Muusika loomine, võimalusel improviseerimine koos õpetajaga.

Tasemeeksam

Tehniline osa

Heliredelite arvestus:

- duur- ja mollheliredelid 5 võtmemärgini helistikes koos kätega, kahes oktavis ja sujuvas tempos, 1. astme kolmkõlad ja akordid kahes oktavis koos kätega sujuvas tempos;
- I-IV-V7-I kadents.

Prima vista.

Pala omandamine nii, et sellega saab ca 10 min tutvuda teises klassis. Omandatava pala raskusaste vastab õpilase individuaalsetele võimetele ja vastava astme tasemele.

Muusikaline osa

Kolm eriilmelist pala, mida esitatakse peast:

- tehniline pala (virtuoospala) või etüüd;
- vabavalikuline pala;
- soovitatav on esitada oma kompositsioon.

Õpilane esineb igal poolaastal vähemalt kahel kontserdil. Hindavad oma õpetaja ja kolleeg, õpilane osaleb arutelul.

LISAASTE

Õpiväljundid

Õpilane:

- on saanud ettevalmistuse muusikaõpingute jätkamiseks professionaalsel tasemel või elukestvaks muusikaharrastusega tegelemiseks;
- on tutvunud nüüdismuusika nooditekstiga ja mänguvõtetega;
- on võimeline mängima muuhulgas ka kuuldeliselt;
- on saanud esinemiskogemusi;
- kuulab kontserte ja helisalvestusi;
- on võimeline tõlgendama eri stiilide muusikat;
- on arendanud improviseerimise ja muusika loomise oskust;
- on tutvunud erinevate heliredelite kasutamisega improviseerimisel.

Õppesisu

- Järgnevate heliredelite ja akordide mängimine:
 - duur- ja mollheliredelid kõigis helistikes;
 - 1. astme pikad kolmkõlad ja akordid kahes oktavis koos kätega;
 - I-IV-V-I kadents.
- *Prima vista*.
- Pala omandamine nii, et sellega saab ca 10 min tutvuda teises klassis.
- Repertuaar:
 - Erinevaid mängutehnikavõtteid ja stiile toetava repertuaari mängimine, sealhulgas *swing feel* ja *straight feel* rütmikaga palade ja 12-taktilise *blues*'i vormis palade mängimine.
 - Tutvumine erinevate heliredelitega ja nende kasutamisega improviseerimisel, nt diatoonilised laadid (kirikulaadid), harmooniline ja meloodiline moll, pooltäistonlaad.
- Koosmäng ansambelis õpetaja või teise õpilasega.
- Saatefunktsiooni kujundamine akordimärkide järgi.
- Muusika loomine, improviseerimine koos õpetajaga.

Tasemeeksam

Lõppkontsert kujuneb õpilase tugevate külgede esiletoomise ja eelistuste põhjal. Lõppkontsert võib sisaldada ka teiste instrumentide mängimist või laulmist. Eksam koosneb neljast eriilmelisest palast, mis on mängitud peast. Lõpueksamil võib soodustada omaloomingu esitamist ja improvisatsiooni kasutamist. Hindab 3-4-liikmeline õpetajatest koosnev komisjon, sh oma õpetaja. Õpilane osaleb arutelul.

Õppematerjalid

Aebersold, J. (s.a.). *Play-A-Long, Volume 1 - ...*. New Albany. Jamey Aebersold Jazz, Inc.

Damme, A.v. (s.a.). *Modern Jazz Recital*. Pietro Deiro Publications.

Damme, A.v. (1958). *Selections for the Accordion*. Robbins.

Ehala, O. (2010). *Laula-mängi kaasa. 3, Olav Ehala*. Eesti Muusikaharidus.

Galliano, R. (1999). *15 titles for accordion. Volume 1*. Mel Bay.

Kalluste, T. (2016). *Rütmimaagia*. Kallmann Music.

Eesti Jazziliit. (2015). *Eesti Jazz noodis*. Eesti Jazziliit.

Eesti Jazziliit. (2021). Soopan, R., & Kass, P. (toim). *Eesti Jazz noodis 2*. Kirjastus Read.

Marocco, F. (1996). *Doctor Jazz*. Gabriele Russ, Musikverlag.

Marocco, F. (1987). *Six Jazz Solos for Accordion*. Music Graphics Press.

Valgre, R. (2007). *Laula-mängi kaasa. 1, Raimond Valgre*. Eesti Muusikaharidus.

Naissoo, U. (2008). *Laula-mängi kaasa . 2, Uno Naissoo*. Eesti Muusikaharidus.

Pippo, A. Di. (s.a.). *Just Jazz for Accordion*. O. Pagani.

Sash, L. (1958). *A Collection of Original Modern Jazz Compositions for the Accordion*. O. Pagani.

Tomasi, A. (s.a.). *The Site Of The Accordionists Who Want to Start In Jazz Improvisation*. www.arrigotomasi.com

RÜTMIMUUSIKA TROMPETI AINEKAVA

Rütmimuusika trompeti (korneti ja flüügelhorni) ainekava on koostatud huvikoolide I, II, III ja lisaastmele.

Rütmimuusika trompeti ainekava annab õpilasele ülevaate rütmimuusika algtõdedest. Ainekava koosneb kolmest tasemest ja lisaastmest, alustades fundamentaalsetest pillimängu tõdedest ning progresseerudes järjest rütmimuusika spetsiifilisemaks.

Sõltuvalt õpilase vanusest, võimetest ja huvist õpingute vastu, võib ühe taseme läbimiseks kuluda keskmiselt kaks aastat. Trompetitunnid viiakse läbi individuaalselt. Omandatud praktilisi oskusi peaks niipea kui võimalik rakendama bänditundides või teistes koosmängu vormides. Tasemeeksami tulemuse alusel otsustatakse õpilase üleviimine järgmisele tasemele. Tasemeeksamit võtab vastu hindamiskomisjon, mis koosneb vähemalt kahest puhkpilliõpetajast.

Esimesel tasemel õpitakse trompetimängu põhitõdesid: korrektset mängutehnikat, hingamist, heli tekitamist pillil, noodist lugemist, rütmikat, organiseeritud ja eesmärgipärast harjutamist. Selleks mängitakse lastelaule, lihtsamaid lugusid, tehakse tutvust heliredelitega, tehniliste harjutuste ning etüüdidega.

Teisel tasemel jätkub pillitehniline õpe ning edasine areng läbi tehniliste harjutuste, heliredelite ning etüüdide. Palade valikus võib kasutada lihtsamaid ja õpilasele tuttavaid rütmimuusika lugusid. Väga olulisel kohal on regulaarne rütmimuusika kuulamine (salvestused) õppetöövälisel ajal (muusika valik õpetaja soovitusel).

Kolmandal tasemel jätkub eelnevalt omandatud pillitehnika edasine õpe. Lisandub rütmimuusika stiilides fraseerimise ja väljendusoskuse õppimine läbi jäljendamise, kasutades noodi-, audio- ja videomaterjale ning elavas esituses ettemängimist. Lihtsamate improviseerimisvahendite õppimine ning rakendamine teistega koosmängus. Väga olulisel kohal on *jazz*-trompetistide kuulamine (salvestused) õppetöövälisel ajal (muusikalised soovitused teeb õpetaja).

Lisaastme õppuriteks on kolmanda taseme läbinud õpilased, kes plaanivad end ette valmistada õpingute jätkamiseks vastaval erialal professionaalset muusikaharidust andvas õppeasutuses või soovivad mõnel muul eesmärgil musitseerimise oskust täiustada. Lisaastmel on fookuses esimesel kolmel tasemel õpitud materjali kinnistamine, edasi arendamine ja keerukuselt raskemate ülesannete ja paladega tegelemine. Väga olulisel kohal on *jazz*-trompetistide kuulamine (salvestused) õppetöövälisel ajal (muusikalised soovitused teeb õpetaja).

Eesmärgid

- Loomuliku mänguasendi leidmine ja kõla saavutamine instrumendi käsitlemisel.
- Trompeti mängutehniliste aspektide arendamine.
- Õpilase muusikalise silmaringi laiendamine (erinevad žanrid, koosseisud, artistid, kontserdikülastused vms).

- Õpilase suunamine igapäevaselt muusikat kuulama (erinevad stiilid).
- Õpilase julgustamine tegelema laulmisega.
- Oma pillimängu kuulama ja hindama õppimine.
- Regulaarselt, mitmekesiselt ja iseseisvalt harjutama õppimine.
- Õpetaja juhendamisel lugude, (lihtsamad transkriptsioonid, fraasid) mängimine kuuldelistel teel ning tutvumine improviseerimise põhialustega.
- Õpilase julgustamine tegelema vabaimprovisatsiooniga.
- Noodist lugemise oskuse arendamine ning tempos mängimise (metronoom) tähtsuse mõistmine. Koosmängu põhimõtetest arusaamine.
- Esinemiskogemuste saamine nii solistina kui ka ansambis mängides.
- Enda mängu salvestamine ja selle üle reflekteerimine.
- Elementaarne trompeti hooldamine (puhastus, pesemine ja õlitamine).

TASE 1

Õpiväljundid

Õpilane:

- on omandanud korrektse kehahoiu ja käte asendi;
- mõistab õige suudiumi, hingamis- ja puhumistehnika printsiipe;
- on õppinud lugema lihtsat nooditeksti;
- on õppinud algteadmised fraseerimisest ja dünaamikast;
- on omandanud *detache* ja *legato* mänguvõtted;
- saab aru koduse harjutusrutiini vajalikkust;
- on õppinud välja tooma muusikapala karakterit ja meeleolu läbi õige tehnilise teostuse;
- on saanud esinemiskogemust;
- oskab hoida ja puhastada oma pilli.

Õppesisu

- Vastava taseme tehnikate arendamiseks sobivate harjutuste ja etüüdide mängimine.
- Heliredelid (duurid, mollid) kuni kahe võtmemärgini koos kolmkõlade ja nende pööretega.

- Lihtsate meloodiate ja lugude noodist mängimine ning kuuldeliselt jäljendamine.
- Vabas ja kindlas tempos ning metronoomi järgi mängimine.
- Koosmäng klaverisaatjaga (või muu harmooniapill), fonoga või väiksemas ansamblis.
- soovitatav ulatus taseme lõpuks kuni C2.
- Igal õppeaastal tehnilise arvestuse sooritamine ja vähemalt kahel kontserdil esinemine.

Tasemeeksam

Tehniline osa:

Heliredelid (duurid, loomulikud mollid) kuni kahe märgiga, kolmkõlapöörded.

Skaalad mängida ühe oktavi ulatuses ülesse ja alla ning ka sekventsides.

Esitada etüüd, mis annaks ülevaate antud taseme lõpuks omandatud tehnikatest.

Muusikaline osa:

Esitada 2-3 erineva karakteriga pala koos saatega. Lood esitatakse peast.

Hindamiskomisjon koosneb soovituslikult vähemalt kahest puhkpilliõpetajast. Hindamise arutelu on sõna ka õpilasel.

Tasemenäited:

erinevad lastelaulud

W.A. Mozart- Allegretto

D. Kabalevski- Väike polka

Traditsionaal- Pühakud marsivad

W.A. Mozart- Valss

A. Ots- Trompetikool I-II

TASE 2

Õpiväljundid

Õpilane:

- on edasi arenud trompetimängu põhioskustes ning on omandanud nõutava tasemega muusika esitamiseks vajalikud tehnilised oskused;
- oskab tähelepanu pöörata korrektsele heli tekitamisele ning õigele mänguasendile;
- arenenud on võime tajuda enda mängu, muusikalisi elemente ja laulude vorme;
- lihtsate meloodiate ja lugude mängimine noodist ning kuuldeliselt jäljendamine;
- on õppinud uusi tehnilisi vahendeid, fraseerimist, analüüsioskust vms;
- võtab suuremat isiklikku vastutust koduses harjutamises ning pilli eest hoolitsemises.

Õppesisu

- Heliredelid 4. võtmemärgini (duurid ja mollid) koos lisadega (kolmkõlad pööretega; V7 pööretega), kromaatile helirida.
- Erinevate etüüdide või etüüdisarnaste palade mängimine.
- Saateta või saatega palad, mis oleksid erinevas stiilis, erineva tempo, taktimõõtude ja meeoluga.
- Koosmäng ansambelis õpetaja või teise õpilasega.
- Vabas ja kindlas tempos ning metronoomi järgi mängimine.
- Soovitav ulatus taseme lõpuks kuni G2.
- Igal õppeaastal tehnilise arvestuse sooritamise javähemalt kahel kontserdil esinemine.

Tasemeeksam

Tehniline osa:

Heliredelid (duurid, mollid) kuni nelja märgiga ning nende kolmkõla ja V7 pööretega, kromaatile helirida

Skaalad mängida ühe (kus võimalik kahe) oktavi ulatuses ülesse ja alla ning ka sekventsides. Võib kasutada murdmist.

Esitada etüüd, mis annaks ülevaate antud taseme lõpuks omandatud tehnikatest.

Muusikaline osa:

Esitada 2-3 erineva karakteriga pala koos saatega. Lood esitatakse peast.

Hindamiskomisjon koosneb soovituslikult vähemalt kahest puhkpilliõpetajast. Hindamise arutelu on sõna ka õpilasel.

TASE 3

Õpiväljundid

Õpilane:

- on omandanud muusika esitamiseks ja koosmänguks vajalikud tehnilised oskused, mis võimaldavad õpingute jätkamist;
- on täiendanud mängutehnilisi oskusi, toonikujundust, ulatust ja dünaamilist diapasooni;
- on tutvunud *swing feel* ja *straight feel* rütmilise tunnetusega;
- oskab vabas ja kindlas tempos ning metronoomi järgi mängida;
- on tutvunud 12-taktilise *blues*'i vormiga;
- on tutvunud lihtsamate transkriptsioonidega;
- on tutvunud lihtsamate lugude kuulmise järgi mängimisega;
- suudab peast mängida mõningaid lugusid;
- võtab osa koos teistega musitseerimisest ning suudab tegutseda vastutustundliku ansambli liikmena;
- on proovinud improviseerida ja komponeerida omaenda muusikalistest eelistustest lähtudes;
- oskab nimetada tuntud trompetiste erinevates stiilides;
- on omandanud kogemusi erinevates esinemisolukordades väljaspool muusikakooli (nt laagrid vms) ning saab muusikaelamusi kontsertidelt ja helisalvestuste vahendusel.

Õppesisu

- Heliredelid (duurid, mollid) 7 märgini, kolmkõlad ja pöörded, dominantseptakord ja vähendatud juhtseptakord koos pööretega *detache*, *legato* ja *staccato* mänguvõttega, kromaatiline heliredel.
- Lihtsamad *jazz*- etüüdid.
- Lihtsamate soolotranskriptsioonide mängimine (esialgu noodist), imiteerimine koos salvestusega.

- Lihtsamate (diatooniliste) *jazz*-standardite mängimine ning vormi peale improviseerimine.
- Duur- ja mollpentatoonika ning *blues*'i laadi kasutamine improviseerimisel (lihtsamad helistikud).
- *Prima vista* ja peast mängimise arendamine.
- Soovitav ulatus taseme lõpuks kuni C3.
- Igal õppeaastal tehnilise arvestuse sooritamine ja vähemalt kahel kontserdil esinemine.

Tasemeeksam

Tehniline osa

Heliredelid (duurid, mollid) kuni seitsme märgiga ning nende kolmkõlapöörded, dominantseptakordid pööretega, juhtseptakord pööretega, kromaatile helirida 2 oktavit.

Skaalad mängida ühe (kus võimalik kahe) oktavi ulatuses ülesse ja alla ning ka sekventsides. Võib kasutada murdmist.

Kokkuleppel õpetajaga mängida kaks sisuosas mainitud laadidest (nt *blues*'ilaad, harmooniline moll).

Esitada lihtsam soolotranskriptsioon koos salvestusega (nt Chet Baker).

Prima vista harjutus.

Muusikaline osa

Esitada solistina 2 *jazz*- või popmuusika lugu koos enda (või õpetaja) poolt ettevalmistatud improviseeritud osaga. Saateinstrument võib olla kas klavipillid, kitarr, bass või löökpillid, kas combo saateansambel või osa sellest (klaver/kitarr, bass, löökpillid) või saade fonogrammil.

Esitada ansambelmängijana vähemalt 1 arranžering (partii) ansamblikooseisus. Ansambel võib koosneda alates duost kuni big band'i koosseisuni.

Lõpueksami hindamiskomisjon koosneb soovituslikult erialaõpetajast ja vähemalt kahest puhkpilli- või mõne muu instrumendiõpetajast. Hindamise arutelu on sõna ka õpilasel.

LISAASTE

Õpiväljundid

Õpilane:

- on omandanud muusika esitamiseks ja koosmänguks vajalikud tehnilised oskused, mis võimaldavad õpingute jätkamist;
- on täiendanud mängutehnilisi oskusi, toonikujundust, ulatust ja dünaamilist diapasooni;
- teab duuri astmetelt tekkivate kirikulaadide, duur- ja mollpentatoonika, *blues*'i laadi, harmoonilise ja meloodilise molli tunnuseid, astmelist struktuuri;
- oskab tunnetada 12-taktilist *blues*'i vormi ning improviseerida *blues*'i laadil;
- oskab mängida lihtsamaid diatoonilisi *jazz*-standardeid ning nende lugude vormi peale improviseerida;
- on tutvunud II-V-I kadentsiga;
- on tutvunud pop- ja *jazz*-muusika tüüpvormidega, osates nende vormiosasid eristada;
- suudab lihtsamate lugude meloodiaid kuulmise järgi mängida ning neid transkribeerida;
- on tegelenud süvenenult lihtsamate soolotranskriptsioonide (peast) mängimisega/ imiteerimisega;
- teab mõningast pop, rock, soul ja *jazz*-repertuaari nii Eestist kui ka mujalt ning suudab peast mängida keskastme muusikakooli sisseastumisel vajalikke lugusid (nt “Summertime”, “Watermelon man”);
- võtab osa teistega musitseerimisest ning suudab tegutseda vastutustundliku ansambli liikmena;
- oskab nimetada tuntud trompetiste rütmimuusika stiilides;
- on omandanud harjumuse igapäevaselt rütmimuusikat kuulata;
- on saanud kogemusi erinevates esinemisolukordades väljaspool muusikakooli (nt laagrid vms) ning saab muusikaelamusi kontsertidelt ja helisalvestuste vahendusel;
- on omandanud eeldused õpingute jätkamiseks vastaval erialal professionaalset muusikaharidust andvas õppeasutuses;

Õppesisu

- Heliredelid (duurid, mollid) 7 märgini, kolmkõlad ja pöörded, dominantseptakord ja vähendatud juhtseptakord koos pööretega *detache*, *legato* ja *staccato* mänguvõttega, kromaatilise heliredel.
- *Jazz*-etüüdid.

- Lihtsamate II-V-I fraaside mängimine (õpikutest) ja transponeerimine lihtsamates helistikes ning kasutamine lugudes.
- Soolotranskriptsioonide mängimine, imiteerimine koos salvestusega.
- Lihtsamate (diatooniliste) jazz-standardite mängimine ning vormi peale improviseerimine.
- Duur- ja mollpentatoonika ning blues'i laadi kasutamine improviseerimisel (lihtsamad helistikud).
- *Prima vista* ja peast mängimise arendamine.
- Soovitatav ulatus taseme lõpuks kuni C3.
- Igal õppeaastal tehnilise arvestuse sooritamine ja vähemalt kahel kontserdil esinemine.

Tasemeeksam

Tehniline osa

Heliredelid (duurid, mollid) kuni seitsme märgiga ning nende kolmkõlapöörded, dominantseptakordid pööretega, juhtseptakord pööretega, kromaatilise helirida 2 oktavit.

Skaalad mängida ühe (kus võimalik kahe) oktavi ulatuses ülesse ja alla ning ka sekventsides. Võib kasutada murdmist.

Kokkuleppel õpetajaga mängida kaks sisuosas mainitud laadidest (nt blues'ilaad, harmooniline moll).

Esitada soolotranskriptsioon koos salvestusega.

Prima vista harjutus.

Muusikaline osa

Esitada solistina 2 jazz- või popmuusika lugu koos enda (või õpetaja) poolt ettevalmistatud improviseeritud osaga. Soovitatav kasutada ka õpitud II-V-I fraase. Saateinstrument võib olla kas klavypillid, kitarr, bass või löökpillid, kas combo saateansambel või osa sellest (klaver/kitarr, bass, löökpillid) või saade fonogrammil.

Esitada ansambli mängijana vähemalt 1 arranžering (partii) ansamblikoosseisus. Ansambel võib koosneda alates duost kuni big band'i koosseisuni.

Lõpueksami hindamiskomisjon koosneb erialaõpetajast ja vähemalt kahest puhkpilli- või mõne muu instrumendiõpetajast. Hindamise arutelu on sõna ka õpilasel.

Õppematerjalid

Aebersold, J. (s.a.) *Play-A-Long, Volume 1 - ...*. New Albany. Jamey Aebersold Jazz, Inc.

Arban, J.B. (2011). *Complete Conservatory Method for Trumpet*. Dover Publications.

Baker, D. (1988). *How to Play Bebop, Vol 2*. Alfred Music.

Baker, D. (1988). *Jazz Improvisation. A Comprehensive Method for All Musicians*. Alfred Music.

Bolvin, E. (s.a.). *The Modern Jazz Trumpet Method*. Faded Duck Publishing.

Bolvin, E. (s.a.). *The Really Big Student Songbook*. Faded Duck Publishing.

Clarke, H. L. (1984). *Technical Studies for the Cornet*. Carl Fischer Music Distributor.

Hering, S. (s.a.). *50 lihtsat etüüdi*. Carl Fischer Music.

Leonard, H. (s.a.). *The Best of Discovery Jazz*. Hal Leonard.

Leonard, H. (s.a.). *The Chet Baker Collection*. Hal Leonard.

Leonard, H. (2004). *The Real Book 1-3: Sixth Edition*. Hal Leonard.

Lewis, J. (2019). *10 Jazz Etudes for Trumpet*.

Lloyd, D. (2023). *Nice & Easy Jazz Solos in Bb - Volume 1*.

McNeil, J. (1999). *The Art of Jazz Trumpet*. Music Sales America.

Mintzer, B. (2000). *15 Easy Jazz, Blues & Funk Etudes*. Alfred Music Publications.

Mintzer, B. (2010). *12 Medium Easy Jazz Etudes Trumpet*. Alfred Music.

Ots, A. *Trompetikool 1-3*.

Ots, A. (1985). *Trompetimängu õpetus algajaile*. Tallinn,. – I-VI tund

Sher Music Co. *The New Real Book Bb 1-3*. Sher Music Co.

Sillamaa, V. (2015). *(Rütmi)muusika teooria*. TÜ Viljandi Kultuuriakadeemia.

Snidero, J. (2015). *Easy Jazz Conception Trumpet*. Alfred Music.

RÜTMIMUUSIKA TROMBOONI (EUFOONIUMI) AINEKAVA

Rütmimuusika trombooni (eufooniumi) ainekava on koostatud huvikoolide I, II, III ja lisaastmele.

Rütmimuuusika trombooni ainekava annab õpilasele ülevaate rütmimuuusika algtõdedest. Ainekava koosneb kolmest tasemest ja lisaastmest, alustades fundamentaalsetest pillimängu tõdedest ning progresseerudes järjest rütmimuuusika spetsiifilisemaks.

Sõltuvalt õpilase vanusest, võimetest ja huvist õpingute vastu, võib ühe taseme läbimiseks kuluda keskmiselt kaks aastat. Tromboonitunnid viiakse läbi individuaalselt. Omandatud praktilisi oskusi peaks niipea kui võimalik rakendama bänditundides või teistes koosmängu vormides. Tasemeeksami tulemuse alusel otsustatakse õpilase üleviimine järgmisele tasemele. Tasemeeksamit võtab vastu hindamiskomisjon, mis koosneb vähemalt kahest puhkpilliõpetajast.

Esimesel tasemel õpitakse tromboonimängu põhitõdesid: korrektset mängutehnikat, hingamist, heli tekitamist pillil, noodist lugemist, rütmikat, organiseeritud ja eesmärgipärast harjutamist. Selleks mängitakse lastelaule, lihtsamaid lugusid, tehakse tutvust heliredelitega, tehniliste harjutuste ning etüüdidega.

Teisel tasemel jätkub pillitehniline õpe ning edasine areng läbi tehniliste harjutuste, heliredelite ning etüüdide. Palade valikus võib kasutada lihtsamaid ja õpilasele tuttavaid rütmimuusika lugusid. Väga olulisel kohal on regulaarne rütmimuusika kuulamine (salvestused) õppetöövälisel ajal (muusika valik õpetaja soovitusel).

Kolmandal tasemel jätkub eelnevalt omandatud pillitehnika edasine õpe. Lisandub rütmimuusika stiilides fraseerimise ja väljendusoskuse õppimine läbi jäljendamise, kasutades noodi-, audio- ja videomaterjale ning elavas esituses ettemängimist. Lihtsamate improviseerimisvahendite õppimine ning rakendamine teistega koosmängus. Väga olulisel kohal on *jazz*-trombonistide kuulamine (salvestused) õppetöövälisel ajal (muusikalised soovitused teeb õpetaja).

Lisaastme õppuriteks on kolmanda taseme läbinud õpilased, kes plaanivad end ette valmistada õpingute jätkamiseks vastaval erialal professionaalset muusikaharidust andvas õppeasutuses või soovivad mõnel muul eesmärgil musitseerimise oskust täiustada. Lisaastmel on fookuses esimesel kolmel tasemel õpitud materjali kinnistamine, edasi arendamine ja keerukuselt raskemate ülesannete ja paladega tegelemine. Väga olulisel kohal on *jazz*-trombonistide kuulamine (salvestused) õppetöövälisel ajal (muusikalised soovitused teeb õpetaja).

Eesmärgid

- Loomuliku mänguasendi leidmine ja kõla saavutamine instrumendi käsitlemisel.
- Trombooni mängutehniliste aspektide arendamine.
- Õpilase muusikalise silmaringi laiendamine (erinevad žanrid, koosseisud, artistid, kontserdikülastused vms).

- Õpilase suunamine igapäevaselt muusikat kuulama (erinevad stiilid).
- Õpilase julgustamine tegelema laulmisega.
- Oma pillimängu kuulama ja hindama õppimine.
- Regulaarselt, mitmekesiselt ja iseseisvalt harjutama õppimine.
- Õpetaja juhendamisel lugude, (lihtsamad transkriptsioonid, fraasid) mängimine kuuldelistel teel ning tutvumine improviseerimise põhialustega.
- Õpilase julgustamine tegelema vabaimprovisatsiooniga.
- Noodist lugemise oskuse arendamine ning tempos mängimise (metronoom) tähtsuse mõistmine. Koosmängu põhimõtetest arusaamine.
- Esinemiskogemuste saamine nii solistina kui ka ansambis mängides.
- Enda mängu salvestamine ja selle üle reflekteerimine.
- Elementaarne trombooni hooldamine (puhastus, pesemine ja õlitamine).

TASE 1

Õpiväljundid

Õpilane:

- on omandanud korrektse kehahoiu ja käte asendi;
- mõistab õige suudiumi, hingamis- ja puhumistehnika printsiipe;
- on õppinud lugema lihtsat nooditeksti;
- on õppinud algteadmised fraseerimisest ja dünaamikast;
- on omandanud detache ja legato mänguvõtted;
- saab aru koduse harjutusrutiini vajalikkust;
- on õppinud välja tooma muusikapala karakterit ja meeleolu läbi õige tehnilise teostuse;
- on saanud esinemiskogemust;
- oskab hoida ja puhastada oma pilli.

Õppesisu

- Vastava taseme tehnikate arendamiseks sobivate harjutuste ja etüüdide mängimine.
- Heliredelid (duurid, mollid) kuni kahe võtmemärgini koos kolmkõlade ja nende pööretega.

- Lihtsate meloodiate ja lugude noodist mängimine ning kuuldeliselt jäljendamine.
- Vabas ja kindlas tempos ning metronoomi järgi mängimine.
- Koosmäng klaverisaatjaga (või muu harmooniapill), fonoga või väiksemas ansambelis.
- Soovitatav ulatus taseme lõpuks kuni F - Eb 1.
- Igal õppeaastal tehnilise arvestuse sooritamine ja vähemalt kahel kontserdil esinimine.

Tasemeeksam

Tehniline osa

Heliredelid (duurid, loomulikud mollid) kuni kahe märgiga, kolmkõla pöörded.

Skaalad mängida ühe oktaavi ulatuses ülesse ja alla ning ka sekventsides.

Esitada etüüd, mis annaks ülevaate antud taseme lõpuks omandatud tehnikatest.

Muusikaline osa

Esitada 2-3 erineva karakteriga pala koos saatega. Lood esitatakse peast.

Hindamiskomisjon koosneb soovituslikult vähemalt kahest puhkpilliõpetajast. Hindamise arutelu on sõna ka õpilasel.

Tasemenäited

erinevad lastelaulud

L. Manzuo "Tromboonikool"

M. Hejda "Algõpetus tromboonile"

M. Zeinalova. "Album noortele trombonistidele" ja "Kogutud etüüdid"

Kogumik "Maagiline tromboon"

Traditsionaal "Pühakud marsivad"

G. Ph. Telemann "Con moto"

TASE 2

Õpiväljundid

Õpilane:

- on edasi arenenud tromboonimängu põhioskustes ning on omandanud nõutava tasemega muusika esitamiseks vajalikud tehnilised oskused;
- oskab tähelepanu pöörata korrektsele heli tekitamisele ning õigele mänguasendile;
- on arenenud võime tajuda enda mängu, muusikalisi elemente ja laulude vorme;
- lihtsate meloodiate ja lugude mängimine noodist ning kuuldeliselt jäljendamine;
- on õppinud uusi tehnilisi vahendeid, fraseerimist, analüüsi oskust vms;
- võtab suuremat isiklikku vastutust kodus harjutamises ning pilli eest hoolitsemises.

Õppesisu

- Heliredelid 4. võtmemärgini (duurid ja mollid) koos lisadega (kolmkõlad pööretega; V7 pööretega), kromaatile helirida.
- Erinevate etüüdide või etüüdisarnaste palade mängimine.
- Saateta või saatega palade mängimine, mis oleksid erinevas stiilis, erineva tempo, taktimõõtude ja meeleoluga.
- Koosmäng ansamblis õpetaja või teise õpilasega.
- Vabas ja kindlas tempos ning metronoomi järgi mängimine.
- Soovitav ulatus taseme lõpuks F- F1.
- Igal õppeaastal tehnilise arvestuse sooritamine ja vähemalt kahel kontserdil esinimine.

Tasemeeksam

Tehniline osa

Heliredelid (duurid, mollid) kuni nelja märgiga ning nende kolmkõla ja V7 pööretega, kromaatile helirida

Skaalad mängida ühe (kus võimalik kahe) oktavi ulatuses ülesse ja alla ning ka sekventsides. Võib kasutada murdmist.

Esitada etüüd, mis annaks ülevaate antud taseme lõpuks omandatud tehnikatest.

Muusikaline osa

Esitada 2-3 erineva karakteriga pala koos saatega. Lood esitatakse peast.

Hindamiskomisjon koosneb soovituslikult vähemalt kahest puhkpilliõpetajast. Hindamise arutelu on sõna ka õpilasel.

TASE 3

Õpiväljundid

Õpilane:

- on omandanud muusika esitamiseks ja koosmänguks vajalikud tehnilised oskused, mis võimaldavad õpingute jätkamist;
- on täiendanud mängutehnilisi oskusi, toonikujundust, ulatust ja dünaamilist diapasooni;
- on tutvunud *swing feel* ja *straight feel* rütmilise tunnetusega;
- oskab vabas ja kindlas tempos ning metronoomi järgi mängida;
- on tutvunud 12-taktilise *blues*'i vormiga;
- on tutvunud lihtsamate transkriptsioonidega;
- on tutvunud lihtsamate lugude kuulmise järgi mängimisega;
- suudab peast mängida mõningaid lugusid;
- võtab osa koos teistega musitseerimisest ning suudab tegutseda vastutustundliku ansambli liikmena;
- on proovinud improviseerida ja komponeerida omaenda muusikalistest eelistustest lähtudes;
- oskab nimetada tuntud tromboniste erinevates stiilides;
- omandab kogemust erinevates esinemisolukordades väljaspool muusikakooli (nt laagrid vms) ning saab muusikaelamusi kontsertidelt ja helisalvestuste vahendusel.

Õppesisu

- Heliredelid (duurid, mollid) 7 märgini, kolmkõlad ja pöörded, dominantseptakord ja vähendatud juhtseptakord koos pööretega *detache*, *legato* ja *staccato* mänguvõttega, kromaatilise heliredel.
- Lihtsamad *jazz*-etüüdid.

- Lihtsamate soolotranskriptsioonide mängimine (esialgu noodist), imiteerimine koos salvestusega.
- Lihtsamate diatooniliste *jazz*-standardite mängimine ning nende lugude vormi peale improviseerimine.
- Duur- ja mollpentatoonika ning *blues*'i laadi kasutamine improviseerimisel (lihtsamad helistikud).
- *Prima vista* ja peast mängimise arendamine.
- Soovitatav ulatus taseme lõpuks kuni C3.
- Õpilane sooritab igal õppeaastal tehnilise arvestuse ja esineb vähemalt kahel kontserdil.

Tasemeeksam

Tehniline osa

Heliredelid (duurid, mollid) kuni seitsme märgiga ning nende kolmkõlapöörded, dominantseptakordid pööretega, juhtseptakord pööretega, kromaatileine helirida 2 oktavit.

Skaalad mängida ühe (kus võimalik kahe) oktavi ulatuses ülesse ja alla ning ka sekventsides. Võib kasutada murdmist.

Kokkuleppel õpetajaga mängida kaks sisuosas mainitud laadidest (nt *blues*'ilaad, harmooniline moll).

Esitada lihtsam soolotranskriptsioon koos salvestusega.

Prima vista harjutus.

Muusikaline osa

Esitada solistina 2 *jazz*- või popmuusika lugu koos enda (või õpetaja) poolt ettevalmistatud improviseeritud osaga. Saateinstrument võib olla kas klavipillid, kitarr, bass või löökpillid, kas combo saateansambel või osa sellest (klaver/kitarr, bass, löökpillid) või saade fonogrammil.

Esitada ansambelmängijana vähemalt 1 arranžering (partii) ansamblikoosseisus. Ansambel võib koosneda alates duost kuni big band'i koosseisuni.

Lõpueksami hindamiskomisjon koosneb soovituslikult erialaõpetajast ja vähemalt kahest puhkpilli- või mõne muu instrumendiõpetajast. Hindamise arutelu on sõna ka õpilasel.

LISAASTE

Õpiväljundid

Õpilane:

- on omandanud muusika esitamiseks ja koosmänguks vajalikud tehnilised oskused, mis võimaldavad õpingute jätkamist;
- on täiendanud mängutehnilisi oskusi, toonikujundust, ulatust ja dünaamilist diapasooni;
- teab duuri astmetelt tekkivate kirikulaadide, duur- ja mollpentatoonika, *blues*'i laadi, harmoonilise ja meloodilise molli tunnuseid, astmelist struktuuri;
- oskab tunnetada 12-taktilist *blues*'i vormi ning improviseerida *blues*'i laadil;
- oskab mängida lihtsamaid diatoonilisi *jazz*-standardeid ning nende lugude vormi peale improviseerida;
- on tutvunud II-V-I kadentsiga;
- on tutvunud pop- ja *jazz*-muusika tüüpvormidega, osates nende vormiosasid eristada;
- suudab lihtsamate lugude meloodiaid kuulmise järgi mängida ning neid transkribeerida;
- on tegelenud süvenenult lihtsamate soolotranskriptsioonide (peast) mängimisega/ imiteerimisega;
- teab mõningast pop, *rock*, *soul* ja *jazz*-repertuaari nii Eestist kui ka mujalt ning suudab peast mängida keskastme muusikakooli sisseastumisel vajalikke lugusid (nt “Summertime”, “Watermelon man”);
- võtab osa teistega musitseerimisest ning suudab tegutseda vastutustundliku ansambli liikmena;
- oskab nimetada tuntud tromboniste rütmimuusika stiilides;
- on omandanud harjumuse igapäevaselt rütmimuusikat kuulata;
- on saanud kogemusi erinevates esinemisolukordades väljaspool muusikakooli (nt laagrid vms) ning saab muusikaelamus kontsertidelt ja helisalvestuste vahendusel;
- on omandanud eeldused õpingute jätkamiseks vastaval erialal professionaalset muusikaharidust andvas õppeasutuses.

Õppesisu

- Heliredelid (duurid, mollid) 7 märgini, kolmkõlad ja pöörded, dominantseptakord ja vähendatud juhtseptakord koos pööretega *detache*, *legato* ja *staccato* mänguvõttega, kromaatiline heliredel.

– *Jazz*-etüüdid.

– Lihtsamate II-V-I fraaside mängimine (õpikutest) ja transponeerimine lihtsamates helistikes ning kasutamine lugudes.

– Soolotranskriptsioonide mängimine, imiteerimine koos salvestusega.

– Lihtsamate diatooniliste *jazz*-standardite mängimine ning nende lugude vormi peale improviseerimine.

– Duur- ja mollpentatoonika ning blues'i laadi kasutamine improviseerimisel (lihtsamad helistikud).

– *Prima vista* ja peast mängimise arendamine.

– Soovitatav ulatus taseme lõpuks E - G1.

– Igal õppeaastal tehnilise arvestuse sooritamine ja vähemalt kahel kontserdil esinemine.

Tasemeeksam

Tehniline osa

Heliredelid (duurid, mollid) kuni seitsme märgiga ning nende kolmkõlapöörded, dominantseptakordid pööretega, juhtseptakord pööretega, kromaatileine helirida 2 oktavit.

Skaalad mängida ühe (kus võimalik kahe) oktavi ulatuses ülesse ja alla ning ka sekventsides. Võib kasutada murdmist.

Kokkuleppel õpetajaga mängida kaks sisuosas mainitud laadidest (nt blues'ilaad, harmooniline moll).

Esitada soolotranskriptsioon koos salvestusega.

Prima vista harjutus.

Muusikaline osa

Esitada solistina 2 *jazz*- või popmuusika lugu koos enda (või õpetaja) poolt ettevalmistatud improviseeritud osaga. Soovitatav kasutada ka õpitud II-V-I fraase. Saateinstrument võib olla kas klavipillid, kitarr, bass või löökpillid, kas combo saateansambel või osa sellest (klaver/kitarr, bass, löökpillid) või saade fonogrammil.

Esitada ansamblimängijana vähemalt 1 arranžering (partii) ansamblikooseisus. Ansambel võib koosneda alates duost kuni big band'i koosseisuni.

Lõpueksami hindamiskomisjon koosneb erialaõpetajast ja vähemalt kahest puhkpilli- või mõne muu instrumendiõpetajast. Hindamise arutelu on sõna ka õpilasel.

Õppematerjalid

Aebersold, J. *Play-A-Long, Volume 1 - ...*. New Albany. Jamey Aebersold Jazz, Inc.

Baker, D. (1988). *How to Play Bebop, Vol 2*. Alfred Music.

Baker, D. (1988). *Jazz Improvisation. A Comprehensive Method for All Musicians*. Alfred Music.

Bolvin, E. (s.a.). *The Really Big Student Songbook*. Faded Duck Publishing.

C. Colin. Suudimi paindlikkusharjutused.

Hering, S. 50 lihtsat etüüdi.

Leonard, H. (s.a.). *The Best of Discovery Jazz*. Hal Leonard.

Leonard, H. (s.a.). *The Chet Baker Collection*. Hal Leonard.

Leonard, H. (2004). *The Real Book 1-3: Sixth Edition*. Hal Leonard.

Lloyd, D. (2023). *Nice & Easy Jazz Solos - Volume 1*.

Mintzer, B. (2000). *15 Easy Jazz, Blues & Funk Etudes*. Alfred Music Publications.

Mintzer, B. (2010). *12 Medium Easy Jazz Etudes for Bass Clef Instruments*. Alfred Publishing Co., Inc.

Müller H. *Palade kogumik*.

Remington. (1980). *Warm-Up Exercises for trombone*. Accura Music Inc.

Sher Music Co. *The New Real Book 1-3*. Sher Music Co.

Sillamaa, V. (2015). *(Rütmi)muusika teooria*. TÜ Viljandi Kultuuriakadeemia.

Snidero, J. (2015). *Easy Jazz Conception Trombone*. advance music GmbH.

V. Venglovski. *Igapäevased harjutused. Kogutud etüüdid*.

Raph, A. Watrous, B. (s.a.). *Trombonisms*. Carl Fischer Music.